

ELEŞTİREL OKUMA TASVİRİ BİBLİYOGRAFYASI

Ahmet GÜL

Yüksek Lisans Tezi

Danışmanı: Prof. Dr. Musa ÇİFCİ

Uşak

Haziran, 2019

ELEŞTİREL OKUMA TASVİRİ BİBLİYOGRAFYASI

AHMET GÜL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı

Danışman: Prof. Dr. Musa ÇİFCİ

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2019

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

ELEŞTİREL OKUMA TASVİRİ BİBLİYOGRAFYASI

Ahmet GÜL

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2019

Danışman: Prof. Dr. Musa ÇİFCİ

Çalışmada 1989-2017 yılları arasında Türkiye’de eleştirel okuma ile ilgili yapılmış olan tez, makale ve kitap çalışmaları incelenmiştir. Tasviri bibliyografya ile bu alanda çalışma yapmak isteyen kişilere, bilgilere ulaşma ve zaman açısından kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Literatür taraması sonucunda 30 tane makale, 24 tane tez ve 5 tane kitaba ulaşılmıştır. Ulaşılan çalışmalar künye, amaç, yöntem, sonuç ve anahtar kelimeler şeklinde ele alınarak incelenmiştir. İncelenen bazı çalışmalarda daha detaylı bilgiler verebilmek için alıntılar yapılmıştır.

Çalışmada incelenen eserler, eleştirel okuma konusunda ülkemizde yeterli sayıda çalışma yapılmadığı, gelişen dünya şartlarında eleştirel okumanın gerekliliğinden dolayı bu alanla ilgili daha fazla çalışma yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Eleştirel Okuma, Tasviri Bibliyografya, Bibliyometri.*

ABSTRACT**CRITICAL READING DESCRIPTIVE BIBLIOGRAPHY**

Ahmet GÜL

Turkish and Social Science Education Department

Uşak University Social Science Institute, July 2019

Advisor: Prof. Dr. Musa ÇİFCİ

In this research, studies over dissertation, article, and book studies, related to critical reading have been practiced the years between 1989-2017 in Turkey. It is thought that it makes it easy in terms of reading information and time for people who want to study in this field with descriptive bibliography.

Descriptive survey method is used in this study. As a result of literature survey, 30 articles, 24 dissertations and 5 book sare reached. These works are described as colophon, aim, method, result and keywords. Some of examined studies have been quoted in order to give more detailed information.

This study reaches the result that in our country there is not enough works related to critical reading and there sult that more works should be done related to this field because of the necessity of critical reading in the developing world conditions.

Keywords: *Critical Reading, Descriptive, Bibliography, Bibliometrics.*

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrenci Ahmet GÜL'ün " Eleştirel Okuma Tasviri Bibliyografyası" başlıklı tezi 18/06/2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İmza

Üye (Tez Danışmanı)	: Prof. Dr. Musa ÇİFCİ
Üye (Asıl)	: Doç. Dr. Zekerya BATUR
Üye (Asıl)	: Dr.Öğr. Üyesi M. Kürşad YANGİL
Üye (Yedek)	: Dr.Öğr. Üyesi Salih GÜLERER
Üye (Yedek)	: Dr.Öğr. Üyesi Banu KURBAN

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN

ÖN SÖZ

İnsanlık tarihi, varoluşundan beri sürekli ilerleme kaydederek yeni keşif ve bilgilerle günümüze kadar gelmiş ve gelişimini devam ettirmektedir. Bunun temelinde hiç kuşkusuz insanın merak eden ve kendini geliştiren bir varlık olması yatmaktadır. Bununla birlikte yıllar içinde edindiği bu bilgi ve birikimini kendinden sonra gelen kuşaklara aktararak gelişimini sürdürmektedir. Süregelen bu birikimlerin öğrenilmesinde en çok okuma becerisi karşımıza çıkmaktadır. Bilgi edinmede en çok kullanılan ve önemini kaybetmek bir yana yıllar geçtikçe daha da önem kazanan bu beceri alanı, zaman içinde teknolojinin gelişimiyle bilgi edinme yolları çeşitlilik kazanmasına rağmen etkinliğini hiçbir zaman kaybetmemiş ve en temel gereksinim olarak karşımıza çıkmıştır.

Bilgi edinme ve bilgiye ulaşma teknolojinin gelişimiyle elde edilen çeşitlilikle birlikte daha kolay bir hale gelmiştir. Bunun sonucu olarak da günlük hayatta sürekli bir bilgi bombardımanına maruz kalınmakta, hangi bilginin doğru hangisinin yanlış olduğunu anlamak noktasında karar vermek de zor bir hal almıştır. Tüm bu şartların getirdiği doğru bilgiye karar verebilme noktasında eleştirel okuma ön plana çıkmaktadır.

Bu tezi hazırlamamda emeğini, tecrübelerini ve değerli zamanını hiçbir şekilde esirgemeyen, beni sürekli destekleyip, motive ederek yol gösteren saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Musa ÇİFCİ' ye sonsuz teşekkür ederim.

Hayatımın her döneminde yanımda olan, maddi-manevi hiçbir desteğini esirgemeyen ve tüm çalışmalarımda beni yüreklendirip emek veren sevgili anneme ve babama teşekkür ederim.

Tez ile ilgili her türlü resmi iletişim durumunda desteğini esirgemeyen, tezin düzenlenmesinde bana fikir ve katkılarıyla yardımcı olan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Zekerya BATUR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Ahmet GÜL

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :Ahmet GÜL
Doğum Yeri ve Tarihi :03/09/1989
Lisans Öğretimi :Dokuz Eylül Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği
Bölümü

İş Denevimi

Çalıştığı Kurumlar : 75. Yatılı Bölge Ortaokulu Yüksekova / Hakkari (2012-2016)
: Şehitler Ortaokulu Hisarcık / Kütahya (2016- halen)

Bilimsel Faaliyetleri

23.03.2018, Uluslararası, UBEK ICSE 2018, Batur, Z., Özcan H.Z., Alakaya Y.E., Öztürk E., Gül A., Divanü Lûgat-it-Türk'teki Kişi Adları ile Günümüz Kişi Adlarının Karşılaştırılması: Uşak ve Kütahya İli Örneği, Özet Bildiri

İletişim

E-posta adresi :gahmet@hotmail.com

KISALTMALAR

Böl : Bölüm

Vb : Ve benzeri

ANOVA : Analysis of Vairance

F : Varyans Analizi

N : Birey Sayısı

P : Anlamlılık

s : Sayfa

X : Aritmetik ortalama

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZGEÇMİŞ.....	vii
KISALTMALAR.....	viii
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı.....	5
Araştırmanın Önemi.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1 Bibliyografya Nedir ?.....	7
1.2 Bibliyometri Nedir ?.....	8
1.3 Türkçe Öğretimi Programında Eleştirel Okuma.....	8
1.4 Eleştirel Okuma.....	10
1.4.1 Metin Seçimi.....	16
1.4.2 Öğretmenin Görevi ve Hazırlığı.....	16
1.5 Eleştirel Düşünme ve Eleştirel Okuma Arasındaki İlişki.....	18
1.6 İlgili Çalışmalar.....	20

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1 Araştırma Modeli.....	21
2.2 Problem Cümlesi	21
2.3 Alt Problemler.....	21
2.4 Sınırlılıklar.....	22
2.5 Verilerin Elde Edilmesi.....	22
2.6 Verilerin Analizi.....	23

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLARI

3.1 1989-2017 Yılları Arasında Yayımlanan Kitap Çalışmaları.....	24
3.2 1989-2017 Yılları Arasında Yayımlanan Makale Çalışmaları.....	32
3.3 1989-2017 Yılları Arasında Yayımlanan Lisansüstü Tez Çalışmaları.....	60

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER	91
KAYNAKÇA.....	94

GİRİŞ

Problem Durumu

Okuma, bireylerin öğrenme ve kendini yenileme ihtiyacından doğan ve yazının icadı ile başlayan bir süreçtir. Bu süreç, bireylerin anlama yetilerinin en önemli basamağını oluşturmaktadır. Çünkü okuma, gözle görülen sembollerin beyin tarafından anlamlandırılmasına dayanır. Diğer dil becerileriyle birlikte gerçekleşen okuma, yüzyıllardır ülke ve bireylerin gelişen ve değişen dünyayı anlamaları, eleştirmeleri ve idrak etmelerini sağlayan en önemli davranıştır(Balcı, 2013). Yapılan araştırmalar genellikle, öğrendiklerimizin % 1'ini tatma, % 1,5'ini dokunma, % 3,5'ini koklama, % 11'ini işitme ve % 83'ünü görme duyusu yoluyla elde ettiğimizi gösteriyor. Bu sonuçlara göre, göze ve kulağa hitap eden okumanın öğrenme ve anlama açısından %94 gibi önemli bir paya sahip olduğu ortaya çıkmaktadır (Aytaş, 2005).

Okuma fiziki davranışının yaklaşık olarak yüz yıldır bilinen gerçekleşme şekli şöyledir: Bir yazı okunurken göz, bu yazının üzerinden kayarak değil sıçrayarak ilerler. Her sıçrayıştan sonra duraklama yapar ve bu duraklama esnasında okuma ve anlamlandırma sağlanır. Kişinin kelime hazinesi ve kelimelere aşinalığı ne kadar çok ise sıçramalar da o kadar geniş ve hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir (Göğüş, 1978; Kavcar vd., 1995).

İnsanları diğer canlılardan ayıran ve insanlar arasındaki iletişimi sağlayan en önemli unsur dildir. Dilin kullanımı ne kadar ileri ise insanlar ve toplumlar arası iletişim de o denli kuvvetli olmaktadır. Bunu gören ve farkına varan ülkeler, bu durumu dikkate alarak eğitim sistemlerini dil gelişimi üzerine kurgulamışlar ve bu noktada okuma-yazma edinimine büyük önem vermişlerdir. Çünkü yazının icadıyla birey bilgi edinmeye en kısa olarak okuma ile ulaşmaktadır ve okumayla birlikte düşünmeye, öğrenmeye ve kendini geliştirmeye daha fazla zaman ayırmaya başlamıştır (Ungan, 2008).

Eğitim sistemlerindeki uygulamalar ile kitap okuma alışkanlığı arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencileri ezbere yönelten bir anlayış, kitap okuma alışkanlığını geliştirmekten uzaktır. Öğrencilerde okuma alışkanlığının geliştirilmesi ancak araştırmacı, sorgulayıcı ve öğrencinin merkezde tutulduğu bir

eğitim sistemi ile mümkündür. Bu sistem ile öğrenci araştırma yeteneğini geliştirerek, hem kendisini hem de ülkesini ilgilendiren olayları sorgulayabilmekte ve olaylara eleştirel yaklaşabilmektedir. Pilten (2012) ülkemizde gençlerin % 61'inin hiç kitap okumadığını belirtiyor. Halbuki kişi okudukça, öğrendikçe kendini geliştirebilir (Pilten, 2012).

Günümüzde okuma konusunda okul kitapları ile sınırlı kalan bireyler, donanımlı kişiler değil; sadece okuma-yazma bilen kişiler olabilirler. Okuma-yazmayı öğrenmek ilk okumadır. Yani burada amaç sadece okuma yazmayı öğrenmektir (Tekin, 1980). Fakat okuma davranışını, okuyabilme becerisiyle bir tutmak hata olacaktır. Okumayı öğrenmek, okuyabilme becerisinin sadece ilk adımıdır. Okuma alışkanlık haline getirilir, hayat boyu devam eder ve bu yeti geliştirildiği takdirde bir anlam kazanabilir. Unesco, okur-yazar kişiyi, bilgiyi edinen; topluluk için, etkin işlevler için, aktivitelerle yeteneklerini ortaya koyan ve belli yıllar süresince okulda eğitim gören kişi olarak tanımlamaktadır (Meral, 2005).Fakat ülkemizde okur-yazar demek, maalesef adını yazıp imza atmak anlamına gelmektedir. Bireylerin okuduklarını anlayamaması, yorumlayamaması, eleştirel bir şekilde okuduklarını ele almayışları okur-yazarlık olarak asla değerlendirilmemelidir. Okunan metin değerlendirilirse, önceki bilgilerle karşılaştırılır ve yorumlanırsa bir anlam kazanır ve amacına ulaşır. Bunun yanında ana fikir ve yan fikirlerin de kavranması metin ile iletişimin sağlıklı olmasına yardımcı olur. Dolayısıyla gerçek bir okur-yazar sadece okul kitaplarıyla sınırlı kalmayan, okumayı hayatının bir parçası haline getiren kişidir (Coşkun, 2002).

İnsan düşünceleriyle, aklıyla ayakta kalan, yaşamını sürdürebilen bir varlıktır. Düşünebilmek, yorum yapabilmek ve eleştirebilmek için her Őeyden önce bilgi sahibi olmak gerekir ve bunun en kısa yolu da okumaktır. Bu şekilde donanım sahibi olan bu kişiler eleştirme, sentezleme, karşılaştırma yaparak sorgulama gibi üst düzey bilişsel yetilere zaman içinde sahip olacaklardır. Ayrıca kitap okuyan kişilerin kelime hazneleri daha da gelişir ve böylece anlama, kavrama yetileri de bu paralelde gelişme gösterir. Thorndike'nin yapmış olduğu bir araştırma sözcük dağarcığı fazla olan kişilerin az olan kişilere oranla, anlama yeteneklerinin daha gelişmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı şekilde May, kelime bilgisinin anlama seviyesini % 50 oranında artırdığını belirtmiştir (Ungan, 2008).

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli meziyetlerden birisi düşünebilmesidir. Düşünce, kelimeler sayesinde gerçekleşen karmaşık bir süreçtir. Yapılan araştırmalar bireylerin düşünce yapılarının kelime hazneleriyle doğru orantılı olduğunu göstermektedir. Yani kişi ne kadar çok kelime biliyorsa o denli zengin ve geniş bir düşünce yapısına sahip olacaktır. Ayrıca kelimeler sadece düşünmek için değil, toplum içinde anlamak ve anlatmak için de son derece önemlidir. Sosyal hayatta bireylerin kendilerini ifade edebilmeleri ve diğer bireyleri anlayabilmeleri açısından sosyal hayatın en önemli parçasıdır (Özbay ve Melanlıoğlu, 2008). Kelime bilgisi geniş olan bir toplumda anlaşmak ve barış, huzur içinde yaşamak daha kolay kazanılacak bir erdem olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat Türkçe eğitim sisteminde görüyoruz ki hangi kelimelerin öğretileceği belirtilirken nasıl öğretileceği konusunda herhangi bir bilgi mevcut değildir. Dolayısıyla kelime öğretimine ülkemizde gereken itina gösterilmemektedir.

Günümüz modern dünyasının en gerekli ihtiyaçlarının başında okuma, dolayısıyla bilginin önemi gelmektedir. Çünkü okumak sadece bireysel anlamda değil aynı zamanda ülkelerin teknik ve ekonomi anlamında gelişmişlikleri ile de örüntülenmektedir. Yani kişilerin okuma oranları, bilgiye ulaşma ve bunu kullanma şekilleri ülkelerin gelişmişliği olarak değerlendirilmekte ve bireyin gelişen, değişen dünyaya ayak uydurmasında, anlamlandırmasında vazgeçilmez bir unsurdur. Sadece bununla değil, milletlerin ayakta durmasında ve ilerlemelerinde, muasır medeniyetlerin gerisinde kalmamalarında, kültürlerini korumada ve gelecek nesillere iletilmesinde, bilgilerin daha da geliştirilebilmesi için oluşturulan bilgi birikimlerinden faydalanılmasında; kısacası hayatımızı kuşatan her anın anlamlandırılmasında okumak birinci sırada karşımıza çıkmaktadır.

Dünya sürekli gelişmekte ve ilerlemektedir. Her yeni buluş bir öncekinin üzerine eklenerek ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple okumayan, gelişmeleri takip etmeyen toplumlar geri kalmaya ve yok olmaya mahkumdurlar. Okuma becerisi ile gelişmişlik arasındaki bağlantı her düzeyde bulunmaktadır. Ekonomik ve sosyal faaliyetler itibarıyla çeşitlilik gösteren gelişmiş iller, üniversite eğitimi almış nitelikli iş gücü için iş bulma ve ilerleme alanında merkez olmaktadır. Dolayısıyla, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinin artmasıyla doğru orantılı olacak şekilde kalifiye ve eğitilmiş çalışan sayısı da artmaktadır. Bu nedenle gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerin eğitim sistemi güncel gelişmelere ayak uydurabilecek ve hem ülke hem de

bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde düzenlenmelidir(Gültekin ve Anagün, 2006).

2013 TÜİK verilerine göre ülkemizde okuma bilmeyen kişi sayısı 2 milyon 784 bin 257 (% 5), okuma-yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen vatandaş sayısının ise 3 milyon 784 bin 667 (% 7) olduğu görülmektedir. Kadınlarn okuma-yazma bilmeme oranı daha yüksek olup, söz konusu oran Doğu bölgelerimizde % 30'ların üzerindedir. Aynı istatistiklere göre Türk halkının % 28'i ilkokul mezunu, % 22'si lise, % 21'i ortaokul, % 11'i ise niversite mezunudur (TÜİK, 2013). Avrupa lkelerinde kitap okuma ortalaması, ihtiyaç sıralamasında 18. sırada yer alırken Türkiye'de ise bu ihtiyaç 222. sırada yer almaktadır. 173 ülke arasında okuma sıralamasında Türkiye dünyada 86. sırada yer almaktadır. Düzenli kitap okuma oranında Japonya % 14, ABD % 12, İngiltere ve Fransa % 21 olup, ülkemizde ise bu oranın çok düşük olduğu (%2) tahmin edilmektedir (Türkiye'de Kitap Okuma Oranı, 2013'ten Akt; Ortaş, 2013). Tüm bunların yanında ülkemiz insani gelişmişlik sıralamasında da maalesef gerilerde yer almaktadır. Biçimsel olarak bazı ynlerimizle nde yer alan bir ülke olabiliriz fakat nitelik yönünden maalesef aynı şeyleri söylemek mümkün değil. Mesela makale yazma noktasında dünyada 17.sırada olmamıza rağmen, içeriğin kalitesi ve zenginliği açısından 43.sırada bulunmaktayız (Ortaş, 2013).

Okuma, alişkanlıktan çok zamanla kazanılan ve kazanıldığında da hayat boyu bırakılamayan bir davranıştır. Çünkü okuma, bireylerin hayatları boyunca öğrenmelerini sağlamakta ayrıca hem kişisel hem de sosyal gelişimlerine yardımcı olan ve okulla sınırlı kalmayan önemli bir gerekliliktir. Ülkemizde okuma eğitimi üzerine yazılan ve söylenenleri bir araya getirdiğimizde, bilgilerin genellikle birbirini tekrar ettiği görülmektedir. Öyleyse okumak nasıl olmalı ve okuma eğitimi nasıl gerçekleştirilmelidir? Sadece okuma-yazmayı bilmek midir okumak?

Okumada temel amaç okuduğunu anlamaktır. Çünkü insan okumayı kendini geliştirmek ve en önemlisi öğrenmek için gerçekleştirir. İnsanın doğasında, yaptığı her için bir maksadının olması yatar. Bu sebeple kişi, boş ve öylesine bir okuma yapmak için bir kitabı eline almaz. Anlamak ve öğrenmek için okur. Sadece anlamak da okumanın tam olarak gerçekleşmesinde yeterli değildir. Birey okuduğu ve her öğrendiği bilgiyi salt doğru olarak kabul etmemelidir. Yukarıda da değinildiği gibi günümüz iletişim çağında bilgiye ulaşmak çok kolay olduğu gibi temeli olmayan

gerçek dışı bilgilerle karşılaşma olasılığı da hat safhadadır. Bu sebeple kişi, okuduğunu anlamının yanında okuduğunu değerlendirmeli, analiz etmeli ve yorumlayabilmelidir ki öğrendiği bilginin doğruluğuna kanaat getirebilsin. Yoksa her okuduğu ve öğrendiği bilgiyi doğru kabul eden kişi, günümüz hayatında birçok yanlışla düşebilir. Okumada temel hedef anlamının yanında okunanı analiz edip değerlendirebilmektir. Tüm bunlar bir araya getirilip düşünüldüğünde okumanın tam olarak gerçekleşebilmesi için eleştirel okuma vazgeçilmez bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzün teknolojik gelişimleri sayesinde iletişim, dünya tarihinde hiç olmadığı kadar hızlı ve kolay bir şekilde gerçekleşmekte ve bu sayede bilgiye ulaşmak da hiç zor olmamaktadır. Haliyle eğitim-öğretim programları, yöntem ve teknikleri çağın gereksinim ve teknolojisine göre planlanması bir ihtiyaç haline gelmiştir. Dünyanın bu hızlı gelişimi aynı zamanda ihtiyaç duyulan insan tipine de yansımıştır. 21. yüzyıl eğitim-öğretim sisteminde okunan, öğrenilen her türlü bilginin eleştirilmesi ve doğruluğunun araştırılması, zaruri bir hal almıştır. Artık günümüzde okuyan, sorgulayan, eleştiren, problemlere çözüm bulabilen ve özgüven sahibi olan insan tipine gereksinim artmıştır. Fakat bu gelişimler karşımıza çok önemli bir problemi çıkartmıştır: “ Bilgi Kirliliği “ . Maalesef günümüzde yalan yanlış birçok bilgi ile karşılaşmaktayız. Aynı konuyla ilgili bir kişi bilgi verirken diğer kişi bu bilginin tam tersini savunabilmektedir. İnsanlar bu durumda kime inanacağını, neyin doğru neyin yanlış olduğunu kavrayamamakta ve karar verememektedir. Bunun da en önemli sebebi okuduklarımızı eleştirmemekten, sorgulamamaktan kaynaklanmaktadır. Özellikle bilgiye ulaşmanın bu denli kolaylaşması, her gün bilgi bombardımanı ile karşı karşıya kalınması ve okumanın bireysel bir hale gelmesi bu değerlerin edinilmesini zaruri kılmıştır. Böyle bir sağlıksız durumdan kurtulabilmek ve doğruya ulaşabilmek için okuduğumuz her şeye eleştirel gözle bakabilmeli ve bu şekilde değerlendirme yapabilmeliyiz. Bunu sağlamak için de eleştirel okuma yetisine sahip olunması gerekmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, 1989-2017 yılları arasında eleştirel okuma ile ilgili yapılmış olan bilimsel çalışmaları (kitap, makale, tez) tespit ve tasvir etmektir.

Araştırmanın Önemi

Günümüzde bilgi, dünyanın en kıymetli hazinesi durumuna gelmiştir. Hangi ülke bilgiye daha çok sahipse, o ülke dünyanın en gelişmiş ülkesi olarak kabul edilmektedir. Bilgi çağı olarak adlandırılan bu yüzyılda her konuda bilgiye ulaşmak çok kolaylaşmıştır. Fakat bu durum aynı zamanda hangi bilgiye nasıl ulaşılacağı problemini de getirmektedir. Çünkü bir konuyla ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaları tek tek incelemek hem zaman hem de çalışmanın sağlığı açısından olumsuz neticeler verebilmektedir.

Bu çerçevede ele alınan çalışmanın amacı, eleştirel okumayla ilgili yapılan çalışmaları bir araya getirip tasvir ederek ülkemizdeki eleştirel okuma akademik çalışmalarının geniş bir panoramasını çizmek ve böylece alanın zengin ve fakir yönlerinin kolaylıkla görünür olmasını sağlamaktır. Günümüzde en önemli okuma türü olarak nitelendirebileceğimiz eleştirel okumayla ilgili birçok makale, kitap ve tez çalışmaları bulunmaktadır. Bu çalışmaların tek çatı altında toplanarak -gerek muhtevası gerekse sıklıkları bakımından- tasvirinin bulunması araştırmacılar ve konuyla ilgili yapılacak olan çalışmalar için bir rehber niteliği taşıyacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1 Bibliyografya Nedir?

Bibliyografya, bir bilim dalı olmakla birlikte çeşitli şekillerde tanımlanabilmektedir: Yayınların biçimsel özelliklerini inceleyen bilim dalı veya yayınların belirli bir sisteme göre dökümüne de bibliyografya denir. Ayrıca belirli konularda yazılmış eserleri inceleyen bilim dalı olarak da tanımlanmaktadır. Genel olarak bibliyografya; eserleri ve onlarla ilgili bilgileri listeler ve tasnif eder, liste ele aldığı çalışmaları açıklar, eleştirir, tarif eder veya bilgi aktarmak amacını taşır.

Bibliyografya kelimesinin kökeni Yunancaya dayanmaktadır. Yunanca *biblion* kitap anlamına gelir ve yazmak anlamındaki *graphein* ile bir araya gelmiştir. Kelime anlamı, kitaplar hakkında yazı yazmak olarak tarif edilmiştir.

Konu ve dil ayrımı yapılmaksızın konuyla ilgili basılan tüm eserlerin toplanmasıyla oluşan bibliyografyaya, evrensel veya uluslararası bibliyografya, sadece ülke sınırları içindeki çalışmaların bir araya getirilmesiyle oluşan çalışma ise ulusal bibliyografya olarak adlandırılmaktadır. 1545'te Zürih'te yayımlanan Conrad Gessner'in "*Bibliotheca Universalis*" adlı çalışması ilk evrensel bibliyografyadır. Ulusal anlamda yapılan ilk bibliyografya çalışması ise John Bale'in "*Illistrum Majoris Britanniae Scriporum...Summarium*" adlı çalışmasıdır.

16. yüzyıldan itibaren İsviçre ve İngiltere'de 17. yüzyıldan itibaren ise Almanya ve Felemenk'te bibliyografyacılık meslek olarak başlarken 19. yüzyılın başında Almanya ve Fransa'da hızla gelişti. Ülkemizde de Osmanlı devrinde bu alanda bazı yazarlarımızın çalışmaları göze çarpmaktadır. Abdurrahman Bestami'nin "*Mevzuat-ül Ulum*" ile Molla Lütfi'nin "*El Metâlib-i İtâhiye*" isimli çalışmaları çeşitli ilimlerden bahseden bibliyografik çalışmalar olarak gösterilebilir. Bu alandaki en önemli çalışmayı 17. yüzyılda Kâtip Çelebi'nin Keşf-üz Zünûn isimli eseridir. Ülkemizde 1934 yılı itibariyle "*Türkiye Bibliyografyası*" ile bu alanda ciddi adımlar atılmaya başlandı (Meydan Larousse, 1986: 176).

1.2 Bibliyometri Nedir?

Bibliyometri, belirli bir alanda belirli bir dönemde ve belirli bir bölgede kişiler ya da kurumlar tarafından üretilmiş yayınların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin sayısal olarak analizidir (<https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/bibliyometrik-analiz-sikca-sorulan-sorular/> adresinden 05/05/2019 tarihinde alınmıştır.)

Tasviri bibliyografya ise; eserleri ve onlarla ilgili bilgileri listeler ve tasnif eder, liste ele aldığı çalışmaları açıklar, eleştirir, tarif eder veya bilgi aktarmak amacını taşır.

Tasviri bibliyografyada konuyla ilgili eserlerin genel hatlarından bahsedilirken bibliyometri de ise konuyla ilgili çalışmaların sayısal olarak analiz edilmesi söz konusudur. Çalışma, elde edilen çalışmaların amacı, içeriği ve sonuçlarına göre dağılımları dikkate alındığında bibliyografya, hangi yılda kaç çalışmanın yayımlandığı ve bu çalışmaların yıllara göre dağılımları incelendiğinde ise bibliyometrik bir çalışma olarak değerlendirilebilir.

1.3 Türkçe Öğretimi Programında Eleştirel Okuma

İletişim araçlarının gelişmesi, bilgi ve medya unsurlarının sürekli hayatımızda olması, bireylerin okuma becerisinin sadece okulla sınırlı kalmadığını göstermektedir. Bilgi bombardımanı ile karşı karşıya olan dünyamız aynı zamanda bilgi kirliliği ile de karşı karşıyadır. Bu durum bireylerin okuyarak öğrendiği bilgileri olduğu gibi doğru kabul etmesinin yanlış olduğunu, her bilginin sorgulanması ve araştırılması gerektiğini zorunlu kılmıştır. Günümüzde bireylerin edindiği bilgilerin çoğunu okuyarak öğrendiği göz önüne alınırsa eleştirel okumanın önemi bir kez daha karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizde eleştirel okuma 2005-2006 yılı itibari ile öğretim programında yer almaya başlamıştır. Eleştirel okuma becerisi üst düzey bilişsel becerilerin kullanımında önemli yeri olan bir beceridir. Özellikle ilköğretim döneminin hayatımızın tamamını etkileyebilecek bir dönem olduğu düşünülürse bu becerinin bu dönemde kazandırılması önem arz etmektedir. Günümüz bilim çağı olması ve gelişen

dünyanın getirdiği şartlardan dolayı ihtiyaç duyulan insan tipi eleştiren, sorgulayan, okuyan, karşılaştırma yapabilen; kısacası üst düzey bilişsel becerilerini kullanabilen insan tipidir. Bu noktada da eleştirel okuma becerisinin kazanılması günümüz dünyasında ihtiyaç duyulan insan tipinin yetiştirilebilmesinde öne çıkmaktadır.

Türkçe Dersi (1-5. sınıflar) Öğretim Programında eleştirel okuma, yöntem ve teknikler başlığı altında şu şekilde açıklanmıştır:

Okuma sırasında, okuyucunun metinde belirtilen düşüncelerdeki tutarlılık ya da tutarsızlıkları, çelişkileri, metnin yazılma nedenlerini, verilen örneklerin uygun olup olmadığı ya da yeterliliği hakkında kendine sorular sorarak okumasıdır. Sorgulayıcı okuma, bir dizi soruyla olguların neden-sonuç ilişkilerini araştırma, analiz etme, yeni fikirler ortaya koyma, bu fikirleri düzenleme, görüşleri karşılaştırma, çıkarımlarda bulunma, tartışmaları değerlendirme ve problem çözme gibi işlemleri gerektirmektedir. Sorgulayıcı okuma; tüm bunların yanı sıra bilgiyi edinme, açıklama ve kavramlar arasındaki ilişkileri yapılandırma biçimidir (MEB, 2012).

Duran (2013), yapmış olduğu çalışmada MEB'in öğretim programında yeterli kadar eleştirel okuma ile ilgili kazanıma yer verdiğini tespit etmiştir. Ayrıca bu kazanımların bir metin çalışması sırasında kazandırılması gereken kazanımlar olduğu, ayırt etme, çelişkileri saptama, yanlışları belirleme, amaç belirleme, ilgili olmayanı belirleme, benzerlik ve farklılıkları saptamayı gerektiren çalışmalar olduğu ve bu yönleriyle kazanımların eleştirel okuma ve eleştirel düşünmeye katkı sağlayacağını belirtmiştir (Duran, 2013).

Eleştirel okuma kazanılabilen bir beceridir. Eleştirel okuma becerisinin öğretimi sadece öğretim konusu olmakla kalmamalı, bunu bireylerin hayatlarına yaymaları ve ömür boyunca kullanabilmeleri amaç olmalıdır. Eleştirel okumada ele alınan metin sadece düz bir şekilde okunmakla bırakılmaz, metnin neden yazıldığı, ana düşüncesi, yazarın bakış açısı gibi düşünceler de dikkate alınarak incelenir. Kişi eğer bunu devamlılık haline getirirse ancak o zaman bu beceriyi alışkanlığa dönüştürür ve hayat boyu kullanabilir.

Eleştirel okuma da dikkat edilmesi gereken kurallar şunlardır:

1. Bunu neden okuyorum?

2. Bu metni veya kitabı kim yazdı?
3. Yazarın anlatmak istediklerini anlayabilir miyim?
4. Bu kitabı okumadan önce onun hakkında düşünmeli miyim?
5. Okuduğum düşüncelerin doğruluğunu başka kaynaklardan kontrol etmem gerekir mi?
6. Bu metindeki gerçeklerle benim yaşadığım çevredeki gerçekler arasında nasıl bir ilgi var?
7. Okuduğum metindeki ya da kitaptaki düşünceleri başkaları ile tartışabilir miyim? (Yalçın, 2002).

Kişi eleştirel okuma becerisini kazanma noktasında kavrama yeteneğine sahip olmalıdır. Kavrama yeteneği sayesinde metinde verilen bilgileri karşılaştırma ve üzerinde düşünmeyi gerçekleştirebilir. Bir metnin eleştirel bir şekilde okunabilmesi için şunlara dikkat edilmelidir:

- * Okunulacak metin hakkında ön bilgi edinilmesi,
- * Okunacak metnin konusunun zihinde tasarlanması,
- * Öğrencilerin metinle ilgili kendilerine sorular sorması sağlanmalı,
- * Metinde verilen düşünce ile kendi düşüncesini karşılaştırmalı,
- * Paragrafları tek tek inceleyerek metnin yapısını ve ana fikrini ortaya çıkarmalı,
- * Metinde verilmek istenen düşünce ile ilgili yorum yapabilmeli,
- * Daha önce okuduğu metinler ile kıyaslama yapabilmelidir (Ünal, 2006).

1.4 Eleştirel Okuma

Eleştirel okuma Tanzimat dönemiyle edebiyatımıza girmiş olup eleştiri, o dönemden günümüze farklı anlamlarla karşımıza çıkmıştır. Zaman içinde eserlerin ve bilgilerin uygunluğunu, doğruluğunu, yanlışlığını değerlendirebilmek yerine bireylerin adeta sözlü kavgaya tutuştuğu, birbirlerini küçük düşürmeye çalıştığı bir durum haline gelmiştir (Çifci, 2006). Eleştirinin edebiyatımızda bu kadar geçmişi olmasına rağmen ancak 2005 yılında Milli Eğitim programlarının içine alınması maalesef ülkemizde yeterince gelişme gösterememesine yol açmıştır. Bunun yanında PISA soruları incelendiğinde öğrencilerin metinlere eleştirel yaklaşımlarının ne kadar yetersiz kaldığı görülmektedir. Ülkemizin PISA sonuçlarında elde ettiği başarı

bu alanda ne kadar yetersiz olduğumuzu bir kez daha gözler önüne sermektedir. Ayrıca bu alanda ülkemizde yapılan çalışmalar, eleştirel okumayı kendi içinde değişkenleriyle ve teorik olarak ele almış; öğretim ortamlarında öğrencileri bu konuda güdülemeye ve eleştirel okumayı gerçekleştirilebilmek için yapılması gerekenlere birkaç çalışma dışında yer verilmediği dikkati çekmektedir.

Eleştirel okuma, yazarın ne anlattığından ziyade okuyucunun öznel bir şekilde okuduklarından anlamlar çıkarmasıdır (Tompkins, 2007, akt: Özumutlu, Gürler, Kaymak, Demir 2014).

Eleştirel okuma yapılırken herhangi bir yönlendirmenin veya eğilimin etkisi altında kalınmadan, tamamen doğru ve objektif bir şekilde yapılması gerekir. Çünkü eleştirel okumada amaç, doğru ve gerçek bilgiye ulaşabilmektir. Doğru ve gerçek bilgi ise tamamen tarafsız olarak elde edilebilir. Bu nedenle eleştirel okuma diğer okuma türlerinden farklılıklar arz etmektedir. Ateş (2013) bu konuda:

Okumada amaç, metnin temel anlamı hakkında bilgi sahibi olmak iken, eleştirel okumada metnin nasıl iş göreceği hakkında yargıda bulunmak esastır. Okumada almaya/anlamaya yönelik etkinlikler söz konusuyken eleştirel okumada analiz etme, yorumlama ve değerlendirmeye yönelik etkinlikler söz konusudur. Okumanın yönü açısından değerlendirildiğinde okumada metin ile (yazılanın doğru olduğu varsayılarak) hareket söz konusuyken, eleştirel okumada metne karşı (onun varsayımlarını, iddialarını, anlamını, değerini vb.) sorgulayarak hareket etme söz konusudur.

şeklinde belirterek vurgulamıştır.

Eleştirel okumanın sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için aşağıdaki eleştirel okuma stratejilerinin sıralandığı adımlar okuyucuya yardımcı olabilir:

1. Okuma için bir sessiz yer bulun,
2. Önceden konuyla ilgili diğer bilgileri okuyun,
3. Konuyla ilgili açıklamaları okuyun,
4. Anahtar fikirlere ve ana noktalara dikkat edin,
5. Belli bir sistemle okuyun,
6. Okurken sorular sorun,
7. “Nasıl?”, “Neden?” sorularını metne sorun,
8. Bu soruların cevapları ile metindeki ilgili bölümlere dikkat edin,

9. Eleştirel düşünme standartlarına bağlı kalarak düşünün,

10. Bağlantılara dikkat edin (Bird, 2015).

Forman (2015)'e göre eleştirel okuma stratejileri üç yönü içerir.

► Okumadan önce

Eleştirel okur bu aşamada metni neden okuduğunu net bir şekilde belirtmelidir ve şu soruları dikkate alarak metne yaklaşmalıdır:

- Bu metin konuyla hangi yönden alakalı?
- Yazarı kim? Onun hakkında ne biliyorsunuz? Güvenilir mi? Önyargılı mı?
- Konu nedir? Bu konu hakkında ne kadar bilgiye sahipsiniz?
- Kimin için yazılmıştır? Bu, 'bilgili okuyucu için mi, konuyla ilgili uzman kişiler için mi, bilgisi olmayan okuyucu için mi?
- Metnin neden yazıldığını düşünüyorsunuz?

► Okurken

Eleştirel okur bu aşamada aktif bir tutum sergilemeli - sorular sormalı ve metni kendi deneyimi ve diğer okumaları ile ilişkilendirebilmelidir- ve bu aşamada şu soruları sormalıdır:

- Materyal nasıl sunulmuş?
- Yazarın bakış açısı nedir? Tarafsız mı yoksa önyargılı mı yaklaşmış?
- Yazar fikirlerini nasıl sunmuş ve savunmuş?
- Belirli bir önyargı veya çerçeve mevcut mu?
- İnanırdıcı sunulan kanıt / argüman mıdır? Bunu başka kim destekliyor?
- Dili ve konuya yaklaşımı duygusal mı yoksa mantıklı mı? Herhangi bir önyargı mevcut mu?
- Yazara katılıyor muyum yoksa katılmıyorum? Niçin?
- Bu yazı, konu hakkında yazılan diğer yazılarla nasıl karşılaştırılır? Bu fikirleri başka kim destekliyor / reddediyor?
- Bu metinlere atıfta bulunuyor mu?
- Bu metin geçerli mi, güncel mi?
- Bu fikirler her alana, her ülkeye uygun mu? Yoksa uzmanlık var mı?

► Okuduktan sonra

Bu aşamada eleştirel okur notlarını gözden geçirmeli, ana fikirleri vurgulamalı ve ortaya çıkan yeni fikirleri eklemelidir:

- Metnin ana fikri nedir?
- Metindeki ikincil veya destekleyici fikirler nelerdir?
- Metin konusu araştırılan konuyla nasıl ilişkilendirilmiştir?
- Bu metinde belirtilen argüman ve bağlantıları, okuduğum diğer metinlerde nerede görüyorum?
- Bu konu hakkında yazmanın başka yolları nelerdir?
- Bu konuya başka hangi perspektifler katılabilir?

Çifci (2006)'ya göre eleştirel okumanın tam olarak gerçekleştirilebilmesi çeşitli değişkenlerin yerine getirilmesine bağlıdır. Bu değişkenlerin başında **dikkat** gelmektedir. Dikkat, eleştirel okumanın asıl amacına ulaşması için olmazsa olmazdır. Eleştirel okuma yapabilmek için satırlar arasında dikkatli olmadan kaçırılacak veya yanlış anlaşılacak bir cümle, gerçeğe ve doğru bilgiye ulaşmayı engelleyecektir. Bu nedenle okumaya başlamadan önce hazır oluş, ortamın ısısı, ışığı, odanın rengi gibi unsurlara önem verilmeli ve dikkatin en yüksek şekilde metne yoğunlaştırılması sağlanmalıdır.

Eleştirel okuma, verilen bilgiyi salt doğru kabul etmez. Bu sebeple eleştirel okumayı etkileyen diğer etmenlerden birisi de **şüphedir**. Eleştirel okuma ile bir kitabı veya metni eline alan kişi, okuduğu her şeye şüpheyile yaklaşır. Doğruluğunu yanlışlığını analiz eder, önceki bilgileriyle kıyaslar. Şüphe sayesinde birey aldatılmaktan kurtulur. Eğer ki birey okuduğu her şeyi doğru kabul eder ve bunları savunursa bilgili cahil olmaktan öteye gidemez. Bilgi var olmasına vardır ama yanlış olduktan sonra neye yarar? Elde edinilen somut veriler sayesinde şüphe ortadan kalkacak ve eleştirel okuyan birey bu durumda ancak bilginin doğruluğuna ikna olabilecektir.

Eleştirel okumada şüphe ile yaklaşılabilmesi için okurun kafasında sorular oluşturması gerekir. Bu sorular sayesinde okur metne şüpheli bir bakış açısı kazanır. ‘‘Yazarın amacı nedir, bu metni neden yazmış olabilir, verdiği bilgiler neye

dayanarak söylenmektedir” ve benzeri sorular sayesinde okur, metne yönelik sorular sorarak eleştirel okumanın bir diğer değişkeni olan soru sormayı yerine getirmiş olur. Birey okumaya başlamadan, okuma sırasında ve okumadan sonra zihinde oluşan sorulara cevaplar arar ve böylece okuduğu metni irdeleyerek doğrulara ulaşır.

Eleştirel okumada okuyucunun kendi yeterliliklerinin farkında olması da son derece önem taşımaktadır. Kişi okuduğunu nasıl yorumladığının, okuma amacının ve bilgi seviyesinin ayırında olmalıdır ve değerlendirmelerini bu ölçüde ele alırsa daha doğru sonuçlara ulaşacaktır.

Eleştirel okumanın temel ilkeleri bunlarken eleştirel okumayı gerçekleştirebilmek için de bazı vasıflara sahip olmak gerekir. Bunlardan ilki de okuyucunun kelime haznesidir. Eleştirel okuyucu metni olduğu gibi okumayan, analiz edip değerlendiren, kelimelerin örtülü anlamlarını, cümle içinde farklı anlama gelebilecek kullanımlarını, kelimeler üzerinden verilmek istenen mesajları vb. konuları anlayabilen ve idrak edebilmek için kelime dağarcığı oldukça geniş ve düzeyinin gerektirdiği ana dili yeterliliğine sahip olması şarttır.

Eleştirel okuyucu, normal bir okurdan daha çok okuyan kişidir. Eleştirel okuyucuyu diğer okuyuculardan ayıran niteliklerden birisi de budur. Okunulan metinle ilgili yeterli bilgi birikiminin olması, metnin daha iyi analiz edilmesine ve değerlendirilmesine yardımcı olur. Herhangi bir alanla ilgili birey ne kadar çok kitap okuduysa o kadar konuya hakim olur ve o alanla ilgili okuduğu bir kitabı değerlendirirken daha doğru kararlara ulaşabilir. Eğer ki eleştirel bir okuyucu, okuduğu alanla ilgili yeterli bir bilgi birikimine sahip değilse, değerlendirme yaparken bu sınırlılığının farkında olur ve buna göre hareket eder. Hemen bir sonuca ulaşmayı veya yazılanları olduğu gibi doğru kabul etmeyi yanlış bir yaklaşım olarak ele alır.

Eleştirel okuyucu, metni eline aldığı zaman metnin yazarını tanıması gerektiği şuurunu taşıyan bir okuyucudur. Çünkü eleştirel okuyucu metni tam olarak anlayabilmek ve ana fikrini kavrayabilmek için metnin yazarını tanımmasının önemini farkındadır. Yazarın hayatı, öğrenimi, başından geçen önemli olaylar, şahit olduğu durumlar ve yaşadığı dönemin özelliklerinin bilinmesi, metnin anlaşılmasında ve çözümlenmesinde okuyucuya yardımcı olmakta ve işini kolaylaştırmaktadır.

Eleştirel okuyucu da neyi, niçin okuduğunu bilen bir kişi olması gerektiğinden dolayı yazarı tanınması gerektiğini de ihmal etmeyecektir.

Ele alınan metnin türü, o metnin nasıl okunması gerektiğini de belirler. Bir şiir bir masal aynı eleştirel metotlarla ele alınmaz. Bu sebeple eleştirel okuyucu hangi metni nasıl okuyacağını bilen ve buna göre hareket eden okuyucudur. Heidi Byrnes (1998), metnin türüne göre okuma stratejileri hakkında:

‘ ‘ Okuduğunu anlamak kod çözmekten daha fazlasıdır. Okuyucu okuduğu metne göre okuma stratejisini ve amacını belirlemeli, bu stratejiyi nasıl uygulayacağını bilmeli ve amacı doğrultusunda okumayı gerçekleştirmelidir’’(Heidi Byrnes 1998, akt: Pateşan,M., Balagiu, A., Zechia, D.,Alıbec, D., 2014).

Eleştirel okuyucu ele aldığı metnin ana fikrini, yardımcı fikirlerini ve kurgusunu anlayabilen okuyucudur. Bazen yazarlar kurguladıkları metinlerde vermek istedikleri mesajı örtülü şekilde aktarma eğiliminde olabilirler. Bunun siyasi, politik, sosyal birçok nedeni olabilir. Eleştirel okuyucu tüm bunların farkında olarak metni değerlendirebilen okuyucudur. Günümüzde teknolojinin de getirdiği kolaylıklar sayesinde bilgiye ulaşmak çok kolay bir hâl almıştır. Bu durum beraberinde bilgi kirliliğini getirmiştir. Yazılan her şeyi doğru kabul etmek bu bilgi kirliliğinin tuzağına düşmek demektir. Ayrıca yanlış bilgileri doğru göstermek, insanların genel zaaflarından faydalanarak yalan yanlış açıklamalar ve beyanatlarda bulunmak, kirli emelleri bulunan farklı dinî ve siyasi örgüt gibi illegal yapılanmalar; yazılı ve basılı kitap, diğer basın-yayın ve internet ortamları üzerinden insanları aldatmaya çalışabilirler. Kendilerine aykırı düşüncede olan bireyleri yanlarına çekmek için kendi örtülü amaçlı düşüncelerini güzel ve doğru göstererek bireyleri kandırma çabası içinde bulunabilirler. Eleştirel okuyucu bu durumların bilinciyle hareket eder ve yazılanları salt doğru kabul etmez. Analiz ederek, değerlendirerek, somut delillere ulaşarak hareket eder ve doğruyu bulur.

Yeni düşüncelere ve değişmelere kapalı olmak, dogma ve kalıp düşüncelere hapsolmek, bireyin doyuma ulaştığına inanıp öğrenmeyi ve okumayı bırakması, her şeyi bilirim ukalalığı gibi hem insana yakışmayan hem de kişinin gelişimini engelleyen bu ve bunun gibi düşüncelere sahip bireyler, eleştirel okumayı gerçekleştiremezler. Kendi pencerelerinden dünyaya bakarlar ve kendi kısıtlı bilgileriyle gelişim ve değişimleri takip etmeden karar alıp sonuçlandırırılar. Bu gibi

durumlar eleştirel okumaya engel teşkil etmekte ve bu denli yanlış tavır ve fikirlerden uzak durulması gerekmektedir (Çifci, 2006).

1.4.1 Metin Seçimi

Eleştirel okumada dikkat edilmesi gereken en önemli unsurlardan birisi de metin seçimidir. Eleştirel okuma yetisini geliştirmek için seçilecek olan metnin eleştirel okumanın gereklerinden (analiz etme, karşılaştırma, değerlendirme vb.) birisine sahip olması gereklidir. Ayrıca metnin mevcut öğretim programıyla da uyuşması ve dersin amaçlarına yönelik olması gerekmektedir. Bu noktada da öğretmenlere büyük görev düşmektedir.

Bunların yanında her metin aynı şekilde okunmamalıdır. Örneğin kurmaca bir metinle bilimsel bir metnin aynı tarzda okunması yanlış bir davranış olacaktır. Kurmaca olmayan metinlerde eleştirel okuma gerçekleştirilirken dikkat edilmesi gerekenler şunlardır:

- * Amaç belirleme,
- * Yazarın amacını belirleme,
- * Yazarın eğilimini ve onu yazmaya yönelten nedenleri göz önünde bulundurma,
- * Yazarın temel görüşünü belirleme,
- * Olguları görüşlerden ayırma,
- * Yazarın kullandığı destekleyici ayrıntıları saptama,
- * Metin kurgusunu kavrama,
- * Metni değerlendirme (Adalı, 2010, akt: Güneş, A.ve Güneş, F 2014).

1.4.2 Öğretmenin Görevi ve Hazırlığı

Öncelikle bir öğretmenin eleştirel okumayla ilgili çalışma yapabilmesi için konuyla ilgili temel bilgi sahibi olması gerekir. Eleştirel okuma üst düzey bilişsel becerilerin kullanımına dayanan bir okuma türü olduğu için öğretmenin bu konuda ön hazırlık yapması önemlidir. Çünkü bir öğretmenin metni ilk defa öğrencilerle birlikte sınıfta okuması eleştirel okumayla ilgili çalışmanın gerçekleşmesinde yeterince sağlıklı bir yaklaşım olmaz. Hazırlık aşamasında öğretmen, tıpkı öğretim

sürecinde öğrencilerden isteyeceği gibi davranmalı, yani metnin mesajını anlamak için okumalı, temel noktaların altını çizmeli veya o bölümleri işaretlemeli, yazarın amacını anlamak için kenar boşluklarına, yorumlarına ve analizlerine ilişkin notlar almalı veya metni özetlemeli, metnin zorlayıcı bölümlerini ve elementlerini işaretlemeli, buna bağlı olarak öğrencileri nasıl destekleyeceğine karar vermeli ve son olarak soracağı soruları da içerecek şekilde bu metinle sınıfta nasıl çalışacağını belirlemelidir (Ateş, 2013).

Ayrıca öğretim programıyla ve dersin amacına yönelik bir metin olması ve gereken zamanı ayırması da öğretmenin dikkat etmesi gereken diğer hususlardır.

Eleştirel okuryazarlığın amacı öğrencilerin eleştirel ve sosyal farkındalıklarını arttırmaktır. Eleştirel eğitimi benimseyen öğretmenler sınıf içerisinde öğrenci merkezli bir ortam oluştururlar. Eleştirel okuryazarlık ortamında diyalog teşvik edilerek öğrencilerin sorgulamaları ve tartışmaları sağlanır. Bu ortamda mücadeleye dönük ve gerçek yaşam konularına odaklanan tartışmalar ön plana çıkar. Cinsiyet, ırk, sınıf ve siyasi farklılıklar üzerine sorgulamalar yapılır. Öğrencilere metinlerde yer alan farklı anlamların farklı bakış açıları ile incelenmesi öğretilir (McLaughlin ve De Voogd, 2004, akt: Potur, 2014).

Eleştirel bir okuryazar da bulunması gerekenler:

- * Gerçekleri ve görüşleri ayırt edebilmeli
- * Bakış açılarını belirleyebilmeli
- * Yanlılığı/tafıllığı belirleyebilmeli
- * Analiz ve değerlendirme yapabilmeli
- * Kanıtları ve ikna ediciliği değerlendirebilmeli (Ateş, 2013).

Harnadek (2007) eleştirel okumayı açık bir akılla düşünme ve bilgileri keşfetme süreci olarak tanımlamış ve eleştirel bir okuyucunun özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- * Kanıtları gördüğü yere kadar izler.
- * Bütün olasılıkları düşünür ve hesaba katar.
- * Duygulardan çok akla güvenir.
- * Tam düşünmeye önem verir.

- * Karar vermeden önce konunun güvenilir kaynaklara dayanıp dayanmadığını hesaba katar.
- * Yazarın ya da kendisinin ön yargı ve güdülerinin etkilerini tartar.
- * Doğru olmaktan çok gerçeği bulmayla ilgilidir.
- * Sevilmeyen ya da rağbet edilmeyen görüşleri incelemekten reddetmez.
- * Yazar, otorite ya da genelin inandığı şeylere inanmayabilir (Hardanek, 2007, Akt: Aktaş, 2015).

Eleştirel okuryazarlıkla ilişkilendirilmiş Türkçe derslerinin ilk amaçlarından biri okuma becerilerinin geliştirilmesi olmalıdır. Eleştirel okuryazarlık yapabilmek için öğrencilerin sorgulayacakları konu hakkında okumaları ve bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Eğer öğrenciler düşüncelerini etkili bir şekilde geliştirmek istiyorlarsa öğrencilere yazılı ve görsel metinlerden oluşan zengin bir okuma ortamı sağlamak uygun olacaktır. Bu çerçevede romanlar özellikle toplumsal konulara eleştirel yaklaşmak açısından önemli kaynaklardır. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek ve onları tartışma ortamına sevk edecek düşünce yazıları, gazete metinleri, siyasi yazılar eleştirel okuryazarlık için ideal okuma kaynakları arasında yer almaktadır. Kelimelerin etkili bir şekilde kullanıldığı ve fikirlerin güçlü bir şekilde ifade edildiği şiirler de yine eleştirel okuryazarlık derslerinde kullanılmaktadır (Adalı, 2010, Karen vd., 2006; Özdemir, 2011, Akt: Potur, 2014).

Eleştirel okuryazarlıkla ilişkilendirilmiş Türkçe derslerinde dinleme de okuma kadar önemlidir. Birey konuyu ne kadar iyi dinlerse o kadar konuya hakim olur ve konuyla ilgili görüş ve düşüncelerini analiz edip yorumlayabilir. Aynı şekilde konuşma ve yazma alanları da eleştirel okuryazarlık için önem arz etmektedir. Öğrencilerin bu alanda en iyi şekilde eğitilebilmeleri için geniş bir kitap perspektifinin sağlanması da eleştirel okuryazarlık noktasında onların gelişimlerine katkı sağlayacaktır.

1.5 Eleştirel Düşünme ve Eleştirel Okuma Arasındaki İlişki

Okumak günümüzde bilgilerin edinilmesinde, nesilden nesile aktarılmasında en önemli gereksinimdir. Hızla ilerlemekte olan dünyamızdaki gelişmelere ayak uydurmak ve uyum sağlamak okumanın önemini bir kat daha arttırmaktadır.

Dünyanın önde gelen gelişmiş medeniyetlerinin kökeninde bilgi, en kıymetli hazine durumuna gelmiştir (Susar Kırmızı, Fenli ve Kasap, 2014).

Günümüzde teknolojinin ilerlemesi aynı zamanda bilgiye de hızla ve kolay bir şekilde ulaşmamıza olanak sağlamıştır. Bilgiye kolay ulaşılması, bununla birlikte bilgi yoğunluğunu ve bilgi kirliliğini de beraberinde getirmiştir. Bilgisayar, internet, gazete, dergi gibi günümüz iletişim araçları hayatımızı kolaylaştırmanın yanında yalan yanlış bilgilerle karşı karşıya kalmamıza da neden olmaktadır. Böyle bir ortamda birey gerçekleri ve yanlışları birbirinden ayırt etmekte zorlanmakta hatta yanlış ve eksik bilgileri salt doğru kabul edebilmektedir.

Değişen ve gelişen dünyamızın bu ilerlemenin hızına ayak uydurabilecek, sorgulayan, düşünen, araştıran, gelişmeleri takip eden bireylere ihtiyacı günden güne artmaktadır. Bu ihtiyaç da eleştirel okumayı karşımıza çıkarmaktadır.

Eleştirel okuma kısaca mevcut bilgiyi olduğu gibi doğru kabul etmek değil, aksine bilgiyi sorgulamak, üzerinde düşünmek, karşılaştırmalar yapmak ve irdelemeyi gerektirir. Bu da önceki bilgilerle kıyaslama yapmayı, bu konuda farklı görüş ve düşünceleri değerlendirmeyi, yani eleştirel düşünmeyi gerektirir.

Eleştirel düşüncenin bir parçası olan eleştirel okuma, birbirini tamamlayan iki önemli unsurdur. Eleştirel düşünmeyi ve okumayı kazanan bireyler edindikleri bilgileri sorgulama, bu konuyla ilgili elde edilen çalışma ve sonuçları inceleme, karşılaştırma gereği hissederler. Bu sebeple öğrenilen bilgiyi olduğu gibi doğru kabul etmezler (Özensoy, 2011).

Eleştirel düşünce, doğuştan gelen bir davranış değil, sonradan kazanılan bir edimdir. Bu edimin kazanılması öncelikle ailede başlar ve hayat boyu devam eder. Eleştirel düşünme yeteneğini kazanmanın en önemli yolu öncelikle bilgi edinmektir. Bilgili olan kişi, sorgulama gibi üst düzey bir beceriye sahip olabilir. Yeterli bilgi birikimine sahip olmayan kişi üst düzey bilişsel eylem olan sorgulama, eleştirme, karşılaştırma gibi düşünce yeteneklerine sahip olamaz. Bu durum da bilginin en çok okuma ile kazanıldığı günümüzde eleştirel düşünce ve okuma arasındaki bağı ne denli kuvvetli olduğunu ispatlar niteliktedir (Susar Kırmızı, Fenli ve Kasap, 2014).

1.6 İlgili Çalışmalar

ŞENOL, Musa (1999), Okuma Yazma Öğretiminin Tasviri Bibliyografyası adlı yüksek lisans tez çalışmasında Cumhuriyet döneminde yazılan okuma ile ilgili makaleler tasvir edilmiştir.

SEZEN, C. (2016), Pir Sultan Abdal Hakkında Yazılmış Kitaplarla İlgili Açıklamalı Bibliyografya Denemesi (1928-2015) adlı çalışmasında Pir Sultan Abdal hakkında 1928'den 2015'e kadar yazılmış olan Türkçe kitapları incelemiştir. Yazar bu çalışmanın Pir Sultan Abdal ile ilgili yapılacak olan bilimsel ve akademik çalışmalara kaynak olması amacıyla hazırlandığını belirtmiştir. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde bibliyografyanın tanımı verilmiş ve çalışma ile ilgili ayrıntılı bilgiye yer verilmiştir. İkinci bölümde Pir Sultan'ın hayatı ve yaşadığı dönem, üçüncü bölümde Pir Sultan Abdal'ın edebi kişiliği ele alınmış, dördüncü bölümde kaynakların künyeleri belirtilmiş ve sonuç bölümü ile çalışma tamamlanmıştır.

TUNCEL, Uğur (2011), Süreli Yayınlardaki Masalla İlgili Çalışmaların Açıklamalı Bibliyografyası adlı çalışmasında 1922-2011 yılları arasında Türkiye'deki süreli yayınlarda masalla ilgili yapılmış olan çalışmaları incelemiştir. Masallarla ilgili çalışmalarda kolaylık sağlayacağını ve önemli bir kaynak olarak kullanılabileceğini düşündüğü için böyle bir çalışmayı gerçekleştirdiğini vurgulamıştır. Çalışmanın birinci bölümünde süreli yayınlarda yer alan masallar üzerine yazılmış makaleler, ikinci bölümde masal derlemeleri, üçüncü bölümde tercüme makaleler ile masallar işlenmiş bunun yanında sınıflamaya girmeyen masallar da ele alınmıştır. Çalışmanın sonuç ve değerlendirmeler bölümünde elde edilen veriler grafiklerle açıklanmıştır.

ÜNVER, Merve (2013), Eski Türkçe Mizah Dergilerinin Açıklamalı Bibliyografyası (1870-1928) adlı çalışmasında Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk beş yılına ait mizah süreli yayınlarını incelemiştir. Bu çalışmada mizahın kelime anlamı ve karikatürle ilişkisi kısaca tanımlanmış, ardından mizah basınının Eski Türkçede nasıl şekillendiği konusuna değinilmiştir. Grafiklerle anlatılan bu bölüm, Türk mizah tarihi hakkında bir özet niteliğindedir. Bu bölümden sonra süreli yayınların açıklamalı bibliyografyası yer almaktadır ve kronolojik olarak bütün mizah dergileri tek tek ele alınmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Yöntem

2.1 Araştırma Modeli

Eleştirel okumanın tasviri bibliyografyasının incelendiği bu çalışmada, nitel çalışma modeline uygun olarak betimsel tarama yöntemi uygulanmıştır. Tarama modeli; geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 1998).

Bu yönetime uygun olarak elde edilen dokümanlar kategorik analize tabi tutulmuştur. Temel kategorileri, toplanan dokümanların yayın tipleri (kitap, makale, tez), yayın yılları ve anahtar kelimelerine göre içerikleri oluşturmaktadır.

Tarama modelinde üzerinde çalışılan doğal ve toplumsal olguları kontrol etme etkinliği yoktur. Araştırmacı bu olgulara müdahale etmez. Onların akışını engellemez. Olgu neyse nasıl işliyorsa öyle alıp inceler. Onun gelişme ve değişmesini sağlayacak herhangi bir etkinliğe girmez. Araştırmacı, araştırma etkinliğine girse de girmese de olgu aynı şekilde varlığını sürdürecektir.

2.2 Problem Cümlesi

Eleştirel okuma konusunda 1989-2017 arasında yapılan / yayımlanan akademik çalışmalar ne kadardır ve bu yayınlar, eleştirel okumayı hangi yönleriyle incelemektedir?

2.3 Alt Problemler

1. Eleştirel okuma konusunda yazılan kitap ne kadardır ve eleştirel okumanın hangi boyutlarını ele almaktadır?
2. Eleştirel okuma konusunda yayımlanan makaleler ne kadardır ve eleştirel okumanın hangi boyutlarını ele almaktadır?

3. Eleştirel okuma konusunda hazırlanan tezler ne kadardır ve eleştirel okumanın hangi boyutlarını ele almaktadır?

4. On yıllık periyotlara göre eleştirel okuma alt konuları ne gibi dağılım göstermektedir?

2.4 Sınırlılıklar

Çalışma, Türkiye’de yükseköğretim Türkçe öğretiminin kurulması ve bu alanda akademik çalışmaların (yüksek lisans düzeyinde) başladığı tarih olarak kabul edilen 1989 ile günümüz (2017) tarih aralığı ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca, sadece bilimsel çalışmalar incelemeye dahil edilmiştir; deneme ve diğer yazılı türler yoluyla temas edilen, işlenen eleştirel okuma içerikleri incelenmemiştir. Bilimsel toplantılarda sunulan bildiriler de çoğunun tam metinlerine ulaşılma güçlüğünden dolayı inceleme dışında bırakılmıştır. Betimlemesi yapılan çalışmalara Danışman Prof. Dr. Musa ÇİFCİ’nin de onayı ve yeterli görmesi ile *“tenkit, eleştiri ve sorgulama”* kelimeleri üzerinden araştırma yapılarak ulaşılmıştır.

2.5 Verilerin Elde Edilmesi

Eleştirel okuma konusunda yapılan bilimsel çalışmalara Milli Kütüphane Toplu Kataloğu başta olmak üzere, elektronik veri tabanlarından erişilmiştir. Bu amaçla aşağıdaki veri sağlayıcılar taranmıştır:

<https://tez.yok.gov.tr/>

<https://scholar.google.com.tr/>

<https://atif.sobiad.com/>

<https://www.academia.edu/>

<https://www.researchgate.net/>

<https://www.ebsco.com/>

Tespit edilen çalışmalar dijital ortamdan alınamadığı takdirde basılı kaynaklarına erişilmiştir. Bu amaçla aşağıdaki veri tabanları taranarak basılı kaynaklara erişilmiştir:

<https://www.kitapyurdu.com/>

<https://www.inkilap.com/>

<https://www.kitapsec.com/>

<https://www.bkmkitap.com/>

<https://www.dr.com.tr/>

2.6 Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, “*tezler, makaleler ve kitaplar* ” başlıkları altında kategorilere ayrılarak betimlenmiştir. Her bir bulgunun betimlenmesinde, eleştirel okumanın hangi yönleriyle (uygulama, teorik, kurgusalları okuma, bilgi verici metinleri okuma gibi) ele alınıp incelendiği belirlenmiştir. Önce her kategori, eleştirel okuma yaklaşımlarıyla betimlenmiş, daha sonra yıllık ve on yıllık periyotlar halinde tüm bulguların yorumlaması yapılmıştır.

Her bulgunun, yayın künyesi verilerek tasvir edildikten sonra sırasıyla amaç, içerik, varılan sonuç ve anahtar kelimeler olmak üzere tasviri yapılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular ve Yorumları

Alt Problem 1: Eleştirel okuma konusunda yazılan kitap ne kadardır ve eleştirel okumanın hangi boyutlarını ele almaktadır?

1989-2017 Yılları Arasında Yayımlanan Kitap Çalışmaları

1989-2017 yılları arasında toplamda 5 adet eleştirel çalışma konulu kitap çalışmasına ulaşılmıştır. Kitap çalışmalarının 2000 yılından sonra yoğunlaştığı görülmekle birlikte 2005-2006 yılında itibaren eleştirel okumanın programa dahil edilmesi ile konuya olan ilgi ve çalışmalarda artış görülmüştür. Ulaşılan çalışmaların tasvirleri aşağıda belirtilmiştir.

1) ÖZDEMİR, Emin (1995), Eleştirel Okuma, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Eleştirel Okuma isimli bu kitap, okuryazarlık ve okur arasındaki farkı belirtmek ve okuryazarlıktan okurluğa giden yolu göstermek amacıyla hazırlanmıştır. Özellikle okuryazar olmak ile okur olmak arasındaki farka dikkat çeken yazar, okumanın hayat boyu devam eden bir araç olduğuna değinmiş ve okuma kavramının nasıl ve ne şekilde olması gerektiği konusuna yoğunlaşarak eserini meydana getirmiştir. “Okur olarak sorumluluğumuz nedir? Neleri nasıl göz önünde bulunduracağız?” gibi soruların bağlamında eleştirel ve yaratıcı okumanın gerekleri aktarılmaya çalışılmış, ayrıca bireylerin okumaları ve okudukları üzerinde düşünmelerini sağlamak amaçlanmıştır. Tüm bunlar amaçlanırken alanlarında yetkin isimlerin (Bacon, Çetin Altan gibi) kitap, okuma ve öğrenme ile ilgili görüşlerine de yer vermiştir.

İlk basımı 1970 yılında yapılan çalışma, tezin sınırı olan 1989-2017 yılları arasında tekrar basıldığı için tezin kapsamına dâhil edilmiştir. Kitap beş bölümden oluşmakta ve 225 sayfadan ibarettir. Birinci bölümde okumanın işlevi, bireysel ve toplumsal yaşamımızdaki yeri, ikinci bölümde okumanın iletişimsel boyutları ve temel kavramları, üçüncü bölümde öğretici nitelikli metinlerin okunuşu, dördüncü ve beşinci bölümlerde de yazınsal nitelikli metinlerin ve şiirlerin nasıl okunması gerektiğine yer verilmiştir.

Eserin üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümlerinde şiir, öğretici nitelikli ve olay örgüsüne bağlı yazılan yazıların nasıl okunması gerektiği örnek metinler üzerinden gösterilerek somutlaştırılmıştır.

Kitapta belirtilen konular örneklerle desteklenmiş ve örnek için seçilen metinler konuya özgü ve usta kalemlerden çıkan metinler arasından seçilmesine özen gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Okuryazarlık, Okur, Eleştirel Okuma, Düşünme.

2) ŞAHİN, Abdurrahman, (2000), Eleştirel Medya Okuryazarlığı (Öğretmenler, Öğretmen Adayları ve Medya ile Bağı Olan Herkes İçin), Ankara: Anı Yayıncılık.

Eleştirel Medya Okuryazarlığı isimli bu kitap, günümüz bilgi çağında her türlü bilgiye ulaşılmasının kolay olmasından, hileli ve bireyleri kandırmaya yönelik yalan yanlış bilgilerin çokluğundan ötürü eleştirel medya okuryazarlığına duyulan ihtiyacın artmasıyla ortaya çıkmış bir çalışmadır. Özellikle yetişen genç nüfusun konuyla ilgili daha çok bilgi sahibi olması gerektiği bu sebeple özellikle eğitimcilerin bu konuda kendilerini geliştirmelerini ve donanım sahibi olmaları gerektiği için eserin asıl hedef kitlesi öğretmenlerdir.

Kitap, on bölümden oluşmakta ve 271 sayfadan ibarettir. Birinci bölümde medya okuryazarlığıyla ilgili geniş çaplı bilgi verilmiştir ve bu bölümde medya okuryazarlığının ne olup olmadığı, kapsamı, beceri alanları ve konuyla ilgili temel kavramlardan bahsedilmiştir; ikinci bölümde medya okuryazarlığının tarihine değinilmiş olmakla birlikte konuyla ilgili kişi ve kuramlarına yer verilmiştir; üçüncü bölümde medya okuryazarlığını gerektiren koşullar, bir medya okuryazarlığına niçin ihtiyaç duyulduğuna; dördüncü bölümde reklam nedir, reklam türleri ve reklamların nasıl propaganda aracı olarak kullanıldığına; beşinci bölümde reklamların nasıl ve ne şekilde izlenmesi, çözümlenmesi gerektiğine; altıncı bölümde haber biçimleri, haberlerde karşılaşılan sorunlar, haberde objektiflik sorununa; yedinci bölümde medyanın olmazsa olmazı olan propaganda tekniklerine; sekizinci bölümde duygular ve bunların çekiciliği, duyguların medya tarafından nasıl kullanıldığı ve bu bağlamda

beynin işleyiş biçimine; dokuzuncu bölümde önyargılar ve stereotipler(bağnazlık) ve bunların çeşitleri, son bölümde ise medya okuryazarlığının öğretimi hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Kitapta ele alınan konularla ilgili çeşitli görsellerden yararlanılarak konu somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca kitaptaki her bölümün sonunda özet kısımları yer almakta ve anlatılan konuyla ilgili kısa ve öz bilgilere de yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Medya Okuryazarlığı, Reklam, Haber, Duygu, Propaganda.

3) BİNARK, Mutlu & BEK, Mine Gencil (2007), Eleştirel Medya Okuryazarlığı (Kuramsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar), İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Eleştirel Medya Okuryazarlığı isimli bu kitaba göre eleştirel medya okuryazarlığının amacı kişinin kültür, siyaset, ekonomi gibi hayatın her alanında yer alması, bu alanlarla ilgili kararlar verebilmesi ve bu kararların sorumluluğunu da taşıyabilmesi olarak tarif edilmiştir.

Kitap eleştirel pedagojiyi temel alarak dünyadaki ve Türkiye'deki uygulamaları tarihsel açıdan ele alıp açıklamakta ve medya okuryazarlığından eleştirel medya okuryazarlığına neden geçilmesi gerektiği anlatılmaktadır. Eleştirel medya okuryazarlığı, kuram ve uygulamalarla kitapta açıklanmaya çalışılmıştır.

Ele alınan çalışma dört bölümden oluşmakta ve 251 sayfadan ibarettir. Birinci bölümde eleştirel pedagojinin kavramı ve tarihi ele alınmış ve bu alanın gelişmesine katkı sağlayan isimlerin teori ve teorilerini dayandırdıkları noktalara geniş yer verilmiştir. İkinci bölümde kavram ve tarihsel gelişimiyle medya okuryazarlığı ele alınmış olup bu alana eleştirel anlamda yaklaşılmasının niçin gerekli olduğu, medya okuryazarlığının evreleri, dünyada farklı ülkelerdeki ve kendi ülkemizdeki medya okuryazarlığına nasıl bakıldığı konularına değinilmiş, üçüncü bölümde eleştirel medya okuryazarlığının temel kavram ve uygulamaları ve bu noktada kültürün önemi, ayrıca ülkemizde ve diğer ülkelerdeki uygulamalar ve son bölümde eleştirel medya okuryazarlığı ve toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilgi açıklanmıştır. Kitabı

meydana getiren ilk iki bölüm daha çok teori, son iki bölüm ise uygulamaya dönük çalışmalardan oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Pedagoji, Eleştirel Medya Okuryazarlığı, Toplum, Eğitim.

4) ADALI, Oya (2010), Etkileşimli ve Eleştirel Okuma Teknikleri, İstanbul: Toroslu Kitaplığı

Etkileşimli ve Eleştirel Okuma Teknikleri isimli bu çalışma, eleştirel ve etkileşimli okuma tekniklerini odak noktasında tutarak okumanın niteliğini yükseltmeyi amaçlamaktadır. Eser eleştirel düşüncenin eleştirel okumayla birlikte gerçekleşmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Genel olarak okunulan metnin sadece okunup geçilmemesi gerektiği, okunan metnin aynı anda eleştirel olarak değerlendirilerek ele alınmasına odaklanmıştır.

Kitap iki bölümden oluşmakta ve 179 sayfadan ibarettir. Birinci bölümde kurmaca metinlerin genel özellikleri ve bunlarla ilgili örneklere yer verilmiştir. Bu bölümde kurmaca metinlerin nasıl okunması gerektiği, bu metinleri oluşturan olay, olay örgüsü, yer, zaman mekan gibi unsurlarla ilgili bilgi verilmiş, bunların dışında tiyatro ve şiirlere eleştirel anlamda nasıl yaklaşılması gerektiği konularına örnekler üzerinden değinilmiştir. İkinci bölümde ise kurmaca olmayan metinlerle ilgili bilgiler verilmiş ve bu metinlerin eleştirel anlamda nasıl okunması, nasıl ele alınması gerektiği belirtilmiştir.

Çalışmada çeşitli görsellerden yararlanılmakla birlikte kendini bu alanda geliştirmek isteyen bireyler için çeşitli örnek metinler verilip metinlerle ilgili uygulama alanları da bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Kurmaca Metinler, Kurmaca Olmayan Metinler, Eleştirel Okuma.

5) ÖZÜDOĞRU, Murat (2016), Eleştirel Söylemden Eleştirel Okumaya, Ankara: Anı Yayıncılık.

Eleştirel Söylemden Eleştirel Okumaya isimli bu kitap, eleştirel okuma becerisini geliştirmek isteyen bireylere yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu amaçla kitap, eleştirel söylem çözümleme çalışmalarını temele alarak eleştirel okuma alanında önde gelen kişilerin çalışmalarından yararlanılarak ortaya konulmuştur.

Kitap on bir bölümden oluşmakta ve 191 sayfadan ibarettir. Çalışma, eleştirel okuma ve söylemi tarihsel bakış açısıyla birlikte günümüze kadar meydana gelen değişmelerle incelemektedir. Yazar, eserinde eleştirel okuma becerisinin nasıl ve ne şekilde geliştirileceğine odaklanmış ve özellikle son iki bölüm olan on ve on birinci bölümlerde eleştirel okuma ve konuyla ilgili uygulamalara yer vermiştir.

Eleştirel söylem ve okuma, örnekler üzerinden incelenerek nerede, nasıl bir düşünüş ve yaklaşımla ele alınacağı ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Bu bağlamda ele alınan becerinin nasıl geliştirileceğine dair fikirler belirtilmektedir. Kitabın son bölümünde eleştirel okumanın hafızada daha somut bir şekilde anlaşılabilmesi için konuyla ilgili okuma denemeleri bulunmaktadır.

Kitapta yer yer konuyla ilgili bilim insanlarının sözlerine yer verilerek anlatımda çeşitlilik sağlanmış ve anlatılan konular, şekiller yardımıyla da görselliğe sunularak somutlaştırılması sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Eleştirel Söylem, Çözümleme, Nedensellik.

Tasvir Edilen Kitapların Toplu Yorumları

Ülkemizde eleştirel okuma alanında kaleme alınan 5 adet kitaba ulaşılabilmektedir. Bu sayı elbette ki eleştirel okuma alanında yetersiz kalmaktadır. Özellikle çağımızın okuma alanında en önemli ihtiyaçlarından olan eleştirel okuma çalışmalarının yetersizliği göz önünde tutularak artırılması gerektiği öngörülebilir. Eleştirel okuma ile ilgili kitapların yıllara göre dağılımı şu şekildedir:

Tablo 1: Eleştirel Okuma Kitap Çalışmalarının Yayınlanma Yılları

YIL	KİTABIN ADI	YAZAR	SAYI
1995	Eleştirel Okuma	Emin Özdemir	1
2000	Eleştirel Medya Okuryazarlığı (Öğretmenler, Öğretmen Adayları Ve Medya Bağı Olan Herkes İçin)	Abdurrahman Şahin	1
2007	Eleştirel Medya Okuryazarlığı (Kuramsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar)	Mutlu BİNARK Mine Gencil BEK	1
2010	Etkileşimli ve Eleştirel Okuma Teknikleri	Oya ADALI	1
2016	Eleştirel Söylemden Eleştirel Okumaya	Murat ÖZÜDOĞRU	1
TOPLAM			5

Ele alınan çalışmalar daha çok eleştirel okuma nedir, nasıl gerçekleştirilir, eleştirel bir okurda hangi özellikler bulunur, bu beceri nasıl geliştirilir gibi daha çok teorik ve uygulamaya az yer veren çalışmalardır. Bununla birlikte günlük hayatta devamlı olarak bilgi bombardımanına tutulduğumuz gerçeğinden hareketle eleştirel okumayı hayata yayma ve edinilen bilgilere eleştirel bir şekilde yaklaşma açısından kaleme alınan bu çalışmalar, günümüzü anlamada ve yorumlamada önemli çalışmalar olarak değerlendirilebilir.

Bu tabloya göre 1989-2017 yılları arasında ilk eleştirel okuma odaklı eser 1995 tarihinde yayımlanmıştır. 1995-2017 yılları arasında toplamda 5 çalışmanın kaleme alındığı görülmektedir. 1989-2017 yılları arasında toplamda 5 çalışma dışında kitap formatında herhangi bir eleştirel okuma kitabının yazılmamış olması temanın öneminin yeteri kadar fark edilememesiyle izah edilebilir. Çağımızın şartlarının getirdiği ihtiyaçlar gereği bu tarz çalışmalara daha fazla yer verilebilir ve insanlarımız eleştirel okuma becerisini kazandırma noktasında teşvik edilebilir.

1981 Türkçe eğitimi programı incelendiğinde programdaki etkinliklerin öğrencileri ezberleten bir yapıda olduğu ve dersin amacı ile içeriğinin birbirine karıştırıldığı görülmektedir. Bu programda yer alan amaçlardan bir tanesi eleştirel

okuma anlamında dikkati çekmektedir: “*Onlara bilimsel, eleştirci, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirme.*” Görüldüğü üzere eleştirci düşünmede Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirilmesi amaçlanırken etkinliklerin eleştirel düşünme ve bağlamında okumayla bağdaşmadığı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yine bu dönemde tasviri yapılan çalışmalar incelendiğinde, eleştirel okuma ve düşünme alanında herhangi bir çalışmanın bulunmaması konuyla ilgili yeterli veriye sahip olunmadığı şeklinde yorumlanabilir. Yine 1981 Türkçe eğitim sistemindeki bir diğer amaç ise şu şekildedir: “*Türlü etkinliklerle öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek.*” Eleştirel okuma ve düşünme becerisini kazanmak her etkinlikle başarılabilecek bir eylem değildir. Bu beceri alanlarının kazanılması bu alana yönelik etkinlik çalışmalarının net ve doğru şekilde kitaplarda yer almasıyla mümkün olacaktır. Bu amaçta ise türlü etkinlikler şeklinde bir ifade kazandırılması düşünülen ve belli bir disiplinle işlenerek kazanılması gereken bu becerilere yönelik somut etkinlik verilerinin net olmadığı şeklinde yorumlanabilir (Girgin, 2011).

2005 programıyla birlikte ise dersin amaç ve içeriği arasındaki tutarsızlık ortadan kalkmış, eleştirel okuma ve düşünme beceri alanlarına yönelik amaç ve etkinliklerin net şekilde ortaya konulduğu şu amaçtan anlaşılabilir: “*Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri*” ve yine “*Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmeleri, bunları bir alışkanlık haline getirmeleri.*” görüldüğü üzere ilgili beceri alanlarının amaçları net şekilde belirlenerek ortaya konulmuş ve en önemlisi bu becerilerin alışkanlık haline getirilerek hayat boyu kullanılması gerektiği belirtilmiştir (Eyüp, 2008).

Tablo 2: Eleştirel Okuma Kitap Çalışmalarının Anahtar Kelimelere Göre İçerik Odaklanmaları

YIL	KİTAP ADI VE YAZARI	ANAHTAR KELİMELER
1995	Eleştirel Okuma/ Emin ÖZDEMİR	Okuma, Okuryazarlık, Okur, Eleştirel Okuma, Düşünme
2000	Eleştirel Medya Okuryazarlığı (Öğretmenler, Öğretmen Adayları ve Medya ile Bağı Olan Herkes İçin)/ Abdurrahman ŞAHİN	Eleştirel Medya Okuryazarlığı, Reklam Haber, Duygu, Propaganda.
2007	Eleştirel Medya Okuryazarlığı (Kuramsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar)/ Mutlu BİNARK-Mine Gencil BEK	Eleştirel Pedagoji, Eleştirel Medya Okuryazarlığı, Toplum, Eğitim.
2010	Etkileşimli ve Eleştirel Okuma Teknikleri/ Oya ADALI	Okuma, Kurmaca Metinler, Kurmaca Olmayan Metinler, Eleştirel Okuma.

2016	Eleştirel Söylemden Eleştirel Okumaya /Murat ÖZÜDOĞRU	Eleştirel Okuma, Eleştirel Söylem, Çözümleme, Nedensellik.
------	---	--

Tablo 2’de görüldüğü üzere eleştirel okuma alanında yayımlanan eserlerin yoğunluğu eleştirel okuma ve okuryazarlığı üzerinde toplanmaktadır. Fakat bu yoğunluk daha çok teorik seviyede ele alınmıştır. Uygulama noktasında ise konuyla ilgili bir tane eserin kaleme alındığı görülmektedir. Bu durum eleştirel okumanın günlük hayatta yaygınlaşması ve kullanılması için yeterli olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca eleştirel okuma yelpazesi geniş bir konu olmasına rağmen geniş çerçevede ele alınıp değerlendirilmemesi konunun tam anlamıyla anlaşılmasına sebebiyet verebilir.

Alt Problem 2: Eleştirel okuma konusunda yayımlanan makaleler ne kadardır ve eleştirel okumanın hangi boyutlarını ele almaktadır?

1989-2017 Yılları Arasında Yayımlanan Makale Çalışmaları

1989-2017 yılları arasında toplamda 30 adet eleştirel okuma konulu makale çalışmasına ulaşılmıştır. Makale çalışmaları, gerek tez gerekse kitap çalışmalarına göre yayımlanması ve üzerinde çalışılması daha kolay olduğu için nicel olarak daha fazladır. 2005-2006 yılından itibaren eleştirel okumanın programa dahil edilmesi ile konuya olan ilgi ve çalışmalarda artış görülmüştür. Ulaşılan çalışmaların tasvirleri aşağıda belirtilmiştir.

2006 Yılında Yayımlanan Makaleler

1) Eleştirel Okuma

ÇİFCİ, Musa (2006), Eleştirel Okuma, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, s. 55-80, Afyon.

Bu çalışmada eleştirel okumanın kavram çerçevesi, niçin ihtiyaç duyulduğu ve eleştirel okumanın amacı ele alınmıştır. Eleştiri ve eleştirel okuma kavramları arasındaki farklılıklara değinilerek eleştirel okuma için ihtiyaç duyulan, eleştirel okuyucunun taşıması gereken nitelikler ve eleştirel okumanın engelleri üzerinde durulmuştur. Burada yazarın özellikle dikkat çektiği nokta, eleştirel okumanın bir beceri olarak geliştirilebilmesi için ihtiyaç duyulan özelliklerin yanı sıra her metnin eleştirel şekilde okunamayacağı konusudur.

Eleştirel okumanın dört temel kavramı: dikkat, şüphe, soru ve metacognition(farkındalık) olarak belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada eleştirel okurun nitelikleri, eleştirel okuma yapılırken dikkat edilmesi gereken noktalar, eleştirel okumayı engelleyen faktörler gibi konulara değinilerek geniş çaplı bir çalışma ortaya konulmuştur.

Günümüzü anlamak, gelişmeleri takip edebilmek, çağımızın gereklerine uygun bireyler yetiştirebilmek için eleştirel okuma ve düşünmenin vazgeçilmez unsurlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eleştiri, Eleştirel Okuma, Okuma, Metacognition(Kendi Yeterlik ve Yetersizliklerinin Farkında Olma), Metin.

2007 Yılında Yayımlanan Makaleler

2) Eleştirel Okuma, Anahtar Kavramları ve Yabancı Dil Eğitimindeki Önemi

DEMİRÖZ, Hakan (2007), Eleştirel Okuma, Anahtar Kavramları ve Yabancı Dil Eğitimindeki Önemi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi(Kkefd), Sayı 16, s. 66-78, Erzurum.

Bu çalışmada eleştirel okumanın ne olduğu, ilkeleri, pedagojik yönleri ve yabancı dil okuyucuları için neden önemli olduğu konularına açıklama getirilmeye çalışılmış olmakla birlikte çalışma İngilizce kaleme alınmıştır. Çalışmaya göre eleştirel okumanın yabancı dil eğitimi için önemi, bu okuma modelinin yabancı dilde okuyanları, okuma eylemi esnasında yeni bir kültürü öğrendikleri için metinlere uzak kalmada daha iyi bir durumda görmesidir.

Bu çalışmanın amacı, eleştirel okumanın okuma üzerinde ne kadar etkili olduğunu belirtmek, bu konuda okuyucuya bilgi aktarımı sağlamak, anahtar kavramları ve yabancı dil eğitimi için önemini kavratmaktır. Eleştirel okumayla ilgili farklı tanımlara yer verilen çalışmada anahtar kavramlar olarak eleştirel konuşma ve yorumlama, bilinç ve metinlere bağlılık belirlenmiştir. Ayrıca eleştirel okumayla ilgili sorulara da örnekler verilerek metin desteklenmiş, eleştirel okumanın yabancı dil eğitimi için sağladığı kazanımlara da yer verilmiştir.

Yöntem olarak literatür tarama yöntemi kullanılmış ve tarama sonucunda elde edilen veriler ışığında derleme bir çalışma ortaya konulmuştur.

Çalışmada elde edilen sonuca göre, eleştirel okuma sayesinde metinlere dikkatli bir bakış açısıyla yaklaşılma noktalarında ihmallerin olduğu ve eleştirel

okuma sayesinde bu ihmallerin giderilerek öğrencilerin daha geniş bir bakış açısı ile metinleri değerlendirebilecekleri, anlayabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Eleştiri için Metni Kullanım, Eleştirel Konuşma, Yabancı Dil Eğitimi, Yabancı Dilde Okuma.

2008 Yılında Yayımlanan Makaleler

3) Bilişsel Öğrenmeler için Eleştirel Okumanın Önemi ve Onu Geliştirme Yolları

AŞILIOĞLU, Bayram (2008), Bilişsel Öğrenmeler için Eleştirel Okumanın Önemi ve Onu Geliştirme Yolları, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 10, s. 1-11, Diyarbakır.

Bu çalışmada, eleştirel okuma ile bilişsel öğrenme arasındaki ilişki üzerinde durulmuş ve eleştirel okumanın geliştirilmesi konusunda öneriler sunulmuştur. Çalışmada bilişsel öğrenmenin tanımları, bu alandaki davranışlar ve bu davranışların kategorileri belirtilmiştir. Bloom Taksonomisine göre bilişsel öğrenim alanlarına değinilmiştir ve öğrenme basamaklarında üstlere doğru davranış kazandıkça kişinin eleştirel okuma beceri özelliklerine sahip olma yetkinliğinin arttığına dikkat çekilmiştir. Ayrıca okuma eğitiminin başarısızlığının sebepleri ve eğitim noktasında öğrencileri hayata tam olarak niçin hazırlayamadığı noktaları üzerinde durulmuştur.

Çalışmada özellikle öğrencilerin öğrendikleri bilgileri farklı durumlarda kullanabilmeleri ve farklı durumlara transfer edip etmedikleri üzerinde durulmuş, bunu anlayabilmek için 11 öğretim elemanının görüş ve önerilerine başvurulmuştur. Yapılan araştırmada üst düzey bilişsel sorulara öğrencilerin çoğunun yanıt verirken zorlandığı belirlenmiş ve bu doğrultuda öğrencilerin eleştirel okumadaki eksiklikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmada sonuç olarak okumanın en önemli öğrenme biçimi olduğu fakat sorgulama, eleştirme gibi beceriler olmadan salt okumanın yetersiz olduğu, bireyin okuma biçimi ile bilişsel öğrenmesi arasında bir ilişki bulunduğu, eleştirel okumada

bireyin aile ve sosyal çevresinin etkilerinin olduğu, öğretmenlerin özellikle eleştirel okuma yetisini kazanma noktasında çok önemli bir mevkide bulunduğu, üst düzey bilişsel yeteneklerin kazanılmasında eleştirel okumanın çok önemli olduğu ve eleştirel okuma yetisinin nasıl kazanılacağı ile ilgili öneriler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Bilişsel Öğrenme, Anlamli Öğrenme.

4) İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri ile Cinsiyet ve Anne-Baba Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

SADİOĞLU, Ömür & BİLGİN, Asude (2008), İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri ile Cinsiyet ve Anne-Baba Eğitim Durumu Arasındaki İlişki, İlköğretim Online, Cilt 7, Sayı 3, s. 814-822, Bursa.

Bu çalışmada, öğrencilerin eleştirel okuma becerileri üzerinde cinsiyetlerinin ve anne-baba eğitim durumlarının etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Ayrıca eleştirel okuma ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişen teknoloji ve dünya şartlarına uyum gerekliliği neticesinde ortaya çıktığı, eleştirel okuma ile bilgi edinmek için yapılan okuma arasındaki farklar ve eleştirel okumanın nasıl yapılması gerektiği konularına değinilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler 5.sınıftan seçilmekle beraber çoğunluğunu erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmanın sonunda, anne ve baba eğitim durumunun, çocukların eleştirel okuma düzeyleri üzerinde bir etkisinin olmadığı, cinsiyet faktöründe ise kız öğrencilerin eleştirel okuma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin hizmet içi eğitim alarak bu alanda kendilerini geliştirmeleri ve bu alandaki çalışmaların artırılması gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Cinsiyet Farklılıkları, Anne-Baba Eğitim Düzeyi.

2011 Yılında Yayımlanan Makaleler

5) Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersinin Eleştirel Düşünme Becerisine Etkisi

ÖZENSOY, Utku, Ahmet (2011), Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersinin Eleştirel Düşünme Becerisine Etkisi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 7, Sayı 2, s.13-25, Mersin.

Eleştirel okuma ile eleştirel düşünmenin birbiriyle ilişkisi ele alınarak ortaya konulan bu araştırmanın amacı, isminden de anlaşılacağı üzere eleştirel okumaya göre düzenlenmiş sosyal bilgiler dersinin öğrencilerin eleştirel düşünme becerisine etkisini araştırmaktır. Bunun yanında eleştirel düşünmenin kazanılmasında eleştirel okumanın rolü de araştırmanın bir diğer amacı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada ayrıca eleştirel okumanın günümüzde niçin gerekli olduğuna, gelişen teknolojiyle beraber karşılaşılan bilgi kirliliğinden dolayı eleştirel okumanın önemli bir unsur olarak karşımıza çıktığına, eleştirel okumanın tanımlarına, eleştirel okuma stratejilerine ve sosyal bilgiler dersinde eleştirel okuma dışında okumayı etkili hale getirebilecek farklı uygulamalara da değinilmiştir.

Araştırma sonucunda, eleştirel okumaya göre hazırlanmış ders kitabına dayalı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin eleştirel düşünme becerisinin gelişmesine katkı sağladığı belirlenmiştir. Bunun yanında MEB tarafından hazırlanan öğretmen kılavuz kitabının ise eleştirel düşünme becerisini geliştirmede etkili olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, Sosyal Bilgiler, Eleştirel Düşünce, Eleştirel Okuma, Ders Kitabı.

2012 Yılında Yayımlanan Makaleler

6) Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersiyle İlgili Öğrencilerin Görüşleri

ÖZENSOY, U. Ahmet (2012), Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersiyle İlgili Öğrencilerin Görüşleri, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 31, Sayı 1, s. 187-202, Samsun.

Bu çalışmada amaç, eleştirel okumaya göre düzenlenmiş sosyal bilgiler dersiyle ilgili öğrenci görüşlerinin belirlenmesi ve eleştirel okumayla ilgili veriler elde edilerek konuyla ilgili çalışma yapan kişilere fayda sağlamak amaçlanmıştır. Eleştirel okuma için okumanın nasıl olması gerektiği, eleştirel okuma yetisine sahip bireylerin özellikleri ve eleştirel okuma stratejilerine de değinilmiştir.

Araştırma sonucunda eleştirel okumaya yönelik işlenen sosyal bilgiler dersinin öğrenci katılımında fayda sağladığı ve bu bağlamda ders kitabının eleştirel okumaya göre hazırlanmasının ders ve öğrenciler için daha olumlu sonuçlar ortaya çıkaracağı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: İlköğretim, Program, Sosyal Bilgiler, Eleştirel Okuma.

7) Kurmaca Metinlerin Eleştirel Okuma Becerisini Geliştirme Aracı Olarak Kullanılması

KARASAKALOĞLU, Nuri ve BULUT, Berker (2012), Kurmaca Metinlerin Eleştirel Okuma Becerisini Geliştirme Aracı Olarak Kullanılması, Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 33, s. 95-109, İzmir.

Bu çalışmanın amacı, 5.sınıf öğrencileri üzerinde kurmaca metinlerin, eleştirel okuma yetisini kazanma noktasında etkisinin olup olmadığını belirlemektir. Çalışmada okumanın tanımlarına, eleştirel okumanın yaşadığımız dönemde, hangi alanlarda niçin gerekli olduğuna, öğretim sürecinde eleştirel okumanın nasıl gerçekleştirilmesi gerektiğine değinilmiştir.

Uygulamaya dönük bu araştırmada bir sınıfa kurmaca, diğerine kurmaca olmayan metinler üzerinden ders işlenmiştir. Sonuç olarak kurmaca metin ile ders işleyen öğrencilerin diğer öğrencilere nazaran eleştirel okuma becerilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca eleştirel okuma becerisinin cinsiyetlere göre bir farklılık göstermediği sonucuna da ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kurmaca Metinler, Eleştirel Okuma, Türkçe Dersi.

8) Sınıf Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Okuma Öz-Yeterliklerine İlişkin Algıları

KARASAKALOĞLU, N., SARACALOĞLU A.S. VE YILMAZ, ÖZELÇİ, S.(2012), Sınıf Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Okuma Öz-Yeterliklerine İlişkin Algıları, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 9, Sayı 19, s. 405-422, Hatay.

Araştırmanın amacı, isminden de anlaşılacağı üzere sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel okuma öz-yeterlik algılarını belirlemektir. Bunun yanında okunanları anlamlandırmanın gerekliliği, yaşadığımız dönemde birçok bilgiyle günlük hayatta karşılaşılmasından dolayı sorgulama yeteneğinin her okuyucuda bulunması ve bunun sonucunda eleştirel okumanın doğmasının kaçınılmaz olduğu vurgulanmıştır. Eleştirel okuyucularda bulunan özellikler ve eleştirel okumada öz-yeterlilik algısının önemi üzerinde durulmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının eleştirel okumaya ilişkin öz-yeterlilik algıları düşüktür.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Eleştirel Düşünme, Öz-yeterlilik, Sınıf Öğretmeni.

9) Waldmann Modelinin 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi

BALTA, E. Elif, ve DEMİREL, Şener (2012), Waldmann Modelinin 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Cilt 7, Sayı 3, s. 469-479, Ankara.

Bu çalışmada amaç, Waldmann modelinin, öğrencilerin okuduğunu anlama ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesinde katkı sağlayıp sağlamadığını belirlemektir. Çağdaş bir toplum olabilmek için eğitilmiş bireylere gereksinim duyulduğu, eğitim-öğretim sürecinde eleştirel düşünmenin sağlanmasıyla sınıf içi performansın gelişeceği, eleştirel okuma ve düşünmenin Türkçe dersi üzerinde temellendirilmesinin çok daha yararlı olacağı, Waldmann modelinin kapsamı ve aşamaları konularına da değinilmiştir.

Uygulamaya dayalı olan ve 11 hafta sonucunda elde edilen sonuçlara göre Waldmann modeli temel alınarak yapılan çalışmaların öğrencilerin okuduğunu anlamada ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede fayda sağladığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Waldmann Modeli, Okuma-Anlama, Eleştirel Düşünme.

2013 Yılında Yayımlanan Makaleler

10) Eleştirel Okuma ve Bir Beceri Olarak Öğretimi

ATEŞ, Seyit (2013), Eleştirel Okuma ve Bir Beceri Olarak Öğretimi, Turkish Journal of Education, Cilt 2, Sayı 3, s. 40-49, Ankara

Günümüzde okumanın çok önemli bir yere sahip olması fakat bilginin çok fazla bir şekilde bulunması, bilgiye ulaşımın kolay olması, bu durumun eleştirel

okumayı bir zorunluluk haline getirmiş olması ve mevcut öğretim programlarında eleştirel okumayı tam anlamıyla öğretmenin mümkün olmadığına değinilmiştir. Bu bağlamda çalışma, günümüzün en büyük ihtiyaçlarından olan eleştirel okumaya dikkat çekmeyi ve konuyla ilgili bilgiler vererek bu konuda okuyucuları bilgilendirmenin yanı sıra günümüzde eleştirel okumanın bir zorunluluk haline gelmesinden dolayı bu okuma biçiminin öğretimde nasıl ve nelere dikkat edilerek gerçekleştirileceğine yönelik önerilerde bulunmayı amaçlamış ve bu doğrultuda örnekler üzerinden konu aktarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada uluslararası yapılan PIRLS ve PISA gibi sınavlarda öğrencilerin eleştirel okuma ve düşünme noktasında yeterli olmadıkları noktasına değinilmiş ve eleştirel okumanın niçin gerekli olduğu belirtilmiştir.

Eleştirel okumayla ilgili bireyde bulunması gereken özellikler, metin seçimi, yanlılığın belirlenmesi, analiz ve değerlendirme gibi başlıklar altında eleştirel okumayla ilgili önemli bilgiler ve öneriler çalışmada yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okuma; Eleştirel Okuma; İlkokul.

11) Eleştirel Okuma ve Görsel Okuma Arasındaki İlişki

GÜVEN, M. ve ÇAM AKTAŞ, B. (2013), Eleştirel Okuma ve Görsel Okuma Arasındaki İlişki, Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi, Cilt 3, Sayı 6, s. 31-45, Eskişehir.

Bu makalede eleştirel okuma ve görsel okuma becerileri arasındaki ilişki ve bu iki becerinin öğrencilerin demografik özelliklerine göre farklılaşma durumu ele alınmıştır. Araştırmanın temel amacı ise eleştirel okuma ile görsel okuma arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu konuya 2010-2011 öğretim yılı güz döneminde Eskişehir’de rastlantısal şekilde seçilen okullardaki beşinci sınıflardan 627 öğrenci ile çalışılmıştır.

Beşinci sınıf öğrencilerinin eleştirel okuma ve görsel okuma düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmada tekil ve ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2010-2011 yılında Eskişehir’de okuyan

beşinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örnekleme ise Eskişehir’de okuyan ve rastlantısal olarak seçilen okullardaki beşinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışmada öncelikle öğrencilerin eleştirel okuma düzeyleri cinsiyet, demografik özellik, gelir düzeyi, anne eğitim durumu, günlük kitap okuma süreleri, internete bağlanma süreleri ve televizyon izleme sürelerine göre puanlandırılmıştır. Aynı değişkenler ile görsel okuma düzeyleri de puanlanarak karşılaştırılmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğrencilerin eleştirel ve görsel okuma düzeylerinin yukarıda belirtilen değişkenler açısından farklılık gösterdiği,
- Gelir düzeyi, annelerin eğitim durumu, günlük kitap okuma saatleri yükseldikçe görsel ve eleştirel okuma puanlarının yükseldiği,
- Evde devamlı gazete veya dergi bulundurulmasının eleştirel ve görsel okuma puanını yükselttiği,
- Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre eleştirel okuma puanlarının daha yüksek olduğu,
- Son olarak eleştirel okuma ile görsel okuma arasında pozitif yönde bir ilişkinin bulunduğu neticesine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Görsel Okuma, Demografik Değişkenler.

12) Eleştirel Okuma-Yazma Eğitimi Programının Türkçe Öğretmeni Adaylarının Türkçe Dersini Planlama ve Uygulama Sürecine Etkisi

KARABAY, Ayşegül (2013), Eleştirel Okuma-Yazma Eğitimi Programının Türkçe Öğretmeni Adaylarının Türkçe Dersini Planlama ve Uygulama Sürecine Etkisi, Turkish Studies International Periodical Forthe Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Sayı 8, s. 745-759, Ankara.

Bu çalışmada, eleştirel okuma-yazma eğitiminin Türkçe öğretmeni adaylarının, eleştirel okuma-yazma becerisine yönelik hazırlanan Türkçe dersinin

planlanması ve uygulanması noktasında etkisi olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Ayrıca YÖK tarafından gerçekleştirilen öğretmen yeterliklerinin alan hakimiyeti, öğrenme-öğretme süreci yeterliği, öğrenci kişilik hizmetleri ile kişisel ve mesleki özellikler olmak üzere dört grupta toplandığı, öğretmen yetiştirme programı kapsamı, eleştirel okuma yetisi kazandırılmasında öğretmenin rolü, eğitim-öğretim sürecinde eleştirel okumanın kazandırılması noktasında karşılaşılan sıkıntılar konularıyla ilgili bilgiler verilmiştir.

Uygulamaya dayalı araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının hazırlayıp uyguladıkları etkinliklerin eleştirel okuma-yazmanın özellikleriyle paralellik taşıdığı ve bu beceriye olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma-Yazma Becerisi, Türkçe Öğretmen Adayları, Ders Planlama ve Uygulama, Öğretmen Yetiştirme, Öğretmenlik Uygulaması.

13) Eleştirel Okuma Öz Yeterlik Algı Ölçeğinin Geliştirilmesi

KARABAY, Ayşegül (2013), Eleştirel Okuma Öz Yeterlik Algı Ölçeğinin Geliştirilmesi, International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Cilt 8, Sayı 13, 2013, s. 1107-1122, Ankara.

Eleştirel okuma becerisi ile özyeterlik algısına dair bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Çalışmada ayrıca eleştirel okurlarda bulunan özelliklere ve öz-yeterlilik algısı ile ilgili geniş bilgilere yer verilmiştir.

Bu araştırmanın temel amacı, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin eleştirel okuma öz-yeterlik algı düzeyini ölçmeyi amaçlayan bir ölçek geliştirmektir. Geliştirilen ölçek, “değerlendirme, araştırma-inceleme ve görsel” olmak üzere üç faktörden ve elli sekiz maddeden oluşmaktadır.

Geliştirilen ölçeğin güvenirlik ve geçerlik çalışmaları, ölçeğin kullanılabilir özelliklere sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Öz-Yeterlik Algısı, Ölçek Geliştirme.

14) Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Eleştirel Okuma

DURAN, Erol (2013), Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Eleştirel Okuma, International Journal of Social Science, Cilt 6, Sayı 2, s. 351-365, Elazığ.

Bu çalışma, mevcut Türkçe dersi Öğretim Programlarındaki eleştirel okuma becerisine yönelik açıklama ve kazanımların neler olduğunu incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada ayrıca okuma hakkında genel bilgi, eleştiri kelimesini anlamı ve kökeni, eleştirel okumanın niçin önemli olduğu noktalarına da değinilmiştir.

Araştırmanın sonucunda programın, ilkokul seviyesindeki öğrencilerin eleştirel düşünme ve eleştirel okuma becerisini geliştirmeyi temele alarak hazırlandığını ortaya koymaktadır. Buradan anlaşılacağı üzere programın öğrencilerde eleştirel düşünme ve okuma becerilerini kazanmalarını önemsendiği fark edilmektedir. Ayrıca hem ilkokul hem de ortaokul öğrencilerine yönelik yeterli sayı ve nitelikte kazanımın olduğu belirlenmiştir. Bu kazanımların, eleştirel okuma ve düşünme becerilerine yönelik özelliklere sahip olunmasına yönelik çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Bu yönüyle kazanımların eleştirel okuma ve eleştirel düşünmeye katkı sağlayacağı belirtilebilir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Eleştirel Okuma, Türkçe Dersi Öğretim Programları.

2014 Yılında Yayımlanan Makaleler

15) Eleştirel Okumanın Eğitimle İlişkisi ve Okul Kütüphanecilerinin Rolü

GÜNEŞ, Ayşenur ve GÜNEŞ, Fatih (2014), Eleştirel Okumanın Eğitimle İlişkisi ve Okul Kütüphanecilerinin Rolü, Türk Kütüphaneciliği, Cilt 28, Sayı 1, s. 182-188, Kastamonu.

Çalışmanın amacı, eleştirel okumanın bağlamında öğrenci başarısını arttırmak ve bu bağlamda okul kütüphanecilerinin sorumluluklarını ortaya koymaktır. Çalışmada eleştirel okuma ve nasıl gerçekleştirileceği, eğitim ve eleştirel okuma bağlamında okul kütüphanecilerinin rolü konularında da bilgiler verilmiştir.

Toplumu oluşturan bireylerin, çağımızın gereksinimlerini karşılamada okul kütüphanecilerine düşen görev ve sorumluluklar üzerinde durulan bir çalışmadır.

Çalışma sonucunda okul kütüphanecilerinin, okuma ve eleştirel okuma becerisi kazandırma konusunda ve öğrencilerin kendilerini geliştirmesi açısından etkili olduğu ve bir öğretmen gibi öğrencilere fayda sağlayabileceği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma; Okul Kütüphaneleri; Okul Kütüphanecileri.

16) Eleştirel Okuryazarlıkla İlişkilendirilmiş Türkçe Dersleriyle İlgili Öğrenci Algı ve Görüşleri

KILINÇ, Aziz ve POTUR Önder (2014), Eleştirel Okuryazarlıkla İlişkilendirilmiş Türkçe Dersleriyle İlgili Öğrenci Algı ve Görüşleri, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 11, Sayı 27, s. 317-336, Hatay.

Bu çalışmada, Türkçe derslerinin eleştirel okuryazarlık eğitimi ile ilişkilendirilmesine yönelik geliştirilen paket programın, eylem araştırması yaklaşımı doğrultusunda uygulanması sürecine yönelik öğrencilerin algı ve görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada ayrıca Türkçe eğitiminin amaçları, eleştirel okuryazarlık ve gelişim süreci, ilkeleri, öğretmenlerin eleştirel okuryazarlık ortamını nasıl oluşturması gerektiği, derslerde bu amaç doğrultusunda kullanılacak yöntemler konularına da değinilmiştir.

Çalışmanın sonucunda, öğrencilerin geliştirilen paket programa göre gerçekleştirilen eleştirel okuryazarlıkla ilişkilendirilmiş Türkçe derslerinde okuduklarına yönelik sorgulama yaptıkları ve öğrenilen bilgileri hayatlarında da kullanabileceklerine yönelik düşüncelerine katkı

sağlamasının yanı sıra dersin daha eğlenceli hale geldiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Eleştirel Pedagoji, Eleştirel Okuryazarlık Eğitimi.

17) Eleştirel Okuryazarlıkla İlişkilendirilmiş Türkçe Derslerinin Öğretim Süreci

POTUR, Önder (2014), Eleştirel Okuryazarlıkla İlişkilendirilmiş Türkçe Derslerinin Öğretim Süreci, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Kuram ve Uygulama Dergisi, Cilt 10, Sayı 4, s.807-839, Çanakkale.

Bu çalışmada, Türkçe derslerinin eleştirel okuryazarlık eğitimi ile ilişkilendirilmesi için geliştirilen paket programın, eylem araştırması doğrultusunda uygulanması amaçlanmıştır. Çalışmada eleştirel okuryazarlık kavramının nasıl ortaya çıktığı, eleştirel okuryazarlığın gerekliliği ve eleştirel okuryazarlığa göre Türkçe dersinin amaçlarından bahsedilmiştir.

Paket programa göre yapılan öğretimin, öğrencilerin eleştirel okuryazarlık düzeylerine olumlu yansıdığı anlaşılmıştır. Araştırmaya göre paket program dahilinde öğretim gören öğrencilerin sorgulama, karşılaştırma, tartışma, görsellere eleştirel şekilde yaklaşma gibi eleştirel okuryazarlık becerilerini kazandığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Eleştirel Okuryazarlık Eğitimi, Eylem Araştırması.

18) Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

ÖZUMUTLU, P., GÜRLER, İ., KAYMAK, H. ve DEMİR, Ö. (2014), Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Sayı 9, Cilt

3, s. 1121-1133, Ankara.

Ortaokul öğrencilerinin eleştirel okuma düzeylerini belirlemeyi ve bu düzeylerin çeşitli değişkenlere göre incelenmesini amaçlayan bir çalışmadır. Çalışmada eleştirel okurun metinle nasıl bağ kurduğu ve metne yaklaşımı, özyeterlilik algısının eleştirel okumada etkisi konuları hakkında bilgiler verilmiştir.

Uygulamaya dayalı çalışmanın sonucunda; ortaokul öğrencilerinin eleştirel okuma beceri düzeylerinin cinsiyete bağlı olarak kız öğrenciler lehine daha yüksek olduğu, kitap okuma sayısı ve anne eğitim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunurken, sınıf değişkeni ve baba eğitim düzeyi arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ailenin gelir durumu ile eleştirel okuma becerisinin paralellik gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin özyeterlilik seviyelerinin orta düzeyde olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Öğrenci, Ortaokul.

19) Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Okuma İlgisi, Tutumu ve Eleştirel Okuma Becerileri

OGURLU, Üzeyir (2014), Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Okuma İlgisi, Tutumu ve Eleştirel Okuma Becerileri, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, Cilt 15, Sayı 2, s. 29-41, Ankara.

Bu araştırmada üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okuma ilgisi, tutumu ve eleştirel okuma becerilerinin belirlenmesi ve öğrencilerin okuma tutumu ile eleştirel okuma becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca konuyla paralel olarak üstün zeka ve yeteneğe sahip çocukların özellikleri, bu öğrencilerin okuma tutumlarının diğer öğrencilere göre daha olumlu olduğu konularından da bahsedilmektedir. Konuyla ilgili çalışma yapan kişilerin ulaştığı sonuçlara da konu bağlamında yer verilmiştir.

Araştırma sonucunda üstün zekâlı öğrencilerin günlük gazete ve dergileri az takip ettikleri ve daha çok gizem ve bilim kurgu konularındaki roman türü kitapları tercih ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okuma tutumu ve eleştirel okuma becerilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Bunların yanında okuma alışkanlığı ile eleştirel okuma arasında kuvvetli bir bağ bulunduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrenciler, Kitap Okuma, Eleştirel Okuma.

2015 Yılında Yayımlanan Makaleler

20) Eleştirel Okuma Eğitiminin Üst Bilişsel Okuma Stratejileri ve Medya Okuryazarlığı Üzerindeki Etkisi

KARABAY, A. (2015), Eleştirel Okuma Eğitiminin Üst Bilişsel Okuma Stratejileri ve Medya Okuryazarlığı Üzerindeki Etkisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi, Cilt 11, Sayı 4, s. 1167-1184, Çanakkale.

Araştırmanın temel amacı, eleştirel okuma eğitiminin öğretime devam eden sınıf öğretmeni adaylarının medya okuryazarlık düzeyine ve üst bilişsel okuma stratejilerine etkisini belirlemektir. Ayrıca çalışmada medya okuryazarlığı ve kapsadığı alanlar, üst bilişsel stratejiler ve bir okurun üst bilişsel stratejileri kullanırken nelere dikkat etmesi gerektiği konuları hakkında bilgiler verilmiştir.

Uygulamaya dayalı araştırmadan elde edilen sonuçlara göre eleştirel okuma eğitiminin üst bilişsel okuma stratejilerini ve medya okuryazarlığını geliştirme noktasında olumlu katkılar sağladığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Üst Bilişsel Okuma Stratejileri, Medya Okuryazarlığı, Türkçe Öğretimi, Öğretmen Yetiştirme.

21) Öğretmen Adaylarının Eleştirel Okuma Özyeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

AYBEK, Birsal ve ASLAN, Serkan (2015), Öğretmen Adaylarının Eleştirel Okuma Özyeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Cilt 4, Sayı 4, s. 1672-1683.

Araştırmanın amacı adından da anlaşılacağı üzere öğretmen adaylarının eleştirel okuma özyeterlik algılarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Özellikle öğretmen adaylarının özyeterlilik algıları belirlenerek bu bağlamda cinsiyet, okuma sıklığı ve türü, okuduğu alan gibi değişkenlere etkisi incelenmiştir.

Çalışmada eleştirel okumanın niçin gerekli olduğu, bilgi edinmek amacıyla yapılan okumadan farkı, eleştirel okumanın nasıl yapılacağı, özyeterliliğin eleştirel okuma yetisi üzerindeki etkisi konularında bilgiler verilmiştir.

Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının eleştirel okuma özyeterlik algıları bağlamında cinsiyete, öğrenim görülen sınıf düzeyine ve okunulan kitap türüne göre yeterli düzeyde etkisinin olmadığı; üniversiteye giriş puan türüne, alanına, kitap okuma sıklığına ve evlerinde kitaplık olup olmamasına göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Okuma, Özyeterlik, Öğretmen Adayı.

22) Türkiye’de Eleştirel Okuma Kapsamında Gerçekleştirilen Çalışmaların İncelenmesi

ÇAM, AKTAŞ, Bilge (2015-2016), Türkiye’de Eleştirel Okuma Kapsamında Gerçekleştirilen Çalışmaların İncelenmesi, Akademik Araştırmalar Dergisi, Cilt 17, Sayı 67, s. 217-232, İstanbul.

Bu araştırmada Türkiye’de eleştirel okuma çerçevesinde

gerçekleştirilen çalışmaların ortak noktaları temel alınarak incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma konusundan hareketle yazar, eleştirel okumanın ne olduğu, konuyla ilgili verilen tanımlar, eleştirel okurun taşınması gereken özellikler hakkında da bilgiler vermiştir. Ayrıca ülkemizde yapılan eleştirel çalışmaları yayın yılı, yöntemi, veri analizi, demografik özellikleri gibi başlıklar altında toplayarak yorumlarda bulunmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de eleştirel okuma kapsamındaki ilk çalışmalara 2006 yılında rastlandığı, doktora tezi düzeyinde yapılmış çalışma sayısı azlığı, araştırmalar daha çok eleştirel okuma ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiler üzerine yoğunlaştığı, verilerin çoğunlukla ilköğretim öğrencilerinden ve eleştirel okuma ölçeği ile toplandığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okuma, Eleştirel Okuma, Türkiye’de Eleştirel Okuma.

2016 Yılında Yayımlanan Makaleler

23) İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

AKAR, C., BAŞARAN M. ve KARA M. (2016), İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Cilt 11, Sayı 3,s. 1-14, Ankara.

Bu araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin eleştirel okuma düzeylerinin ve bu düzeylerine etki eden değişkenlerin hangi oranda etkili olduğunu belirlemektir.

Çalışmada ayrıca eleştirel okumaya günümüzde niçin gerek duyulur, eleştirel okuma nedir, nasıl gerçekleştirilir, eleştirel okuma için okurun sahip olması gereken alt becerilere de değinilmiştir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin eleştirel okuma becerilerinin orta seviyede olduğu görülmüştür. Ayrıca eleştirel okuma düzeyinin ders başarısı ve okunan kitap sayısı ile doğru orantılı olduğu, tv izleme oranı ile ters orantılı olduğu belirlenmiştir. Ailenin gelir durumu ile eleştirel okuma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Türkçe dersi başarı oranının eleştirel okuma becerisine olumlu katkı sağladığı da belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Eleştirel Okuma Becerisi, İlkokul.

24) Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Özyeterlik Algısı ve Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi

ÇAM, AKTAŞ, Bilge (2016), Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Özyeterlik Algısı ve Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 15, Sayı 59, s. 1186-1202, Diyarbakır.

Bu araştırmanın amacı, pedagojik formasyon programına devam eden öğretmen adaylarının eleştirel okuma özyeterlik algıları ve yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmada yansıtıcı düşünme ve eleştirel düşünme ile arasındaki ilişki, öğretmenlerin bu becerileri kazanmasındaki etkinliğinden de bahsedilmektedir.

Araştırmada yansıtıcı düşünce ile eleştirel düşüncenin özellikleri ve kapsam bakımından birbiriyle benzerlik gösterdiği belirtilmektedir. Bu bağlamda yazar tarafından bu iki kavram arasındaki ilişki, inceleme konusu olarak ele alınmış şekilde yorumlanabilir.

Araştırmanın sonucunda pedagojik formasyon sertifika programına devam eden öğretmen adaylarının eleştirel okuma özyeterlikleri ile yansıtıcı düşünme eğilimi düzeylerinin yüksek olduğu ve bu iki beceri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yansıtıcı Düşünme, Eleştirel Okuma, Pedagojik Formasyon Programı.

2017 Yılında Yayınlanan Makaleler

25) Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Eleştirel Okuma Becerisine İlişkin Öz Yeterlik Algısının İncelenmesi

MURATHAN, T., YETİŞ, Ü., UĞURLU, F.M. ve MURATHAN F. (2017), Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Eleştirel Okuma Becerisine İlişkin Öz Yeterlik Algısının İncelenmesi, Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Cilt 12, Sayı 4, s. 393-404, Ankara.

Bu çalışmada, beden eğitimi öğretmenlerinin eleştirel okuma becerilerine ilişkin öz yeterlilik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bunun yanında gelişen ülke ve teknoloji şartlarına uyum sağlayabilmek ve çağımızın gereklerini yerine getirebilmek için spor alanında da eleştirel okumanın gerekli görülmesinden dolayı bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada ayrıca okuma, eleştirel okuma, özyeterlilik algısı konularıyla ilgili bilgiler verilmiştir. Yazar özellikle okumanın ne olduğu, niçin gerekli olduğu ve birey ve toplum için okumanın önemi konusunda ayrıntılı bilgiler vermiştir.

Öğretmenlerin eleştirel okuma becerilerinin düzeyleri, erkek öğretmenlerin bayanlara göre okumayı daha çok sevdiği, mesleğe yeni başlayanların okumaya yönelik özyeterliliklerinin daha yüksek olduğu, eğitim durumu ve yaş açısından da önemli farklar göstermiştir. Öğretmenlerin eleştirel okuma yöntemini başarılı bir şekilde uyguladıkları sonucuna varılmıştır. Okuma alışkanlığının ve kitap okuma oranının en yüksek düzeyde olması gereken öğretmenlerin, öğrencilere bu alışkanlığı kazandıracak en önemli etken olmaları ancak bu alışkanlığa kendilerinin yeteri kadar sahip olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi Öğretmeni, Eleştirel Okuma.

26) Fen Eğitiminde Disiplinlerarası Bir Yaklaşım: Eleştirel Okumanın Bilimsel Metinlerin Anlaşılmasında Kullanılması

ÇETİNKILIÇ, Sercan & KORAY, Özlem (2017), Fen Eğitiminde Disiplinlerarası Bir Yaklaşım: Eleştirel Okumanın Bilimsel Metinlerin Anlaşılmasında Kullanılması, Anadolu Öğretmen Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, s. 57-74, Aksaray.

Bu çalışmada, eleştirel düşünme ve eleştirel okuma kavramları açıklanarak bilimsel metinlerin anlaşılmasında bu kavramların nasıl kullanılabileceği üzerinde durulmuştur.

Çalışmada örnek bilimsel metinlere yer verilerek konu somutlaştırılıp daha anlaşılır hale getirilmiştir. Ayrıca MEB tarafından okullarda okutulan metinler üzerinden de inceleme yapılarak nasıl etkinlik ve uygulama yapılacağı belirtilmiştir. Bu etkinlik ve uygulamalar hazırlanırken uzman görüşünden de yararlanılmıştır.

Çalışmanın, konuyla ilgili etkinlik, uygulama yapmak ve geliştirmek isteyen araştırmacı ile öğretmenlere yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca okuma becerisinin sadece Türkçe dersine ait bir beceri olmadığı, Fen Bilimleri dersinde de kullanılması gerektiği, bu tarz etkinlik ve uygulamaların PISA, PIRLS gibi uluslararası sınavlarda başarı kazanmada yardımcı olacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fen Öğretimi, Eleştirel Düşünme, Eleştirel Okuma, Bilimsel Metinler.

27) Online Argümantasyon: Eleştirel Okuma Özyeterlik Algısı

ÇELİK, T., GÖKÇE, S., ÖZPINAR, İ. ve AYDOĞAN YENMEZ A. (2017), Online Argümantasyon: Eleştirel Okuma Özyeterlik Algısı, Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, s. 117-134, Ankara.

Bu çalışma, Matematik alanında öğretim gören öğretmen adaylarının online argümantasyon yöntemi ile önce eleştirel okuma düzeylerini

belirlemek ve bu yöntemin uygulanmasından sonra tekrar eleştirel okuma düzeylerini belirleyip yöntemin etkililiğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada online argümantasyon yöntemi ve eleştirel okuma hakkında geniş bilgilere yer verilmiştir.

Uygulamanın sonunda, çalışma bağlamında oluşturulan tartışma ortamının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinde olumlu yönde artış sağladığı belirlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin aile özellikleriyle karşılaştırmalı olarak açıklanmıştır. Ayrıca okuma sıklığı arttıkça eleştirel okuma özyeterlilik algısının özellikle şiir okumayı tercih edenlerde daha da anlamlı olarak arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Online Argümantasyon, Eleştirel Okuma, Eleştirel Okuma Özyeterlilik Algı Ölçeği.

28) Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Özyeterlilikleri

ÖZDEMİR, Serpil (2017), Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Özyeterlilikleri, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt 5, Sayı 7, s. 41-55, Burdur.

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin eleştirel okuma düzeylerini belirleyerek buna yönelik özyeterliliklerinin çeşitli değişkenlere göre farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymaktır.

Eleştirel okumanın günümüzde niçin bir gereklilik olduğu, okuma ve eleştirel okuma arasındaki fark, eleştirel okumanın nasıl kazanılacağı konuları da araştırmada ele alınmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin eleştirel okuma özyeterliliklerinin orta düzeyde olduğu, cinsiyete göre kız öğrencilerin, anne ve baba eğitim durumu yüksek olan öğrencilerin ve sınıf düzeyine göre 5. sınıfların lehine anlamlı farklar olduğu; aylık gelir, bir yılda okunan ders dışı kitap sayısı ve Türkçe dersi başarı notu ile eleştirel okuma özyeterliliği arasında olumlu yönde anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Ortaokul, Özyeterlik.

29) Öğretmen Adaylarının Eleştirel Okumaya Yönelik Özyeterlik Algıları

AŞILIOĞLU Bayram ve YAMAN, Fikriye (2017), Öğretmen Adaylarının Eleştirel Okumaya Yönelik Özyeterlik Algıları, Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt 6, Sayı 12, s. 171-179, Diyarbakır.

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının eleştirel okumaya yönelik öz-yeterlik algılarını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda; “Öğretmen adaylarının eleştirel okuma özyeterlik algıları cinsiyete, öğrenim görülen bölüme ve kitap okuma sıklığına göre farklılaşmakta mıdır?” sorularına cevap aranmıştır. Araştırmada eleştirel okumanın gerekliliği ve öğretmenlerin bu noktadaki rollerine de değinilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre: Öğretmen adaylarının eleştirel okumaya yönelik algı düzeyleri orta seviyededir ve bu algı cinsiyet açısından kadın öğretmenler lehinedir, alan itibarıyla ise İmam Hatip meslek dersleri bölümü ve Felsefe grubu öğretmenliği bölümleri lehine çıkmıştır. Ayrıca sürekli kitap okuyan öğretmenlerin algı düzeyleri kitap okuma sıklığı az ve düzensiz olanlara göre daha yüksek olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Okuma, Özyeterlik, Öğretmen Adayı.

30) Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sorgulama Becerilerinin İncelenmesi

ŞAHİN, Ç., ARCAĞÖK, S., BORAN, G., MERTOL, H. ve ÇETİN, Ş. (2017), Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sorgulama Becerilerinin İncelenmesi, Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt 3, Sayı 3, s. 17-28, Ankara.

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının sorgulama becerilerini farklı değişkenler açısından incelemektir.

Araştırmada eğitim sisteminde üretmenin rolüne, çağımızda ihtiyaç duyulan sorgulama becerisi ve tekniklerine de konu bağlamında değinilmiştir. Özellikle sorgulama yöntemi, sınıf içi uygulanabilirliği, hayati nasıl kapsadığı üzerinde yoğunlaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre sınıf retmeni adaylarının sorgulama becerilerinin iyi düzeyde olduğu, sorgulama becerilerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Sosyal medyanın sorgulama becerisi üzerinde bir etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Bununla beraber sınıf düzeyinin bilgi kontrolü ve zgven noktasında etkili olduğu belirtilmişti

Anahtar Kelimeler: Sınıf retmeni Adayları, Sorgulama Becerileri, Tarama Modeli.

Tasvir Edilen Makalelerin Toplu Yorumları

Türkiye’de eleştirel okuma ile ilgili yapılan makale çalışmaları 2006 yılı itibariyle ön plana çıkmaya başlanmıştır. 2005-2006 yılı itibariyle eğitim-öğretim programlarında yer alması da bu alanla ilgili çalışmalara ağırlık verilmesini sağlamıştır fakat ülkemiz maalesef bu alanla ilgili çalışmalara dünya nazarı itibariyle oldukça geç başlamıştır. İncelenen çalışmalarda yıllara göre yayımlanan makale sayıları şu şekildedir:

Tablo 3: Eleştirel Okuma Makale Çalışmalarının Yayımlanma Yılları

YIL	MAKALE ADI	YAZAR	SAYI
2006	Eleştirel Okuma	Musa ÇİFCİ	1
2007	Eleştirel Okuma, Anahtar Kavramları ve Yabancı Dil Eğitimindeki Önemi	Hakan DEMİRÖZ	1
2008	Bilişsel Öğrenmeler İçin Eleştirel Okumanın Önemi ve Onu Geliştirme Yolları	Bayram AŞILIOĞLU	2
	İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri ile Cinsiyet ve Anne-Baba Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	Ömer SADIOĞLU Asude BİLGİN	
2011	Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersinin Eleştirel Düşünme Becerisine Etkisi	Ahmet Utku ÖZENSOY	1
2012	Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersine İlgili Öğrencilerin Görüşleri	Ahmet Utku ÖZENSOY	4
	Kurmaca Metinlerin Eleştirel Okuma Becerisini Geliştirme Aracı Olarak Kullanılması	Nuri KARASAKALOĞLU Berker BULUT	
	Sınıf Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Okuma Öz-Yeterliklerine İlişkin Algıları	Yrd. Doç. Dr. Nuri KARASAKALOĞLU Prof. Dr. A. Seda SARACALOĞLU Dr. S. YILMAZ ÖZELÇİ	
	Waldmann Modelinin 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi	Elif Emine BALTA Şener DEMİREL	
2013	Eleştirel Okuma Öz Yeterlik Algı Ölçeğinin Geliştirilmesi	Ayşegül KARABAY	5
	Eleştirel Okuma ve Bir Beceri Olarak Öğretimi	Seyit ATEŞ	
	Eleştirel Okuma-Yazma Eğitimi Programının Türkçe Öğretmeni Adaylarının Türkçe Dersini Planlama Ve Uygulama Sürecine Etkisi	Ayşegül KARABAY	
	Eleştirel Okuma Yazma ve Görsel Okuma Arasındaki İlişki	Meral GÜVEN Bilge ÇAM AKTAŞ	
	Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Eleştirel Okuma	Yrd. Doç. Dr. Erol DURAN	
2014	Eleştirel Okumanın Eğitimle İlişkisi ve Okul Kütüphanecilerinin Rolü	Ayşenur GÜNEŞ Fatih GÜNEŞ	5
	Eleştirel Okuryazarlıkla İlişkilendirilmiş Türkçe Derslerinin Öğretim Süreci	Önder POTUR	
	Eleştirel Okuryazarlıkla İlişkilendirilmiş Türkçe Dersleriyle İlgili Öğrenci Algı ve Görüşleri	Aziz KILINÇ Önder POTUR	
	Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Özyeterlikleri	Serpil ÖZDEMİR	
2015	Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Okuma İlgisi, Tutumu ve Eleştirel Okuma Becerileri	Üzeyir OGUR	3
	Eleştirel Okuma Eğitiminin Üst Bilişsel Okuma Stratejileri ve Medya Okuryazarlığı Üzerindeki Etkisi	Ayşegül KARABAY	
	Öğretmen Adaylarının Eleştirel Okuma Özyeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi	Birsel AYBEK Serkan ASLAN	
2016	Türkiye’de Eleştirel Okuma Kapsamında Gerçekleştirilen Çalışmaların İncelenmesi	Bilge ÇAM AKTAŞ	2
	İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi	Cüneyt AKAR Mustafa BAŞARAN Mehmet KARA	
2017	Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Özyeterlik Algısı ve Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi	Bilge ÇAM AKTAŞ	2
	Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Eleştirel Okuma Becerisine İlişkin Öz Yeterlik Algısının İncelenmesi	Talha MURATHAN Ümit YETİŞ F. Mehmet UĞURLU Fatih MURATHAN	

2017	Fen Eğitiminde Disiplinlerarası Bir Yaklaşım: Eleştirel Okumanın Bilimsel Metinlerin Anlaşılmasında Kullanılması	Sercan ÇETİNKILIÇ Doç. Dr. Özlem KORAY	6
	Online Argümantasyon: Eleştirel Okuma Özyeterlik Algısı	Tuğba Çelik Semirhan Gökçe Arzu A. Yenmez İlknur Özpınar	
	Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	P.ÖZMUTLU,İ. GÜRLER, H. KAYMAK,Ö. DEMİR	
	Öğretmen Adaylarının Eleştirel Okumaya Yönelik Özyeterlik Algıları	Bayram AŞILIOĞLU Fikriye YAMAN	
	Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sorgulama Becerilerinin İncelenmesi	Ç.ŞAHİN,G.BORAN S.ARCAGÖK,H.MERTO L, Şirin ÇETİN	
TOPLAM			30

Görüldüğü üzere 2006 ile 2017 yılları arasında bu alanda toplamda 30 tane makale yayımlanmıştır. Özellikle 2012 yılı ile birlikte eleştirel okuma alanında yapılan çalışmaların arttığı söylenebilir. Geçen on yıllık süreçte eleştirel okuma alanına olan ilginin arttığı fakat yeterli seviyede olmadığı söylenebilir. Çünkü günümüzde iletişim çağının gereklilikleri ve maruz kalınan bilgi bombardımanından en sağlıklı ve doğru şekilde yararlanabilmek için eleştirel okumanın gerekliliği bilinen bir gerçektir.

İncelenen makalelerde eleştirel okumanın daha çok farklı branşlardaki öğretmen adayları, farklı düzeylerdeki öğrenciler ve çeşitli dersler üzerindeki yeterlilik ve etkilerinin incelendiği görülmektedir. İletişim çağıyla birlikte haberleşme ve bilgiye ulaşmanın kolaylaştığını göz önüne alırsak eleştirel okumanın bu alanların dışında çalışma alanlarının genişletilebileceği söylenebilir.

Yaşadığımız çağın üretim ve bilgi çağı olması, bu çağın getirdiği ihtiyaçlar, bilgi çağının vazgeçilmezi olan sorgulama ve üst bilişsel düşünce yeteneklerinin kullanılması gerekliliği, eleştirel okumayı vazgeçilmez bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkarmaktadır. Özellikle yeni yetişen neslin bu alanda donanımlı bir biçimde yetiştirilmesi ülkemizin geleceği açısından oldukça önemlidir. Bu sebeple eleştirel okumaya eğitimde daha fazla yer verilmesi gerektiği ve bu alanda mevcut çalışmaların güçlendirilerek daha çok çalışma yapılabilmesi öngörülebilir.

Tablo 4: Eleştirel Okuma Makale Çalışmalarının Anahtar Kelimelere Göre İçerik Odaklanmaları

YIL	MAKALE ADI VE YAZARI	ANAHTAR KELİMELER
2006	Eleştirel Okuma/ Musa ÇİFÇİ	Eleştiri, Eleştirel Okuma, Okuma, Metacognition (Kendi Yeterlik ve Yetersizliklerinin Farkında Olma), Metin.
2007	Eleştirel Okuma, Anahtar Kavramları ve Yabancı Dil Eğitimindeki Önemi/HakanDEMİRÖZ	Eleştirel Okuma, Eleştiri için Metni Kullanım, Eleştirel Konuşma, Yabancı Dil Eğitimi, Yabancı Dilde Okuma.
2008	Bilişsel Öğrenmeler İçin Eleştirel Okumanın Önemi ve Onu Geliştirme Yolları/Bayram AŞILIOĞLU	Eleştirel Okuma, Bilişsel Öğrenme, Anamlı Öğrenme
	İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri ile Cinsiyet ve Anne-Baba Eğitim Durumu Arasındaki İlişki/Ömer SADIOĞLU-Asude BİLGİN	Eleştirel Okuma, Cinsiyet Farklılıkları, Anne-Baba Eğitim Düzeyi.
2011	Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersinin Eleştirel Düşünme Becerisine Etkisi/Ahmet Utku ÖZENSOY	İlköğretim, Sosyal Bilgiler, Eleştirel Düşünce, Eleştirel Okuma, Ders Kitabı.
2012	Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersiyle İlgili Öğrencilerin Görüşleri/Ahmet Utku ÖZENSOY	İlköğretim, Program, Sosyal Bilgiler, Eleştirel Okuma.
	Kurmaca Metinlerin Eleştirel Okuma Becerisini Geliştirme Aracı Olarak Kullanılması/ Nuri KARASAKALOĞLU-Berker BULUT	Kurmaca Metinler, Eleştirel Okuma, Türkçe Dersi.
	Sınıf Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Okuma Öz-Yeterliklerine İlişkin Algıları/ Yrd. Doç. Dr. Nuri KARASAKALOĞLU-Prof. Dr. A. Seda SARACALOĞLU-Dr. S. YILMAZ ÖZELÇİ	Eleştirel Okuma, Eleştirel Düşünme, Öz-yeterlik, Sınıf Öğretmeni.
	Waldmann Modelinin 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi/Elif Emine BALTA-Şener DEMİREL	Waldmann Modeli, Okuma-Anlama, Eleştirel Düşünme
2013	Eleştirel Okuma Öz Yeterlik Algı Ölçeğinin Geliştirilmesi/Ayşegül KARABAY	Eleştirel Okuma, Öz-Yeterlik Algısı, Ölçek Geliştirme.
	Eleştirel Okuma ve Bir Beceri Olarak Öğretimi/ Seyit ATEŞ	Okuma; Eleştirel Okuma; İlkokul
	Eleştirel Okuma-Yazma Eğitimi Programının Türkçe Öğretmeni Adaylarının Türkçe Dersini Planlama Ve Uygulama Sürecine Etkisi/Ayşegül KARABAY	Eleştirel Okuma-Yazma Becerisi, Türkçe Öğretmen Adayları, Ders Planlama ve Uygulama, Öğretmen Yetiştirme, Öğretmenlik Uygulaması.
	Eleştirel Okum Ayazma ve Görsel Okuma Arasındaki İlişki/ Meral GÜVEN Bilge ÇAM AKTAŞ	Eleştirel Okuma, Görsel Okuma, Demografik Değişkenler.
	Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Eleştirel Okuma/ Yrd. Doç. Dr. Erol DURAN	Okuma, Eleştirel okuma, Türkçe Dersi Öğretim Programı
2014	Eleştirel Okumanın Eğitimle İlişkisi ve Okul Kütüphanecilerinin Rolü/ Ayşenur GÜNEŞ Fatih GÜNEŞ	Eleştirel Okuma; Okul Kütüphaneleri; Okul Kütüphanecileri.
	Eleştirel Okuryazarlıkla İlişkilendirilmiş Türkçe Derslerinin Öğretim Süreci/Önder POTUR	Türkçe Eğitimi, Eleştirel Okuryazarlık Eğitimi, Eylem Araştırması.
	Eleştirel Okuryazarlıkla İlişkilendirilmiş Türkçe Dersleriyle İlgili Öğrenci Algı ve Görüşleri/Aziz KILINÇ-Önder POTUR	Türkçe Eğitimi, Eleştirel Pedagoji, Eleştirel Okuryazarlık Eğitimi.
	Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Özyeterlikleri/Serpil ÖZDEMİR	Eleştirel Okuma, Ortaokul, Özyeterlik.
	Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Okuma İlgisi, Tutumu ve Eleştirel Okuma Becerileri/ Üzeyir OGUR	Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrenciler, Kitap Okuma, Eleştirel Okuma.
2015	Eleştirel Okuma Eğitiminin Üst Bilişsel Okuma Stratejileri ve Medya Okuryazarlığı Üzerindeki Etkisi/ Ayşegül KARABAY	Eleştirel Okuma, Üst Bilişsel Okuma Stratejileri, Medya Okuryazarlığı, Türkçe Öğretimi, Öğretmen Yetiştirme.
	Öğretmen Adaylarının Eleştirel Okuma Özyeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi/Birsel AYBEK-Serkan ASLAN	Eleştirel Okuma, Okuma, Özyeterlik, Öğretmen Adayı.
	Türkiye'de Eleştirel Okuma Kapsamında Gerçekleştirilen Çalışmaların İncelenmesi/ Bilge ÇAM AKTAŞ	Okuma, Eleştirel Okuma, Türkiye'de Eleştirel Okuma.
2016	İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi / Cüneyt AKAR-Mustafa BAŞARAN-Mehmet KARA	Okuma, Eleştirel Okuma Becerisi, İlkokul.
	Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Özyeterlik Algısı ve Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi/ Bilge ÇAM AKTAŞ	Yansıtıcı Düşünme, Eleştirel Okuma, Pedagojik Formasyon Programı.
2017	Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Eleştirel Okuma Becerisine İlişkin Öz Yeterlik Algısının İncelenmesi/ Talha MURATHAN-Ümit YETİŞ-F.Mehmet UĞURLU-Fatih MURATHAN	Bedensel Eğitimi Öğretmeni, Eleştirel Okuma.
	Fen Eğitiminde Disiplinlerarası Bir Yaklaşım: Eleştirel Okumanın Bilimsel Metinlerin Anlaşılmasında Kullanılması/ Sercan ÇETİNKILIÇ-Doç. Dr. Özlem KORAY	Fen Öğretimi, Eleştirel Düşünme, Eleştirel Okuma, Bilimsel Metinler.
	Online Argümantasyon: Eleştirel Okuma Özyeterlik Algısı/ Tuğba Çelik-Semirhan Gökçe Arzu A. Yenmez-İlknur Özpınar	Online Argümantasyon, Eleştirel Okuma, Eleştirel Okuma Özyeterlik Algı Ölçeği.

Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi/ P.ÖZMUTLU-İ. GÜRLER-H. KAYMAK-Ö. DEMİR	Eleştirel Okuma, Öğrenci, Ortaokul.
Öğretmen Adaylarının Eleştirel Okumaya Yönelik Özyeterlik Algıları/ Bayram AŞLİOĞLU Fikriye YAMAN	Eleştirel Okuma, Okuma, Özyeterlik, Öğretmen Adayı.
Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sorgulama Becerilerinin İncelenmesi/ Ç. ŞAHİN-G.BORAN S.ARCAGÖK-H.MERTOL-Şirin ÇETİN	Sınıf Öğretmeni Adayları, Sorgulama Becerileri, Tarama Modeli.

Tablo 4’te görüldüğü üzere makale çalışmaları kitap çalışmalarına göre hem sayıca hem de kapsam olarak daha geniş kapsamlı çalışmalardır. Eleştirel okuma alanında yapılan makale çalışmalarında okul, öğrenci ve eğitim alanlarına yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum eleştirel okumanın eğitim-öğretim alanında daha çok kullanıldığı günlük hayatta nasıl ve ne şekilde kullanılacağına dair yeterli sayıda çalışmanın yapılmadığını göstermektedir. Halbuki eleştirel okuma sadece eğitim-öğretim noktasında değil hayat boyu kullanılan bir okuma yöntemidir. Bu sebeple ilgili alanın günlük yaşamda nasıl ve ne şekilde kullanılacağı yönünde yapılan çalışmaların artırılması gerektiği önerilebilir.

İlgili çalışmaların anahtar kelimeleri itibariyle eleştirel okumanın cinsiyetten özgüvene kadar birçok farklı noktayla bağlantısı bulunması onun hayatın birçok alanıyla bağlantısının olduğunu ve hayat boyu kullanılabileceğini ispatlar niteliktedir şeklinde yorumlanabilir.

İncelenen makale çalışmaları ile kitap çalışmaları arasında yoğunlaşılan alan inceleme yöntemleri arasında farklılıklar bulunmaktadır. Kitaplar daha çok eleştirel okuma ve eleştirel okur üzerinde yoğunlaşırken makalelerin eleştirel okuma alanında daha çok okul, öğrenci ve eğitim alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Kitap çalışmaları daha çok teorik alanla ilgilenirken makale çalışmalarının uygulama alanları üzerinde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Makale çalışmalarının sayısı kitap çalışmalarının altı katıdır. Bu durum makale çalışmalarının meydana getirilmesinin kitap çalışmalarına göre daha kolay olmasından kaynaklı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca ekonomik anlamda da kitaplara göre makale çalışmalarının daha avantajlı olması da bir diğer neden olarak gösterilebilir.

Alt Problem 3: Eleştirel okuma konusunda hazırlanan tezler ne kadardır ve eleştirel okumanın hangi boyutlarını ele almaktadır?

1989-2017 Yılları Arasında Yayımlanmış Lisansüstü Tez Çalışmaları

1989-2017 yılları arasında toplamda 24 adet eleştirel okuma konulu tez çalışmasına ulaşılmıştır. Tez çalışmalarının, eleştirel okuma programa dahil edilmeden önce üzerinde çalışıldığı belirlense de bu çalışmalarda, özellikle 2005-2006 eğitim-öğretim yılında, eleştirel okumanın programa dahil edilmesiyle birlikte nicel anlamda büyük bir artış görülmüştür. Ulaşılan çalışmaların tasvirleri aşağıda belirtilmiştir.

2004 Yılına Ait Eleştirel Okuma Tez Çalışması

1) Eleştirel Okuma : Bir Sınıf Çalışması

GÜDER, Feride, Zeynep (2004), Eleştirel Okuma: Bir Sınıf Çalışması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Nebile Kürekçigil, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır ve eleştirel okumanın unsurları ile üçüncü seviye hazırlık EFL okuma sınıflarının sorunları üzerine yapılmıştır.

Çalışma, eleştirel okuma bağlamında öğrencilerin yazarın üslubu, kullandığı kelimeler, konu seçimi ve ele aldığı konuyu işleyiş şekli; uygulamalar üzerinden ele alınarak eleştirel okumanın benimsenmesi gereken yönlerini araştırmak, bu noktada öğrencilerin başarılarını arttırmanın yanında eleştirel okuma becerilerini de geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma İngilizce kaleme alınmıştır.

Çalışmada eleştirel okumanın gerekliliği, dil düşünce arasındaki ilişki ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bunun sebebi çalışmanın İngilizce hazırlık sınıflarındaki okuma dersi üzerinden gerçekleştirilmesidir.

Uygulamaya dayalı tez çalışmasında problem iki ana bölümde ve sekiz aşamada ele alınarak çözümlenmiş, elde edilen veriler ışığında sonuçlandırılmıştır. Birinci aşamada problem tanımlanmış, ikinci aşamada çalışma bağlamında test uygulanmış, üçüncü bölümde sınıfta uygulamak için eleştirel okumaya uygun metinler belirlenmiştir ve problemi çözmeye yönelik adımların sıralandığı ikinci bölüm dördüncü aşamadan itibaren başlamaktadır. Dördüncü aşamada daha fazla veri elde edilmesi için çalışmalar yapılmış, beşinci bölümde diğer derslerin de eleştirel okumada etkin olduğu gözlemlenerek veri toplanılmasına devam edilmiş, altıncı bölümde öğrencilerin içsel düşünceleriyle ilgili çalışmalara yer verilmiş ve son aşamada ilk altı bölümde elde edilen verilerin bağlamında sonuçlara yer verilmiştir.

Sonuç olarak her türlü metnin eleştirel düşünmeyi teşvik etmesi için anlamı temele alarak hazırlanmış olması gerektiği, öğrencilerin öğretim aşamasında zorlanmaması, İngilizce öğretiminde eleştirel okuma ve düşünmeyi kapsayan bir okuma dersini planlamak için tek bir metoda bağlı kalınmaması gerektiği, yapılan bir yıllık eğitimin sonunda eleştirel okuyucu niteliğinin hemen kazanılmadığı, bu noktada öğrencilerin bu edinimi ne ölçüde kazandıklarına dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Eleştirel Düşünme, Eleştirel Pedagoji, Eleştirel Dil Farkındalığı, Eleştirel Okuryazarlık, Bilişsel Yaklaşımlar, Görev Tabanlı Yaklaşım.

2006 Yılına Ait Eleştirel Okuma Tez Çalışmaları

2) Dosyalama Tekniği Uygulaması ve Değerlendirmesinin İngiliz Dili Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Özerkliği ve Eleştirel Okuması Üzerindeki Etkileri

KÖSE, Nurcan (2006), Dosyalama Tekniği Uygulaması ve Değerlendirmesinin İngiliz Dili Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Özerkliği ve Eleştirel Okuması Üzerindeki Etkileri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman: Yrd. Doç.

Dr. Şehnaz Şahinkarakaş, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı, Adana.

Bu çalışmada amaç, dosyalama tekniği uygulamasının eleştirel okuma ve öğrenci özerkliği üzerindeki etkisini görmektir.

Çalışma İngilizce kaleme alınmış olup okumanın tanımları, öğrenmenin önemi ve nasıl olması gerektiği, öğretmenlerin öğrencilerin başarılarını değerlendirirken kullanacakları yöntemler, dosyalama tekniği, okuma modelleri hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

Çalışma altı bölümden oluşmakta, 2005-2006 döneminde Çukurova Üniversitesi İngiliz Dili Eğitimi Bölümünde okuyan kırk üç hazırlık sınıfı öğrencisiyle yürütülmüştür. Çalışma boyunca yapılandırıcı bir yaklaşım, bilgi toplama ve analizinde doğal ve yorumlayıcı bir yaklaşım benimsenmiştir.

Çalışmanın sonuçları dosyalama tekniğinin eleştirel okumayı arttırdığı, öğrencilerin zamanla okuma alışkanlıklarının değiştiği ve metinleri eleştirel okuma yöntemine uygun ele aldıkları belirlenmiş, buna karşın eleştirel okuma becerisini edinmeleri için zaman gerektiği ve öğrenci özerkliğini geliştirdiği yönünde veriler ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okuma Dosyalama Tekniği, Eleştirel Okuma, Öğrenci Özerkliği, Yapılandırıcılık.

3) İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri İle Okuduğunu Anlama ve Okumaya İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki

ÜNAL, Evrim (2006), İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri ile Okuduğunu Anlama ve Okumaya İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. M. Bahaddin Acat, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Eskişehir.

Günümüzde okur anlayışı sadece okuma yazma bilmek değil, okuduklarını anlamak, araştırmak ve sorgulamak üzerine oluşmuştur. Bu sebeple eleştirel okuma

ayrı bir önem kazanmış ve eleştirel okuma yetisinin tüm derslerle doğrudan ilişkili olduğu görülmüştür. Bu bağlamda eleştirel okuma, anadil öğretiminin amaçları arasında yer almalıdır. Bu doğrultuda ele alınan çalışmada, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin eleştirel okuma düzeylerinin ne olduğu, okuduğunu anlama düzeyleri ve okumaya ilişkin tutumları ile eleştirel okuma düzeyleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı ortaya konulmak istenmiştir. Ayrıca eleştirel düşünme ve okuma, dil gelişimi konuları da araştırma doğrultusunda ele alınmıştır.

Çalışmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin eleştirel okuma düzeylerinin ve okumaya yönelik tutumlarının yeterli olmadığı, okumaya ilişkin tutumları ile eleştirel okuma becerisi düzeyleri arasında yüksek seviyede anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin orta seviyede olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Yine aynı öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri ile eleştirel okuma becerisi düzeyleri arasında orta seviyede bir ilişki tespit edilmiştir. Tez, uygulamacı ve araştırmacılar için çeşitli öneriler de içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Eleştirel Düşünme, Anadil, Okuma.

4) İlköğretim Öğrencilerinin Görsel Okuma Düzeyleri ile Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma ve Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişki

ÇAM, Bilge (2006), İlköğretim Öğrencilerinin Görsel Okuma Düzeyleri ile Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma ve Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişki, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Danışman: Doç. Dr. M. Bahaddin Acat, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Eskişehir.

Bu çalışmada amaç, ilköğretim okulu beşinci sınıf öğrencilerinin görsel okuma düzeylerinin okuduğunu anlama becerisi, eleştirel okuma becerisi ve Türkçe dersi başarıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve bu bağlamda görsel okuma öğretimi için öneriler geliştirmektir.

Çalışmada Türkçe öğretim alanları, eleştirel okuma ve görsel okuma alanları, beyin fonksiyonları ve görme fonksiyonu, görsel okumanın günlük hayatla olan bağlantıları ile ilgili bilgilere de yer verilmiştir.

Çalışmaya göre kızların görsel okuma seviyelerinin erkek öğrencilerden yüksek olduğu, anne-baba eğitim düzeyinin ve aile gelirinin yüksekliği görsel okumayı olumlu anlamda etkilediği, ailede yaşayan kişi sayısının azlığının da görsel okumayı olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca görsel okuma beceri düzeyleri okul türüne göre de farklılaşmaktadır. Elde edilen bu sonuçlar ayrı ayrı başlıklar halinde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Görsel Okuma, Okuduğunu Anlama.

2007 Yılına Ait Tez Çalışması

5) İlköğretim Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinde Eleştirel Okuma Tekniğinin Kullanımının Değerlendirilmesi

ORHAN, Özlem (2007), İlköğretim Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinde Eleştirel Okuma Tekniğinin Kullanımının Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Muhammed Şahin, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

Bu çalışmanın amacı, öğrencilerin vatandaşlık ve insan hakları eğitimi dersinde eleştirel okuma tekniği kullanmadaki başarılarını ve bu becerinin derse olan katkısını ölçmektir.

Çalışmada eleştirel düşünme ve boyutları, eleştirel okuma konularında geniş bilgiler verilmiştir. Ayrıca yürütücü biliş, geleneksel öğretimin düşünme becerisine yeterli katkı sağlamayı, düşünme çeşitleri, öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmek için yardımcı olabilecek adımlar, eleştirel düşünmenin eğitim-öğretimdeki yeri, eleştirel düşünme becerisine sahip bir bireyin taşıdığı özellikler, konu bağlamında Milli Eğitimde İnsan Hakları Eğitimi gibi konulara yer verilmiştir.

Bu araştırma sonucunda, eleştirel düşünme ve metni analiz edebilme becerisinin kız öğrenciler lehine olduğu, öğrencilerin eleştirel düşünme becerisi arttıkça okuldaki başarılarının da arttığı, kitap okuma oranı fazla olan öğrencilerin

anlama ve analiz etme becerisinin daha yüksek olduğu, vatandaşlık ve insan hakları eğitimi dersinde öğrencilerin eleştirel okuma tekniğini başarıyla kullandıkları söylenebilir. Öğrencilerin anlama becerisinin analiz etme becerisine göre daha yüksek olduğu sonucuna da ulaşılmıştır ve araştırma konusuyla ilgili önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Vatandaşlık, Eleştirel Düşünme, Eleştirel Okuma, İnsan Hakları.

2010 Yılına Ait Tez Çalışmaları

6) Lise Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Seviyeleri ve Eleştirel Okuma Seviyeleri ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Okuma Sıklıkları Arasındaki İlişki

İŞİK, Huriye (2010), Lise Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Seviyeleri ve Eleştirel Okuma Seviyeleri ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Okuma Sıklıkları Arasındaki İlişki, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Aysel Bahçe, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Bu çalışmanın amacı, Anadolu Liselerindeki yabancı dil öğretim programında uygulanan eleştirel okumaların, bu lise öğrencilerinin eleştirel okuma düzeylerinin iyileştirilmesi üzerinde etkili olup olmadığını araştırmaktır. Çalışma İngilizce kaleme alınmış olup eleştirel okumanın ne olduğu, bu becerinin nasıl kazanılacağı, okuma alışkanlığı üzerine etki eden etmenler, çeşitli okuma modelleri konularında da bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın sonuçları öğrencilerin çoğunluğunun eleştirel okuma becerilerinin orta seviyede olduğunu göstermektedir. Eleştirel okuma becerilerine göre 11.sınıfların eleştirel okuma becerileri 9.sınıflara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Eleştirel okuma seviyeleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olmamasına rağmen, pozitif bir ilişki olduğunu belirlenmiştir. Öğrencilerin eleştirel okuma seviyeleri ile okuma sıklıkları arasında bir ilişki bulunmamıştır. Bu çalışmanın sonuçları, eleştirel düşünme eğilimlerinin eleştirel okumanın gelişimi için tetikleyici bir etki olduğunu da ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Eleştirel Düşünme Eğilimleri, Okuma Sıklığı.

7) Muhakeme Yanlıları Hakkında Farkındalık Yaratmanın Eleştirel Okuma Gelişimi Üzerine Etkisi

BARDAKÇI, Mehmet (2010), Muhakeme Yanlıları Hakkında Farkındalık Yaratmanın Eleştirel Okuma Gelişimi Üzerine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Abdulvahit Çakır, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bu çalışmanın amacı, ortak muhakeme yanılarına ilişkin bilinç artırılarak eleştirel okuma becerisine katkısı olup olmadığını belirlemektir. Çalışma İngilizce kaleme alınmıştır.

Analiz sonuçları, uygulama sonrasında deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Uygulamanın ilk aşamasında öğrencilerin metinleri okurken akıl yürütme hatalarını tespit edemedikleri, kız ve erkek öğrencilerin benzer muhakeme yanılarına olduğu, akıl yürütme hatalarında dilden kaynaklı bir sorunun olmadığı, öğrencilerin yalnızca metinlerle ilgili soruların cevaplarını bulmaktan geliştirilemediğini göstermiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin, eleştirel okuma becerilerini muhakeme yanılarına öğrenerek geliştirebilecekleri sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İngiliz Dili Eğitimi, Eleştirel Muhakeme, Muhakeme Yanlıları, Muhakeme Yanlıları Öğretimi, Eleştirel Okuma.

2011 Yılına Ait Eleştirel Okuma Tez Çalışması

8) 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında Eleştirel Okuma

AKYOL, Ahmet (2011), 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında Eleştirel Okuma, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Erol Barın, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Afyonkarahisar.

Bu çalışmanın amacı, 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın eleştirel okuma becerisini kazandırma noktasında yeterlilik düzeyini, öğretmenlere ve öğrencilere uygulama ve anketler üzerinden belirlemektir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde dil ve anadil, Türkçe Öğretim Programı'nın tarihi gelişimi, ilköğretim ikinci kademe Türkçe Öğretim Programı; ikinci bölümde okuma ve okuma eğitimi, okuma becerisinin diğer dil becerileriyle ilişkisi, okuma türleri ve eleştirel okuma; üçüncü bölümde 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretim Programı'nın yeterlilik düzeyi ve araştırma kapsamında uygulanan metinlere dair bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretim Programı'nın eleştirel okuma becerisi kazandırma konusunda yetersiz olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre eleştirel okuma becerisinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretim Programı, Okuma Becerisi, Eleştirel Okuma Becerisi.

2012 Yılına Ait Eleştirel Okuma Tez Çalışmaları

9) Eleştirel Okuma-Yazma Eğitiminin Türkçe Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarılarına ve Eleştirel Okuma- Yazma Düzeylerine Etkisi

KARABAY, Ayşegül (2012), Eleştirel Okuma-Yazma Eğitiminin Türkçe Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarılarına ve Eleştirel Okuma- Yazma Düzeylerine Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman: Doç. Dr. Ahmet Doğanay, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Adana.

Bu araştırmanın temel amacı, okuma eğitimi ve yazma derslerinde eleştirel okuma-yazma eğitiminin üzerine etkisini belirlemektir. Araştırmada ayrıca okuma, yazma, eleştirel okuma ve ele alınışı ile ilgili bilgiler de verilmiştir.

Araştırma altı bölümden oluşmakta ve birinci bölümde amaç, araştırmanın önemi ve sınırlılıkları; ikinci bölümde dil, okuma, yazma, metin kavramı ve yapısı, eleştirel okuma ve yazma öğretimi; üçüncü bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu ve kullanılan testler; dördüncü bölümde araştırma denenceleri ve sorularına ilişkin bulgular; beşinci bölümde eleştirel okuma-yazma becerileri ve bağlamında akademik başarı ve son olarak sonuç ve öneriler üzerinde durulmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre eleştirel okuma-yazma eğitimin mevcut öğretim programına göre okuduğunu anlamada, yazma becerisinde, eleştirel okuma başarısında ve eleştirel yazma becerisi noktasında daha etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma ve Yazma, Türkçe Öğretmen Adayları, Okuma Becerisi, Yazma Becerisi.

10) Eleştirel Okuma Yolunda Önemli Bir Adım: İngilizce Öğretmenliği Birinci Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin İleri Okuma ve Yazma Dersi Bağlamında İncelenmesi

BALIKÇI, Gözde (2012), Eleştirel Okuma Yolunda Önemli Bir Adım: İngilizce Öğretmenliği Birinci Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin

İleri Okuma ve Yazma Dersi Bağlamında İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Ayşegül Daloğlu, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çalışmanın amacı eleştirel okumanın doğasını ve kapsamını incelemektir. Çalışma bu doğrultuda ODTÜ Yabancı Diller Eğitimi İngilizce Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören birinci sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma İngilizce kaleme alınmıştır.

Araştırmaya göre, öğrencilerin eleştirel okumasının yorumlayıcı ve değerlendirici olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin değerlendirici yönü diğer becerilere kıyasla kısıtlı bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin metinlerin içeriklerini, biçimlerinden daha fazla değerlendirdikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dilde Okuma, Eleştirel Okuma, İngilizce Öğretmenliği Öğrencileri.

11) Şematik Öğrenme Modelinin Eleştirel Okuma Becerisini Geliştirmeye Etkisi

BAYRAKTAR, Müge (2012), Şematik Öğrenme Modelinin Eleştirel Okuma Becerisini Geliştirmeye Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Salih Kürşad Dolunay, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Bolu.

Araştırmada amaç, 7.sınıf öğrencilerinin şematik öğrenme modeli kullanıldığında eleştirel okuma becerilerinin gelişip gelişmediğini belirlemektir.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problemin tanımı, amacı, önemi ve sınırlılıkları; ikinci bölümde öğrenme, öğrenme kuramları, bellek türleri, şematik öğrenme, okuma ve eleştirel okuma; üçüncü bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri analizi; dördüncü bölümde konuyla ilgili bulgu ve yorumlar; son bölümde ise elde edilen sonuçlar ve öneriler üzerinde durulmuştur. Araştırmada dil ve önemi, Türkçe dersinin amaçları, eleştirel okuma ve düşünme, okuma modelleri konularına da değinilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre şematik öğrenme modelinin eleştirel okuma becerisini geliştirdiği, bunun yanında geleneksel öğretim yöntemlerinin de eleştirel okuma becerisini geliştirdiği fakat farkındalık noktasında yetersiz kaldığı, şematik öğrenme modelinin okuma etkinliklerinin geleneksel okuma etkinliklerine göre daha etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Okuduğunu Anlama, Okuma Stratejileri, Eleştirel Okuma, Şematik Öğrenme.

2014 Yılına Ait Eleştirel Okuma Tez Çalışmaları

12) 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Nasreddin Hoca Fıkralarının Eleştirel Okuma Yöntemi ile İşlenmesi ve Fıkralardaki İnsan Karakterine Ait Özelliklerin Öğretilmesi

ÇOBANOĞLU, Deniz (2014), 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Nasreddin Hoca Fıkralarının Eleştirel Okuma Yöntemi ile İşlenmesi ve Fıkralardaki İnsan Karakterine Ait Özelliklerin Öğretilmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Osman Gündüz, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Erzurum.

Araştırmanın amacı,6.sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin eleştirel okuma yöntemi ile okunan Nasreddin Hoca fıkralarında geçen insan karakterlerine ait özellikleri ve bu insanlara ait mesaj, ana fikir gibi etkinlikleri başarabilme düzeylerini belirlemektir. Çalışmada Nasreddin Hoca ve hayatı, fıkralar, eleştirel okuma ve düşünme, eleştirel okuyucunun özellikleri, eleştirel okuma şartları gibi tez bağlamındaki konularla ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Öğrencilerin uygulanan etkinliklerde başarılı ve tutarlı tahminler yaptığı, öğrencilerin bildiği fıkralar üzerinde yapılan uygulamanın başarıya ulaşmadığı, bu sebeple öğrencilerin bildiği fıkralar üzerinden bu uygulamanın yapılmaması gerektiği, fıkralarda geçen karakterlerin tepkilerini doğru anladıkları, Nasreddin Hoca fıkralarının eleştirel okuma yöntemiyle okunmasının öğrenciler için verimli

olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin metinde geçen karakterlerin özelliklerini kendi değer yargılarına göre değerlendirdikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Karakter Öğretimi, Fıkra, Nasreddin Hoca, Ana Fikir, Mesaj.

13) Eleştirel Okuma Öğretiminin Eleştirel Okuma Becerisine Etkisi

EMİROĞLU, Hatice (2014), Eleştirel Okuma Öğretiminin Eleştirel Okuma Becerisine Etkisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Şule Ay, Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Düzce.

Araştırmanın amacı; Türk Edebiyatı dersinde eleştirel okuma öğretiminin ve cinsiyetin eleştirel okuma yetisine bir etkisi olup olmadığını araştırmaktır. Çalışmada ayrıca dil-düşünce arasındaki ilişki, anadilin önemi ve eleştirel okuma ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde dil düşünce ilişkisi, anadil, okuma türleri, eleştirel okuma, araştırmanın önemi ve amacı; ikinci bölümde yurtdışı ve içi yapılan eleştirel okuma çalışmaları; üçüncü bölümde araştırmanın modeli, veri toplama araçları ve analizi; dördüncü bölümde uygulama sonucunda elde edilen bulgular; beşinci bölümde sonuç ve öneriler; son iki bölümde kaynakça ve ekler bulunmaktadır.

Araştırmanın sonucunda, uygulanan bireysel okuma programının temel okuma programına göre daha olumlu sonuçlar verdiği, deney grubuna uygulanan eleştirel okuma yönteminin MEB tarafından uygulanan programa göre daha etkin olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet değişkeninin ise eleştirel okuma becerisi üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma Becerisi, Eleştirel Okuma Öğretimi, Cinsiyet, 9. Sınıf Türk Edebiyatı Dersi.

14) İlkokullarda Eleştirel Okuma Eğitiminin İncelenmesi

YALÇINTAŞ, Esra (2014), İlkokullarda Eleştirel Okuma Eğitiminin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. Erol Duran, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Uşak.

Bu araştırmada amaç, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin eleştirel okuma kazanımlarının hangi seviyede olduğunu belirlemektir. Ayrıca konuyla ilgili öğretmen görüşlerine ulaşmak da araştırmanın bir diğer amacı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmanın sonucuna göre, yeterli sayıda kazanıma yer verildiği, bu kazanımların üst bilişsel stratejileri kazanmada yardımcı olduğu, görsel destekli kazanımların daha kalıcı olduğu, öğrencilerin şiirleri yorumlamada zorlandıkları, var olan etkinliklerin ve eleştirel okuma kazanımlarının, öğrencilerin eleştirel okuma becerisini kazanmasına katkı sağladığı söylenebilir. Bunun yanında öğrencilerin orta düzeyde bir eleştirel okuma becerisine sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Anlama, Eleştirel Okuma.

15) Ortaokullarda Eleştirel Okuma Eğitiminin Türkçe Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi

TOSUN, F. Muhammet (2014), Ortaokullarda Eleştirel Okuma Eğitiminin Türkçe Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. Ali Fuat Arıcı, Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Kütahya.

Bu çalışmanın amacı Türkçe öğretmenlerinin görüşleri alınarak ortaokullarda eleştirel okuma ile ilgili araştırma yapmaktır. Çalışmada ayrıca dil ve anadil, okuma türleri, eleştirel okuma ve düşünme ile ilgili geniş bilgiler verilmiştir.

Araştırmada Türkçe öğretmenlerinin eleştirel okumayı genel olarak tanımladıkları fakat eleştirel okumayı tüm yönleriyle tanımlayamadıkları, Türkçe öğretmenlerinin eleştirel okumanın düşünmeyi geliştirip katkı sağladığı için önemli

olduğunu düşündüğü, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın yetersiz olduğu, ders kitaplarının eleştirel okuma için kısmen uygun olduğu, öğretmenlerin derslerde eleştirel okumaya yönelik etkinlikler yaptıkları, öğrencilerin eleştirel okumayı yeteri kadar kazanamadıkları öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Düşünme, Eleştirel Okuma, Okuma Becerisi, Okuma Yöntemleri.

16) Rıfat Ilgaz'ın Çocuk Kitaplarında Karşıt Söylem Bağlamında Eleştirel Okuma Etkinlik Önerileri

ÇEKİCİ, E. Yunus (2014), Rıfat Ilgaz'ın Çocuk Kitaplarında Karşıt Söylem Bağlamında Eleştirel Okuma Etkinlik Önerileri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Faik Kanatlı, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Mersin.

Çalışmada Ilgaz'ın kitaplarındaki karşıt söylem öğelerini belirleyerek çalışmada ele alınan kitaplara yönelik, Türkçe derslerinde önerilmek üzere eleştirel okuma etkinlikleri hazırlamak ve bu etkinlikler uygulandıktan sonra öğrenci görüşleri alınarak etkinliklerin verimliliğini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada söylem, çocuk edebiyatı ve eleştirel okuma hakkında bilgilere de yer verilmiştir.

Sonuç olarak Ilgaz'ın kitaplarının eleştirel düşünmeyi özendirmediği, Türkçe çalışma kitabında eleştirel okuma etkinliklerine daha çok yer verilmesi gerektiği, öğrencilerin eleştirel düşünme edinimi gerçekleşmiyorsa önlemlerin alınması, eleştirel okuma etkinlikleri, başka çocuk kitaplarıyla çeşitlendirilerek bir eğitim öğretim yılına yayılacak şekilde genişletilebileceği gibi birçok öneri bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rıfat Ilgaz, Karşıt Söylem, Eleştirel Söylem Çözümlemesi, Çocuk Edebiyatı, Okuma Eğitimi, Eleştirel Okuma.

2015 Yılına Ait Eleştirel Okuma Tez Çalışmaları

17) Üniversite 1. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ve Eleştirel Okuma Becerileri Üzerine Bir Durum Çalışması

GÜNDÜZ, Birsu (2015), Üniversite 1. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ve Eleştirel Okuma Becerileri Üzerine Bir Durum Çalışması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Rasim Özyürek, Yardımcı Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. İlker Kalender, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programı, Ankara.

Bu araştırma, üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin okuma alışkanlıklarını ve eleştirel okuma becerilerini ortaya koymayı amaçlamıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, okuma alışkanlığı ve eleştirel düşünme becerisi arasında paralellik olduğu, öğrencilerin kitap okumayı sevdiğileri, cinsiyet değişkeninin, anne ve baba eğitim düzeyinin ve aile yapısının okuma alışkanlığı ve eleştirel okuma açısından bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Çıkan sonuçlar bağlamında önerilere de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okuma Alışkanlığı, Eleştirel Okuma Becerisi, Üniversite Öğrencileri.

2016 Yılına Ait Eleştirel Okuma Tez Çalışmaları

18) Türkçe Dersi 4. Sınıf Öğretim Programının Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerilerini Geliştirme Açısından İncelenmesi

ALTUNSÖZ, Dilek (2016), Türkçe Dersi 4. Sınıf Öğretim Programının Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerilerini Geliştirme Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Firdevs Güneş, Bartın

Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Bartın.

Bu araştırmada, Türkçe dersi 4.sınıf öğretim programının ve ders kitaplarının içinde yer alan kazanımların eleştirel okuma becerisine katkısını belirlemek ve bu bağlamda öğretmen görüşlerinin de belirlenmesini sağlamaktır. Çalışmada okuma, eleştirel okuma ve Türkçe dersi öğretiminde eleştirel okumanın hedeflerine de yer verilmiştir.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde amacı, sınırlılıkları, önemi; ikinci bölümde 2005 Türkçe Öğretim Programı ve özellikleri, okuma ve türleri; üçüncü bölümde araştırmanın modeli, veri toplama araçları ve ölçekler; dördüncü bölümde elde edilen bulgular ve yorumları; son bölümde sonuç, tartışma ve öneriler üzerinde durulmuştur.

Araştırma sonucuna göre, öğrenciler kazanımları kazanma noktasında kendilerini yeterli gördükleri buna karşın kazanıp kazanmadıkları ölçüldüğünde yeterli seviyede bu kazanımı kazanamadıkları, ders kitabında yer alan etkinliklerin kazanımları öğrencilere kazandırma noktasında yetersiz olduğu, eleştirel okuma becerisinde cinsiyetler açısından bir farklılık bulunamamıştır. Aynı zamanda öğretmenler, öğrencilerin eleştirel okuma kazanımını yeterli seviyede kazandıklarını belirtmişlerdir ki bu durum uygulanan ölçek sonucunda elde edilen verilerle ters düşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretim Programı, Okuma, Eleştirel Okuma, Beceri.

19) Türkçe Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin, Eleştirel Okuma Becerisine Etkisi

AKDAN, Osman (2016), Türkçe Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin, Eleştirel Okuma Becerisine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. S. Nilay Işıksalan, Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Kırşehir.

Yapılan araştırmada Türkçe ğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin eleştirel okuma üzerinde etkisinin olup olmadığı amaçlanmıştır. Tez amacı doğrultusunda düşünme biçimleri, düşünme modelleri ve eleştirel düşünme ile ilgili bilgilere de yer verilmiştir.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde amacı, önemi, sınırlılıkları; ikinci bölümde düşünme, düşünme türleri, düşünme eğitimi, eleştirel düşünme, eleştirel okuma, üçüncü bölümde evren, örneklem, veri toplama araçları ve analizi; dördüncü bölümde bulgu ve yorumlar; son bölümde sonuç, tartışma ve öneriler üzerinde durulmuştur.

Eleştirel okuma öz-yeterlik algısının kız öğrencilerde daha yüksek olduğu, öğrencilerin mezun oldukları lise türlerine göre eleştirel okuma öz-yeterlik algıları arasında farklılık olduğu, eleştirel okuma öz-yeterlik algısı leğinin geneline ilişkin öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre eleştirel okuma öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olduğu, eleştirel okuma öz-yeterlik algısı leğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin öğrencilerin, anne ve babalarının eğitim durumlarına göre eleştirel okuma öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Düşünme, Eleştirel Okuma, Türkçe ğretmen Adayları.

20) Türkçe Ders Kitaplarındaki Yazınsal Metinleri Okuma-Anlama Etkinliklerinin Eleştirel Okuma ltlerini Karşılama Yeterliliği (8. Sınıf rneği)

GÖNÜL, AYDIN, Duygu (2016), Türkçe Ders Kitaplarındaki Yazınsal Metinleri Okuma-Anlama Etkinliklerinin Eleştirel Okuma ltlerini Karşılama Yeterliliği (8. Sınıf rneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Selahattin Dilidüzgün, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans Programı, İstanbul.

Çalışmanın amacı; 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin eleştirel okumaya uygun olup olmadığını araştırmaktır. Çalışmada Türkçe Öğretim Programı ve amaçları, okuma ve okuma kültürü hakkında da bilgiler verilmektedir.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde amacı, önemi, sınırlılıkları; ikinci bölümde düşünme, düşünme türleri, düşünme eğitimi, eleştirel düşünme, eleştirel okuma; üçüncü bölümde evren, örneklem, veri toplama araçları ve analizi; dördüncü bölümde bulgu ve yorumlar; son bölümde sonuç, tartışma ve öneriler üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın sonucunda, kitapta yer alan etkinlik çalışmalarının ölçüt olarak eleştirel okumayla uyumlu olduğu fakat içerik olarak uyumlu olmadığı, etkinlikte sorulan soruların gerekçelendirilmediği için tam olarak amaçlarına ulaşamadığı, metnin derin yapısıyla ilişkilendirilmediği, metinle ilgili sonuçlar çıkartma ve değerlendirme yapma etkinliklerinin sayısının az olduğu, genel olarak etkinliklerin eleştirel okuma için yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Tespit edilen sonuçlara göre önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Ders Kitapları, Okuma, Anlama, Eleştirel Okuma.

2017 Yılına Ait Eleştirel Okuma Tez Çalışmaları

21) 7. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri

DEMİR, Ramazan (2017), 7. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Onur Kan, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Hatay.

Bu çalışmanın amacı, adından da anlaşılacağı üzere 7. sınıf öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini incelemektir. Tez bağlamından hareketle okuma, eleştirel okuma ve eleştirel düşünme konularına da yer verilmiştir.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde amacı, önemi, durumu; ikinci bölümde okuma, eleştirel düşünme, eleştirel okuma; üçüncü bölümde veri toplama araçları ve analizi; dördüncü bölümde bulgular; son bölümde sonuç ve tartışma üzerinde durulmuştur.

Araştırma sonucunda 7. sınıf öğrencilerinin eleştirel okuma seviyelerinin orta düzeyde olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre eleştirel okuma seviyelerinin daha yüksek olduğu, sosyoekonomik düzey ile eleştirel okuma arasında paralellik olduğu, haftalık ve yıllık okunan kitap sayısı ve süresinin artmasının eleştirel okuma becerisini geliştirmeye yardımcı olduğu, televizyon, bilgisayar gibi iletişim araçları ile eleştirel okuma becerisi arasında bir ilişkinin bulunmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Okuma, Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracı, Okuma.

22) Eleştirel Okuma Stratejileri Eğitimi Üzerine Bir Vaka Çalışması

ASLAN, Ezgi (2017), Eleştirel Okuma Stratejileri Eğitimi Üzerine Bir Vaka Çalışması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hülya Yumru, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı, Mersin.

Çalışmanın amacı hem öğretmen ve öğrencilerin eleştirel okuma yöntemlerine karşı algılarını hem de öğretmen ve öğrenciler tarafından uygulanan eleştirel okuma yöntemlerinin kazanımlarının neler olduğunu belirlemektir. Çalışma Hasan Kalyoncu Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda gerçekleştirilmiştir. Çalışma İngilizce kaleme alınmıştır.

Araştırma sonucunda eleştirel okuma yöntemlerinin, öğrencilerin okuma ve yazma etkinliklerini nasıl ve ne şekilde ele almaları gerektiği konusunda yardımcı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: İngilizce Öğretimi, Eleştirel Okuma, Eleştirel Okuma Stratejileri.

23) Eleştirel Okuma Uygulamalarının Kullanıldığı Fen Öğretiminin Öğrenme Ürünlerine Etkisi

AKIN, Ferdi (2014), Eleştirel Okuma Uygulamalarının Kullanıldığı Fen Öğretiminin Öğrenme Ürünlerine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. Özlem Koray, Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Zonguldak.

Bu çalışmanın amacı; eleştirel okumanın Fen Bilgisi dersindeki etkisini ortaya koymaktır. Çalışma bağlamında Türkçe ve Fen Bilgisi dersleri öğretim programları, düşünme ve biçimleri, okuma ve eleştirel okuma konularına da yer verilmiştir.

Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Türkçe ve Fen öğretimi, düşünme ve becerileri, okuma, amaç, sınırlılıklar; ikinci bölümde araştırmanın modeli; üçüncü bölümde bulgu ve yorumlar; son olarak sonuç ve öneriler üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın sonunda eleştirel okumaya dayalı öğrenmenin öğrencilerin derslerdeki başarısını arttırdığı, eleştirel düşünme ve eleştirel okuma becerisini geliştirdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Düşünme, Eleştirel Okuma, Eleştirel Düşünme.

24) Eleştirel Okuma ve Tartışarak Okuma Yöntemlerinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Düzeyine Etkisi (Muş İli Örneği)

AYDIN, IŞIK, Rukiye (2017), Eleştirel Okuma ve Tartışarak Okuma Yöntemlerinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Düzeyine Etkisi (Muş İli Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. İlhan Erdem, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı, Malatya.

Bu araştırma, adından da anlaşılacağı üzere eleştirel okuma ve tartışarak okuma yöntemlerinin 6. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyine olan etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde amacı, önemi, durumu; ikinci bölümde okuma, tartışarak okuma, eleştirel okuma, okuduğunu anlama; üçüncü bölümde evren ve örneklem, veri toplama araçları ve analizi; dördüncü bölümde bulgu ve yorumlar; son bölümde sonuç, tartışma ve öneriler üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın sonucunda, eleştirel ve tartışarak okuma yöntemlerinin öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyine olumlu katkılar sağladığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: 6. Sınıf, Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma, Tartışarak Okuma.

Tasvir Edilen Tez Çalışmalarının Toplu Yorumları

Ülkemizde eleştirel okuma alanıyla ilgili yapılan doktora çalışmaları 2004 yılı itibariyle görülmeye başlamıştır. Tez çalışmalarının makale çalışmalarına göre sayısal anlamda daha az olduğu fakat konuyu farklı boyutlarıyla değerlendirilmesi ve içerik zenginliği açısından daha geniş kapsamlı olduğu söylenebilir. İncelenen tez çalışmalarının yıllara göre dağılımı şu şekildedir:

Tablo 5: Eleştirel Okuma Tez Çalışmalarının Yayımlanma Yılları

YIL	TEZ ADI	YAZAR	SAYI
2004	Eleştirel Okuma: Bir Sınıf Çalışması	Zeynep Feride GÜDER	1
2006	Dosyalama Tekniği Uygulaması ve Değerlendirmesinin İngiliz Dili Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Özerkliği ve Eleştirel Okuması Üzerindeki Etkileri	Nurcan KÖSE	3
	İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri İle Okuduğunu Anlama ve Okumaya İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki	Evrin ÜNAL	
	İlköğretim Öğrencilerinin Görsel Okuma Düzeyleri ile Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma ve Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişki	Bilge ÇAM	
2007	İlköğretim Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinde Eleştirel Okuma Tekniğinin Kullanımının Değerlendirilmesi	Özlem ORHAN	1
2010	Lise Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Seviyeleri ve Eleştirel Okuma Seviyeleri ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Okuma Sıklıkları Arasındaki İlişki	Huriye IŞIK	2
	Muhakeme Yanıtları Hakkında Farkındalık Yaratmanın Eleştirel Okuma Gelişimi Üzerine Etkisi	Mehmet BARDAKÇI	
2011	2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında Eleştirel Okuma Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Eleştirel Okuma	Ahmet AKYOL	1
2012	Eleştirel Okuma-Yazma Eğitiminin Türkçe Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarılarına ve Eleştirel Okuma- Yazma Düzeylerine Etkisi	Ayşegül KARABAY	3
	Eleştirel Okuma Yolunda Önemli Bir Adım: İngilizce Öğretmenliği Birinci Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin İleri Okuma ve Yazma Dersi Bağlamında İncelenmesi	Gözde BALIKÇI	
	Şematik Öğrenme Modelinin Eleştirel Okuma Becerisini Geliştirmeye Etkisi	Müge BAYRAKTAR	
2014	6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Nasreddin Hoca Fıkralarının Eleştirel Okuma Yöntemi ile İşlenmesi ve Fıkralardaki İnsan Karakterine Ait Özelliklerin Öğretilmesi	Deniz ÇOBANOĞLU	5
	Eleştirel Okuma Öğretiminin Eleştirel Okuma Becerisine Etkisi	Hatice EMİROĞLU	
	İlkokullarda Eleştirel Okuma Eğitiminin İncelenmesi	Esra YALÇINTAŞ	
	Ortaokullarda Eleştirel Okuma Eğitiminin Türkçe Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi	F. Muhammet TOSUN	
	Rıfat Ilgaz'ın Çocuk Kitaplarında Karşıt Söylem Bağlamında Eleştirel Okuma Etkinlik Önerileri	E. Yunus ÇEKİCİ	
2015	Üniversite 1. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ve Eleştirel Okuma Becerileri Üzerine Bir Durum Çalışması	Birsu GÜNDÜZ	1
2016	Türkçe Dersi 4. Sınıf Öğretim Programının Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerilerini Geliştirme Açısından İncelenmesi	Dilek ALTUNSÖZ	3
	Türkçe Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin, Eleştirel Okuma Becerisine Etkisi	Osman AKDAN	
	Türkçe Ders Kitaplarındaki Yazınsal Metinleri Okuma-Anlama Etkinliklerinin Eleştirel Okuma Ölçütlerini Karşılama Yeterliliği (8. Sınıf Örneği)	Duygu AYDIN GÖNÜL	
2017	7. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri	Ramazan DEMİR	4
	Eleştirel Okuma Stratejileri Eğitimi Üzerine Bir Vaka Çalışması	Ezgi ASLAN	
	Eleştirel Okuma Uygulamalarının Kullanıldığı Fen Öğretiminin Öğrenme Ürünlerine Etkisi	Ferdi AKIN	
	Eleştirel Okuma ve Tartışarak Okuma Yöntemlerinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Düzeyine Etkisi (Muş İli Örneği)	Rukiye IŞIK AYDIN	
TOPLAM			24

Görüldüğü üzere 2004 ile 2017 yılları arasında bu alanda toplamda 24 tane tez çalışması yayımlanmıştır. Bu tez çalışmalarının 3 tanesi doktora tezi geri kalan 21 tanesi ise yüksek lisans tezi şeklindedir. 2012 yılı itibariyle yapılan tez çalışmalarının sayısında artış olduğu göze çarpmaktadır. Tez çalışmalarının makale çalışmalarına göre daha az olması içerik ve hazırlanış itibariyle daha ayrıntılı ve uzun zaman isteyen bir çalışma olmasına bağlanabilir. Tez çalışmalarında daha çok derslere göre eleştirel okumanın etkisi üzerinde durulmuştur. Bunun yanında öğretmenlerin ve öğrencilerin eleştirel okuma alanındaki yeterlilikleri üzerinde de çalışmalar yapılmıştır.

Genel olarak yapılan bu çalışmalarda elde edilen sonuçlar özellikle 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin eleştirel okuma seviyelerinin orta düzeyde olduğu, öğrencilerin cinsiyetleri, özgüvenleri, sosyoekonomik durumları gibi değişkenlerin eleştirel okuma seviyesine etki ettiği yönündedir.

Yaşadığımız yüzyıl, teknoloji ve bilgi çağı olarak adlandırılmaktadır. Bu çağın en çok ihtiyaç duyduğu insan tipi sorgulayan, araştıran üreten ve eleştiren insan tipidir. Bu durum eleştirel okumanın günümüz şartlarında ne denli gerekli olduğunu ispatlar niteliktedir.

Ülkemizde eğitimin amaçlarından birisi de çağın gerekli kıldığı özelliklere sahip bireyler yetiştirmektir. Günümüzde sorgulayan, üreten, eleştiren; kısacası üst düzey bilişsel becerilerini kullanabilen bireyler yetiştirmek, çağın ve ülkemizin ihtiyaçlarının başında gelmesi sebebiyle eleştirel okuma, özellikle eğitim alanında en önemli ihtiyaçlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat yapılan çalışmalar bu alanda öğrencilerin istenilen düzeyde olmadıklarını göstermektedir. Bundan dolayı okullarda eleştirel okuma, seçmeli ders olarak seçilebilir, öğretmenler bu alanda eğitime tabii tutulabilir, sınıflar ve kütüphaneler eleştirel okumanın gerçekleşmesine uygun olacak şekilde düzenlenebilir. Ayrıca eleştirel okumanın sadece okulla sınırlı kalmaması gerektiği, hayatın tüm yönünde kullanılabilir olduğu düşüncesi öğrencilere kazandırılmalıdır.

Tablo 6: Eleştirel Okuma Tez Çalışmalarının Anahtar Kelimelere Göre İçerik Odaklanmaları

YIL	TEZ ADI VE YAZARI	ANAHTAR KELİMELELER
2004	Eleştirel Okuma: Bir Sınıf Çalışması/ Zeynep Feride GÜDER	Eleştirel Okuma, Eleştirel Düşünme, Eleştirel Pedagoji, Eleştirel Dil Farkındalığı, Eleştirel Okuryazarlık, Bilişsel Yaklaşımlar, Görev Tabanlı Yaklaşım.
2006	Dosyalama Tekniği Uygulaması ve Değerlendirmesinin İngiliz Dili Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Özerkliği ve Eleştirel Okuması Üzerindeki Etkileri/ Nurcan KÖSE	Okuma Dosyalama Tekniği, Eleştirel Okuma, Öğrenci Özerkliği, Yapılandırıcılık.
	İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri İle Okuduğunu Anlama ve Okumaya İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki/ Evrim ÜNAL	Eleştirel Okuma, Eleştirel Düşünme, Anadil, Okuma.
	İlköğretim Öğrencilerinin Görsel Okuma Düzeyleri ile Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma ve Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişki/ Bilge ÇAM	Eleştirel Okuma, Görsel Okuma, Okuduğunu Anlama
2007	İlköğretim Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinde Eleştirel Okuma Tekniğinin Kullanımının Değerlendirilmesi/ Özlem ORHAN	Vatandaşlık, Eleştirel Düşünme, Eleştirel Okuma, İnsan Hakları.
2010	Lise Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Seviyeleri ve Eleştirel Okuma Seviyeleri ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Okuma Sıklıkları Arasındaki İlişki/ Huriye IŞIK	Eleştirel Okuma, Eleştirel Düşünme Eğilimleri, Okuma Sıklığı.
	Muhakeme Yanlıları Hakkında Farkındalık Yaratmanın Eleştirel Okuma Gelişimi Üzerine Etkisi/ Mehmet BARDAKÇI	İngiliz Dili Eğitimi, Eleştirel Muhakeme, Muhakeme Yanlıları, Muhakeme Yanlıları Öğretimi, Eleştirel Okuma.
2011	2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında Eleştirel Okuma Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Eleştirel Okuma/ Ahmet AKYOL	Türkçe Öğretim Programı, Okuma Becerisi, Eleştirel Okuma Becerisi
2012	Eleştirel Okuma-Yazma Eğitiminin Türkçe Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarılarına ve Eleştirel Okuma- Yazma Düzeylerine Etkisi/ Ayşegül KARABAY	Eleştirel Okuma ve Yazma, Türkçe Öğretmen Adayları, Okuma Becerisi, Yazma Becerisi.
	Eleştirel Okuma Yolunda Önemli Bir Adım: İngilizce Öğretmenliği Birinci Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin İleri Okuma ve Yazma Dersi Bağlamında İncelenmesi/ Gözde BALIKÇI	Yabancı dilde Okuma, Eleştirel Okuma, İngilizce Öğretmenliği Öğrencileri.
	Şematik Öğrenme Modelinin Eleştirel Okuma Becerisini Geliştirmeye Etkisi/ Müge BAYRAKTAR	Okuma, Okuduğunu Anlama, Okuma Stratejileri, Eleştirel Okuma, Şematik Öğrenme.
2014	6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Nasreddin Hoca Fıkralarının Eleştirel Okuma Yöntemi ile İşlenmesi ve Fıkralardaki İnsan Karakterine Ait Özelliklerin Öğretilmesi/ Deniz ÇOBANOĞLU	Eleştirel Okuma, Karakter Öğretimi, Fıkra, Nasreddin Hoca, Ana Fikir, Mesaj.
	Eleştirel Okuma Öğretiminin Eleştirel Okuma Becerisine Etkisi/ Hatice EMİROĞLU	Eleştirel Okuma Becerisi, Eleştirel Okuma Öğretimi, Cinsiyet, 9. Sınıf Türk Edebiyatı Dersi.
	İlkokullarda Eleştirel Okuma Eğitiminin İncelenmesi/ Esra YALÇINTAŞ	Okuma, Anlama, Eleştirel Okuma.
	Ortaokullarda Eleştirel Okuma Eğitiminin Türkçe Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi/F. Muhammet TOSUN	Eleştirel Düşünme, Eleştirel Okuma, Okuma Becerisi, Okuma Yöntemleri.
	Rıfat Ilgaz'ın Çocuk Kitaplarında Karşıt Söylem Bağlamında Eleştirel Okuma Etkinlik Önerileri/ E. Yunus ÇEKİCİ	Rıfat Ilgaz, Karşıt Söylem, Eleştirel Söylem Çözümlemesi, Çocuk Edebiyatı, Okuma Eğitimi, Eleştirel Okuma.
2015	Üniversite 1. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ve Eleştirel Okuma Becerileri Üzerine Bir Durum Çalışması/ Birsu GÜNDÜZ	Okuma Alışkanlığı, Eleştirel Okuma Becerisi, Üniversite Öğrencileri.
2016	Türkçe Dersi 4. Sınıf Öğretim Programının Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerilerini Geliştirme Açısından İncelenmesi/ Dilek ALTUNSÖZ	Öğretim Programı, Okuma, Eleştirel Okuma, Beceri.
	Türkçe Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin, Eleştirel Okuma Becerisine Etkisi/ Osman AKDAN	Eleştirel Düşünme, Eleştirel Okuma, Türkçe Öğretmen Adayları.
	Türkçe Ders Kitaplarındaki Yazınsal Metinleri Okuma-Anlama Etkinliklerinin Eleştirel Okuma Ölçütlerini Karşılama Yeterliliği (8. Sınıf Örneği)/ Duygu AYDIN GÖNÜL	Türkçe Ders Kitapları, Okuma, Anlama, Eleştirel Okuma.
2017	7. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri/ Ramazan DEMİR	Eleştirel Okuma, Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracı, Okuma.
	Eleştirel Okuma Stratejileri Eğitimi Üzerine Bir Vaka Çalışması/ Ezgi ASLAN	İngilizce Öğretimi, Eleştirel Okuma, Eleştirel Okuma Stratejileri.
	Eleştirel Okuma Uygulamalarının Kullanıldığı Fen Öğretiminin Öğrenme Ürünlerine Etkisi / Ferdi AKIN	Okuma, Düşünme, Eleştirel Okuma, Eleştirel Düşünme.

	Eleştirel Okuma ve Tartışarak Okuma Yöntemlerinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Düzeyine Etkisi (Muş İli Örneği)/ Rukiye IŞIK AYDIN	6. Sınıf, Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma, Tartışarak Okuma.
--	--	--

Tablo 6’da görüldüğü üzere yapılan tez çalışmaları genellikle öğretim programlarının farklı seviye ve alanları üzerindeki etkisini incelemeye yönelik çalışmalardır. Tez çalışmalarının kitaplara göre daha kapsamlı ve uygulamaya dönük çalışmalar olduğu söylenebilir.

Özellikle eleştirel okuma tez çalışmalarının 2014 yılı itibariyle daha çok yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum eleştirel okuma gibi günümüzde en çok ihtiyaç duyulan okuma alanlarından birisinin önemini geç fark edilmesiyle açıklanabilir. Ayrıca 2004’ten 2017’ye kadar olan 13 yıllık süreçte toplam 24 tane tez çalışması olması akademik anlamda konuya yeteri kadar değinilmediğinin bir diğer göstergesi olarak yorumlanabilir. 2005-2008-2009-2013 yıllarında konuyla ilgili hiçbir tez çalışmasının bulunmaması dikkat çeken bir diğer durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Alt Problem 4: On yıllık periyotlara göre eleştirel okuma alt konuları ne gibi dağılım göstermektedir?

Eleştirel okuma ile ilgili yapılan çalışmaların on yıllık periyotlar halinde ele alındığında yapılan çalışmalar aşağıda tablolaştırılmıştır:

Tablo 7: 1989-2017 Yılları Arası Eleştirel Okuma Çalışmalarının On Yıllık Periyodik Dağılımları

YILLAR	KİTAP	MAKALE	TEZ	SAYI
1989-1999	Eleştirel Okuma/Emin ÖZDEMİR (1995)	-	-	1
1999-2009	Eleştirel Medya Okuryazarlığı (Öğretmenler, Öğretmen Adayları Ve Medya Bağı Olan Herkes İçin)/Abdurrahman ŞAHİN (2000)	Eleştirel Okuma/Musa ÇİFCİ (2006)	Eleştirel Okuma : Bir Sınıf Çalışması/ Zeynep Feride GÜDER (2004)	
		Eleştirel Okuma, Anahtar Kavramları ve Yabancı Dil Eğitimindeki Önemi/ Hakan DEMİRÖZ (2007)	Dosyalama Tekniği Uygulaması ve Değerlendirmesinin İngiliz Dili Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Özerkliği ve Eleştirel Okuması Üzerindeki Etkileri/ Nurcan KÖSE (2006)	
	Eleştirel Medya Okuryazarlığı (Kuramsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar)/ Mine GENÇEL BEK-Mutlu BİNARK (2007)	Bilişsel Öğrenmeler İçin Eleştirel Okumanın Önemi ve Onu Geliştirme Yolları/Bayram AŞILIOĞLU (2008)	İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri İle Okuduğunu Anlama ve Okumaya İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki/ Evrim ÜNAL (2006)	
		İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri ile Cinsiyet ve Anne-Baba Eğitim Durumu Arasındaki İlişki/Ömer SADIOĞLU-Asude BİLGİN(2008)	İlköğretim Öğrencilerinin Görsel Okuma Düzeyleri ile Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma ve Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişki/ Bilge ÇAM(2006) İlköğretim Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinde Eleştirel Okuma Tekniğinin Kullanımının Değerlendirilmesi/ Özlem ORHAN (2007)	
2009-2018	Etkileşimli ve Eleştirel Okuma Teknikleri/ Oya ADALI (2010)	Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersinin Eleştirel Düşünme Becerisine Etkisi/Ahmet Utku ÖZENSOY (2011)	Lise Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Seviyeleri ve Eleştirel Okuma Seviyeleri ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Okuma Sıklıkları Arasındaki İlişki/ Huriye IŞIK (2010)	
		Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersiyle İlgili Öğrencilerin Görüşleri/Ahmet Utku ÖZENSOY (2012)	Muhakeme Yanlıları Hakkında Farkındalık Yaratmanın Eleştirel Okuma Gelişimi Üzerine Etkisi/ Mehmet BARDAKÇI (2010)	
		Kurmaca Metinlerin Eleştirel Okuma Becerisini	2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında	

		Geliştirme Aracı Olarak Kullanılması/ Nuri KARASAKALOĞLU-Berker BULUT (2012)	Eleştirel Okuma Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Eleştirel Okuma/ Ahmet AKYOL (2011)
		Sınıf Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Okuma Öz-Yeterliklerine İlişkin Algıları/ Yrd. Doç. Dr. Nuri KARASAKALOĞLU-Prof. Dr. A. Seda SARACALOĞLU-Dr. S. YILMAZ ÖZELÇİ (2012)	Eleştirel Okuma-Yazma Eğitiminin Türkçe Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarılarına ve Eleştirel Okuma- Yazma Düzeylerine Etkisi/ Ayşegül KARABAY (2012)
		Waldmann Modelinin 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi/Elif Emine BALTA-Şener DEMİREL (2012)	Eleştirel Okuma Yolunda Önemli Bir Adım: İngilizce Öğretmenliği Birinci Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin İleri Okuma ve Yazma Dersi Bağlamında İncelenmesi/ Gözde BALIKÇI (2012)
		Eleştirel Okuma Öz Yeterlik Algı Ölçeğinin Geliştirilmesi/Ayşegül KARABAY (2013)	Şematik Öğrenme Modelinin Eleştirel Okuma Becerisini Geliştirmeye Etkisi/ Müge BAYRAKTAR (2012)
		Eleştirel Okuma ve Bir Beceri Olarak Öğretimi/ Seyit ATEŞ (2013)	6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Nasreddin Hoca Fıkralarının Eleştirel Okuma Yöntemi ile İşlenmesi ve Fıkralardaki İnsan Karakterine Ait Özelliklerin Öğretilmesi/ Deniz ÇOBANOĞLU (2014)
		Eleştirel Okuma-Yazma Eğitimi Programının Türkçe Öğretmeni Adaylarının Türkçe Dersini Planlama Ve Uygulama Sürecine Etkisi/Ayşegül KARABAY (2013)	Eleştirel Okuma Öğretiminin Eleştirel Okuma Becerisine Etkisi/ Hatice EMİROĞLU (2014)
		Eleştirel Okuma Yazma ve Görsel Okuma Arasındaki İlişki/ Meral GÜVEN Bilge ÇAM AKTAŞ (2013)	İlkokullarda Eleştirel Okuma Eğitiminin İncelenmesi/ Esra YALÇINTAŞ (2014)
		Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Eleştirel Okuma/ Yrd. Doç. Dr. Erol DURAN (2013)	Ortaokullarda Eleştirel Okuma Eğitiminin Türkçe Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi/F.Muhammet TOSUN (2014)
		Eleştirel Okumanın Eğitimle İlişkisi ve Okul Kütüphanecilerinin Rolü/ Ayşenur GÜNEŞ	Rifat İlgaz'ın Çocuk Kitaplarında Karşıt Söylem Bağlamında Eleştirel Okuma Etkinlik Önerileri/ E. Yunus ÇEKİCİ (2014)

		Fatih GÜNEŞ (2014)	
		Eleştirel Okuryazarlıkla İlişkilendirilmiş Türkçe Derslerinin Öğretim Süreci/Önder POTUR (2014)	Üniversite 1. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ve Eleştirel Okuma Becerileri Üzerine Bir Durum Çalışması/ Birsu GÜNDÜZ (2015)
		Eleştirel Okuryazarlıkla İlişkilendirilmiş Türkçe Dersleriyle İlgili Öğrenci Algı ve Görüşleri/Aziz KILINÇ-Önder POTUR (2014)	Türkçe Dersi 4. Sınıf Öğretim Programının Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerilerini Geliştirme Açısından İncelenmesi/ Dilek ALTUNSÖZ (2016)
		Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Özyeterlikleri/Serpil ÖZDEMİR (2014)	Türkçe Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin, Eleştirel Okuma Becerisine Etkisi/ Osman AKDAN (2016)
		Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Okuma İlgisi, Tutumu ve Eleştirel Okuma Becerileri/ Üzeyir OGUR (2014)	Türkçe Ders Kitaplarındaki Yazınsal Metinleri Okuma-Anlama Etkinliklerinin Eleştirel Okuma Ölçütlerini Karşılama Yeterliliği (8. Sınıf Örneği)/ Duygu AYDIN GÖNÜL (2016)
		Eleştirel Okuma Eğitiminin Üst Bilişsel Okuma Stratejileri ve Medya Okuryazarlığı Üzerindeki Etkisi/ Ayşegül KARABAY (2015)	7. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri/ Ramazan DEMİR (2017)
		Öğretmen Adaylarının Eleştirel Okuma Özyeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi/Birsel AYBEK-Serkan ASLAN (2015)	Eleştirel Okuma Stratejileri Eğitimi Üzerine Bir Vaka Çalışması/ Ezgi ASLAN (2017)
		Türkiye’de Eleştirel Okuma Kapsamında Gerçekleştirilen Çalışmaların İncelenmesi/ Bilge ÇAM AKTAŞ (2015)	Eleştirel Okuma Uygulamalarının Kullanıldığı Fen Öğretiminin Öğrenme Ürünlerine Etkisi / Ferdi AKIN (2017)
		İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi / Cüneyt AKAR-Mustafa BAŞARAN-Mehmet KARA (2016)	Eleştirel Okuma ve Tartışarak Okuma Yöntemlerinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Düzeyine Etkisi (Muş İli Örneği)/ Rukiye IŞIK AYDIN (2017)
		Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Özyeterlik Algısı ve Yansıtıcı Düşünme	

		Eğilimlerinin İncelenmesi/ Bilge ÇAM AKTAŞ (2016)		
	Eleştirel Söylemden Eleştirel Okumaya /Murat ÖZÜDOĞRU (2016)	Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Eleştirel Okuma Becerisine İlişkin Öz Yeterlik Algısının İncelenmesi/ Talha MURATHAN-Ümit YETİŞ-F.Mehmet UĞURLU-Fatih MURATHAN (2017)		
		Fen Eğitiminde Disiplinlerarası Bir Yaklaşım: Eleştirel Okumanın Bilimsel Metinlerin Anlaşılmasında Kullanılması/ Sercan ÇETİNKILIÇ-Doç. Dr. Özlem KORAY (2017)		
		Online Argümantasyon: Eleştirel Okuma Özyeterlik Algısı/ Tuğba Çelik-Semirhan Gökçe Arzu A. Yenmez-İlknur Özpınar (2017)		
		Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi/ P.ÖZMUTLU-İ. GÜRLER-H. KAYMAK-Ö. DEMİR (2017)		
		Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sorgulama Becerilerinin İncelenmesi/ Ç. ŞAHİN-G.BORAN S.ARCAGÖK-H.MERTOL-Şirin ÇETİN (2017)		

Eleştirel okuma kitap çalışmaları on yıllık periyotlar halinde incelendiğinde ise 1989-1999 yılları arasında eleştirel okuma ile ilgili herhangi bir kitap çalışmasının kaleme alınmadığı göze çarpmaktadır. 1999-2009 yılları arasında 3, 2009-2018 arası ise 2 kitap çalışması bulunmaktadır. Kitap çalışmalarının eleştirel okuma üzerine yoğunlaştığı alanlar dikkate alındığında okuma, eleştirel okuma ve medya okuryazarlığı üzerine daha çok yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum günlük hayatımızda bilgi edinme yollarının daha çok medya ve kitap üzerinden

gerçekleşmesinden kaynaklı olması sebebiyle bu alanlarda yoğunlaşmıştır şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte kitap çalışmalarının yine günlük hayatın her alanında karşılaşılan reklam, haber, propaganda gibi konular üzerine de yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum eleştirel okumanın karşılaşılan her bilgiyi olduğu gibi kabul etmeden sorgulanmasını gerektirdiği kuralının günlük hayatta en çok karşılaşılan durumları dikkate alınarak işlendiği şeklinde düşünülebilir.

Eleştirel okuma makale çalışmaları on yıllık periyotlar halinde incelendiğinde 1989-1999 yılları arasında hiçbir makale çalışması bulunmamaktadır. 1999-2009 yılları arasında 4, 2009-2018 yılları arasında 26 tane makale çalışması yayımlanmıştır. Makale çalışmalarının eleştirel okuma üzerine yoğunlaştığı alt konular dikkate alındığında hemen hepsinin (26 tanesi) eleştirel okuma üzerinde durduğu görülmektedir. Bunu takip eden ise 9 tane ile okuma, 8 tane ile öğretmen, öğretmen adayları ve öğretmen yetiştirme programı, 6 tane ile Türkçe dersi ve özyeterlilik, 3 tane ile eleştirel düşünce, ilköğretim ve ortaokul olarak sıralanabilir. İncelenen makalelerin alt konuları şunu gösteriyor ki eleştirel okuma alanında yapılan makale çalışmaların çoğu eğitim alanında kaleme alınan çalışmalardır. Özellikle öğretmen ve öğrencilerin bu alandaki becerilerinin ölçüldüğü bu çalışmalar, yeni neslin bu alanda yetiştirilmesi ve eksikliklerinin giderilmesi anlamında oldukça faydalı olacağı düşünülse de çalışmaların, günlük hayatta daha çok karşı karşıya kalınan sosyal medya ve iletişim araçlarından kaynaklı bilgilerin nasıl ve ne şekilde eleştirel anlamda ele alınacağına birkaç çalışma dışında değinmemiş olması, büyük bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca yapılan çalışmalarda özyeterlilik algısı üzerine de yoğunlaşıldığı görülmekte ve bu durum eleştirel okumanın bilinmesinin yanında kişinin kendine olan inancıyla eleştirel okumayı başarabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Eleştirel okuma tez çalışmaları on yıllık periyotlar halinde incelendiğinde 1989-1999 yılları arası hiçbir çalışma yapılmadığı, 1999-2009 yılları arası 5, 2009-2018 yılları arası 19 tane çalışma yapıldığı görülmektedir. Mevcut çalışmaların eleştirel okuma alanı üzerinde yoğunlaştıkları alanlar dikkate alındığında hepsinde eleştirel okuma alanı bulunmaktadır. Eleştirel okumayı 10 tane ile okuma ve okuma yöntemleri, 7 tane ile eleştirel düşünme, 6 tane ile okuduğunu anlama takip etmektedir. Bu durum okuma, düşünme ve anlama birbirinden ayrılamaz bir bütünü teşkil ettikleri için yoğunlaşılan alanlar genellikle bu şekildedir diye yorumlanabilir.

Ayrıca yoğunlaşılan diğer alanlara bakıldığında ise öğrenci, öğretim programları ve öğretmen adayları üzerinde çalışmaların arttığı görülür. Bu durum aynı makale çalışmalarında olduğu gibi yapılan tez çalışmalarının da daha çok eğitim alanında yoğunlaştığını göstermektedir. Günlük hayatta hangi kanallardan daha çok bilgiyle karşılaşıldığı durumların çok üzerinde yoğunlaşılması eleştirilebilir bir durumdur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde okuma, bilginin edinilmesinde en çok kullanılan yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat değişen dünya şartları okumayarak edinilen bilgilerin salt doğru kabul edilmesini kuşku ile karşılamaktadır. Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak bilgiye ulaşımın kolay olması, her gün insanların bilgi bombardımanı ile karşı karşıya kalması, bazı odak noktalarının insanları kendi amaçları doğrultusunda yanlış bilgilendirmeye çalışması, edinilen bilgilere kuşkuyla yaklaşılması gerektiğini göstermektedir.

Eleştirel okuma günümüz dünyasının geldiği bu noktada ihtiyaç duyulan en önemli okuma türüdür. Eleştirel okumayla ilgili çalışmalar 1940-1950'li yıllara dayanmaktadır. Ülkemizde ise bu alanla ilgili çalışmalar 1990'lı yılların sonuna doğru yapılmış olup MEB tarafından eğitim-öğretim programına girmesi 2005 yılında gerçekleşmiştir. Bu açıdan maalesef ülkemiz akademik dünyası, eleştirel okuma alanında çalışma yapma konusunda geç kalmıştır.

Eleştirel okuma aynı zamanda üst bilişsel beceri gerektirdiği için kişinin hayata karşı da sorgulayıcı ve her şeye kuşkuyla bakan, araştıran bir birey olmasını sağlar ki bu durum, günümüzde ülkelerin ihtiyaç duyduğu insan tipidir. Bu açıdan ele alındığında eleştirel okumanın dünya şartları için ne kadar gerekli olduğu da bir kez daha gözler önüne serilmektedir.

Tüm bunların yanında tasviri yapılan çalışmalara bir bütün olarak bakıldığında, MEB tarafından programa konulan eleştirel okumanın programda yeterince yer aldığı görülmektedir. Fakat uygulama noktasında eleştirel okumayla ilgili tam bir başarı sağlanamamıştır. Özellikle eleştirel okuma sadece eğitim-öğretim alanında değil, ülkedeki tüm bireylere yayılması gereken bir yöntemdir. Bu açıdan değerlendirildiğinde ülkemizin bırakın eleştirel nitelikte okuma gerçekleştirmesini, kişi başına kitap okuma oranı bile çok düşük seviyelerde bulunmaktadır. Gelişen ülkelerde ise bu durum tam tersidir. Bu sebeple ülkemizin günümüz dünya şartlarına uyumunu sağlamak ve daha ileri seviyelere taşımak için bu alanda yapılan çalışmalar sadece eğitim-öğretim alanıyla sınırlı kalmamalı, tüm bireylere yayılmalı ve hayat

boyu kullanılabilmesi için bu konuda yapılan çalışmaların artırılması gerektiği öngörülmektedir.

Ülkemiz gerek coğrafi, gerek enerji kaynaklarına yakınlığı, gerekse tarihi açıdan çok önemli bir jeopolitik konuma sahiptir. Bu sebeple ülkemizde iç ve dış mihrakların kirli oyunları yüzyıllardan beri devam etmektedir. Yakın zamanda 15 Temmuz hadisesini millet olarak acı bir şekilde tecrübe ettik. Bu hadise, kirli emelleri olan mihrakların ülkemiz üzerindeki emellerinden vazgeçemediklerini ve asla vazgeçmeyeceklerini ispatlar niteliktedir. İnsanların saf ve temiz duygularını kullanarak, onları aldatarak hareket eden bu mihrakların oyunlarına gelinmemeli ve tüm bu yaşananlardan ders çıkarılmalı, yalan yanlış bilgilere körü körüne inanarak hareket edilmemelidir. Bunun için sorgulama yapmalı, her şeye kuşkuyla yaklaşılmalı, bilgileri karşılaştırmalı ve en doğruya ulaşmak için çaba gösterilmelidir. Bunu en iyi şekilde başarabilmek için eleştirel okumayı sadece okullarla sınırlı tutmamalı, ülkemizdeki herkese yayarak hayat boyu kullanımını sağlanmalıdır. Bunun için halk eğitim merkezlerinde özel kurslar açılıp bu alan, toplumun her kesimine yaygınlaştırılabilir.

1989-2017 yılları arasında eleştirel okuma ile ilgili yayımlanan kitap sayısı 5'tir. Yayımlanan kitap çalışmalarının yoğunluğu eleştirel okuma, eleştirel okuryazarlık ve medya okuryazarlığı üzerine toplanmıştır. Kitaplar incelendiğinde konunun daha çok teorik olarak ele alındığı görülmektedir.

1989-2017 yılları arasında eleştirel okuma ile ilgili yayımlanan makale sayısı ise 30'dur. Makale sayısının kitap sayısına oranla oldukça fazla olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum kitap çalışmalarının makaleye göre daha zor ve süreç isteyen çalışmalar olmasından kaynaklı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Yayımlanan makale çalışmalarının yoğunluğu okul, öğrenci ve eğitim alanlarına toplanmıştır. Özellikle öğrenci ve öğretmenler üzerinde konuyla ilgili çalışmaların daha çok yoğunlaştığı görülmüştür.

1989-2017 yılları arasında eleştirel okuma ile ilgili yayımlanan tez çalışmalarının sayısı 24'tür. Tez sayısı kitap sayısından yüksek, makale sayısından ise düşüktür. Bu durum yukarıda belirtilen kitap çalışmalarının tez ve makale çalışmalarına göre daha zor ve süreç isteyen çalışmalar olması ve aynı şekilde tez çalışmalarının da makale çalışmalarına göre daha zor ve süreç isteyen çalışmalar

olması şeklinde gerekçelendirilebilir. İncelenen tez çalışmaları, farklı derslere göre eleştirel okumanın etkisi üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunun yanında öğretmenlerin ve öğrencilerin eleştirel okuma alanındaki yeterlilikleri üzerinde de çalışmalar yapılmıştır.

Genel olarak bakıldığında ise 1989-2017 yılları arasında, 28 yıllık bir süreç, yayımlanan çalışma sayısı toplamda 59'dur. 28 yıl gibi uzun bir zaman içerisinde ülkemizde toplamda 59 tane çalışmanın yayımlanması bu alanla ilgili yeteri oranda çalışmanın yapılmadığını göstermektedir. Bu durum eleştirel okumanın öneminin yeterince farkına varılmadığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca yayımlanan çalışmaların çoğunlukla teorik olarak konuyu ele aldığı, uygulama olarak daha az çalışma yayımlandığı belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

ATEŞ, Seyit (2013), Eleştirel Okuma ve Bir Beceri Olarak Öğretimi, 2. Basım, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

BALCI, Ahmet (2013), Okuma ve Anlama Eğitimi, Pegem Akademi, 1.Baskı, Ankara.

BİRCAN, Eyüp (2008), İlköğretim İkinci Kademe 1981 ile 2005 Türkçe Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Erzurum.

Bird, John (2015), How to Read Critically, Department of English, Winthrop University TLC, ABD.

COŞKUN, Eyyup (2002), Okumanın Hayatımızdaki Yeri ve Okuma Sürecinin Oluşumu, Tübar, Ankara.

ÇAYCI, Barış ve DEMİR, Mehmet Kaan (2006), Okuma ve Anlama Sorunu Olan Öğrenciler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Ankara.

ÇİFCİ, Musa, (2006), Eleştirel Okuma, Belleten Dergisi, Afyon

DÜNDAR, Necan (2017), 1950'den Günümüze 2012'ye kadar İslam Düşüncesinde Türkçeye Çevrilen Eserlerin Bibliyografya Denemesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

FORMAN, R.(2015), Higher Education Language and Presentation Support, University of Technology Sydney.

GİRGİN, Yüksel (2011), Cumhuriyet Dönemi (1929-1930, 1949,1981) Ortaokul Türkçe Öğretimi Programlarının İçerik, Genel ve Özel Amaçlarıyla Karşılaştırmalı Gelişim Düzeyi, Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, s.11-26, Manisa.

GOETZ P.W.(1986), Bibliyografya, cilt 4, s. 176, Chicago: Meydan Loruessa, Bibliyografya Maddesi.

GÖĞÜŞ, Beşir (1978), Orta Dereceli Okullarda Türkçe ve Yazın Eğitimi, Ankara: Kadioğlu Matbaası.

GÜLTEKİN, Mehmet ve ANAGÜN, Şengül, (2006), Avrupa Birliğinin Eğitimde Kaliteyi Belirleyici Alan ve Göstergeleri Açısından Türk Eğitim Sisteminin Durumu, Sosyal Bilimler Dergisi, Eskişehir.

KARADÜZ, Adnan (2010), Dil Becerileri ve Eleştirel Düşünme, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Cilt 5, Sayı 6, s. 1566-1593, Ankara.

KAYA, Hülya (1997), Üniversite Öğrencilerinde Eleştirel Akıl Yürütme Gücü, (Yayımlanmamış Doktora tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

KAVASOĞLU, Taner, (2007), Sosyoekonomik Gelişmişlik Araştırması, 2. Bölgesel Kalkınma ve Yönetimi Sempozyumu, İzmir.

KAVCAR, Cahit, OĞUZKAN, Ferhan ve SEVER, Sedat (1995), Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri için Türkçe Öğretimi, Ankara: Engin Yayınevi.

MERAL, Pınar Seden, (2005), Enflasyon ve Enflasyonun Okuma Alışkanlığına Etkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 19, Kayseri.

ORTAŞ, İbrahim, (2014), Türkiye ve Dünyada Kitap Okuma Değerlerinin Karşılaştırması ve Sosyal Yaşamımıza Etkileri, Türk Kütüphaneciliği Dergisi, Adana.

ÖZBAY, Murat ve ÖZDEMİR, Banu (2012), Okuduğunu Anlama Sürecinde Çıkarım Yapma Becerisinin İşlevi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 18, Tekirdağ.

ÖZBAY, Murat ve MELANLIOĞLU, Deniz, (2008), Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 1, Van.

Pateşan, M., Balagıu, A., Zechia, D., Alıbec, D., (2014), Critical Reading, "NicolaeBălcescu" Land Forces Academy, Buletin Ş Tın Ŧ Ific, Nr. 1 (37), Sıbiu, Romania.

PİLTEN, Şahru (2012), Okuma Alışkanlığında Ürküten İstatistikler, http://www.pusulagazetesi.com.tr/arsiv_11857/okuma-aliskanliginda-urkuten-istatistikler adresinden 19/08/2018 tarihinde erişildi.

SEZEN, Cihan (2016), Pir Sultan Abdal Hakkında Yazılmış Kitaplarla İlgili Açıklamalı Bibliyografya Denemesi (1928-2015), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.

ŞENOL, Musa (1999), Okuma Yazma Öğretiminin Tasviri Bibliyografyası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

TEKİN, Halil (1980), Okuduğunu Anlama Gücü ile Yazılı Anlatım Becerisini Geliştirme Yönünden Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi, Ankara: Mars Matbaası.

TUNCEL, Uğur (2011), Süreli Yayınlardaki Masalla İlgili Çalışmaların Açıklamalı Bibliyografyası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi,, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı , Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı, İstanbul.

TÜİK (2013), 12 Ocak 2018 tarihinde www.tuik.gov.tr adresinden erişilmiştir.

UNGAN, Suat (2008), Okuma Alışkanlığımızın Kültürel Altyapısı, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Gaziantep.

TASVİR KAYNAKÇA

Makaleler

AŞILIOĞLU, Bayram (2008), Bilişsel Öğrenmeler İçin Eleştirel Okumanın Önemi ve Onu Geliştirme Yolları, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 10, 1-11, Diyarbakır.

AŞILIOĞLU, Bayram ve YAMAN, Fikriye (2017), Öğretmen Adaylarının Eleştirel Okumaya Yönelik Özyeterlik Algıları, Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt 6, Sayı 12, s. 171-179, Diyarbakır.

AKAR, Cüneyt, BAŞARAN Mustafa ve KARA Mehmet (2016), İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Cilt 11, Sayı 3, s. 1-14, Ankara.

ATEŞ, Seyit (2013), Eleştirel Okuma ve Bir Beceri Olarak Öğretimi, Turkish Journal of Education, Cilt 2, Sayı 3, s. 40-49, Ankara

AYBEK, Birsal ve ASLAN, Serkan (2015), Öğretmen Adaylarının Eleştirel Okuma Özyeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Cilt4, Sayı 4, s. 1672-1683, TÜRKİYE.

BALTA, E. Elif, ve DEMİREL, Şener (2012), Waldmann Modelinin 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi, Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Cilt 7, Sayı 3, s. 469-479, Ankara.

ÇAM, A., Bilge (2015-2016), Türkiye’de Eleştirel Okuma Kapsamında Gerçekleştirilen Çalışmaların İncelenmesi, Akademik Araştırmalar Dergisi, Cilt 17, Sayı 67, s. 217-232, İstanbul.

ÇAM, A., Bilge (2016), Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Özyeterlik Algısı ve Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 15, Sayı 59, s. 1186-1202, Diyarbakır.

ÇELİK, Tuğba, GÖKÇE, Semirhan, ÖZPINAR, İlnur ve AYDOĞAN Y. Arzu (2017), Online Argümantasyon: Eleştirel Okuma Özyeterlik Algısı, Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, s. 117-134, Ankara.

ÇETİNKILIÇ, Sercan ve KORAY, Özlem (2017), Fen Eğitiminde Disiplinlerarası Bir Yaklaşım: Eleştirel Okumanın Bilimsel Metinlerin Anlaşılmasında Kullanılması, Anadolu Öğretmen Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, s. 57-74, Aksaray.

ÇİFCİ, Musa (2006), Eleştirel Okuma, Belleten, s. 55-80, Afyon.

DEMİRÖZ, Hakan (2007), Eleştirel Okuma, Anahtar Kavramları ve Yabancı Dil Eğitimindeki Önemi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi(Kkefd), 16, 2007, 66-78, Erzurum.

DURAN, Erol (2013), Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Eleştirel Okuma, International Journal of Social Science, Cilt 6, Sayı 2, s. 351-365, Elazığ.

GÜNEŞ, Ayşenur ve GÜNEŞ, Fatih (2014), Eleştirel Okumanın Eğitimle İlişkisi ve Okul Kütüphanecilerinin Rolü, Türk Kütüphaneciliği 28/1, s. 182-188, Kastamonu.

GÜVEN, Meral, ve ÇAM A., Bilge (2013), Eleştirel Okuma ve Görsel Okuma Arasındaki İlişki, Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi / 2013 Cilt 3, Sayı 6, 31-45, Eskişehir.

KARABAY, Ayşegül (2013), Eleştirel Okuma Öz Yeterlik Algı Ölçeğinin Geliştirilmesi, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Cilt 8/13, 2013, s. 1107-1122, Ankara.

KARABAY, Ayşegül (2013), Eleştirel Okuma-Yazma Eğitimi Programının Türkçe Öğretmeni Adaylarının Türkçe Dersini Planlama ve Uygulama Sürecine Etkisi, Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Sayı 8, s. 745-759, Ankara.

KARABAY, Ayşegül (2015), Eleştirel Okuma Eğitiminin Üst Bilişsel Okuma Stratejileri ve Medya Okuryazarlığı Üzerindeki Etkisi, Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi, 11(4), 1167-1184, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Çanakkale.

KILINÇ, Aziz ve POTUR Önder (2014), Eleştirel Okuryazarlıkla İlişkilendirilmiş Türkçe Dersleriyle İlgili Öğrenci Algı Ve Görüşleri, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 11, Sayı 27, s. 317-336, Hatay.

KARASAKALOĞLU, Nuri ve BULUT, Berker (2012), Kurmaca Metinlerin Eleştirel Okuma Becerisini Geliştirme Aracı Olarak Kullanılması, Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 33, s. 95-109, İzmir.

KARASAKALOĞLU, Nuri, SARACALOĞLU A.Seda ve YILMAZ,Ö., Serap(2012), Sınıf Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Okuma Öz-Yeterliklerine İlişkin Algıları, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 9, Sayı 19, s. 405-422, Hatay.

MURATHAN, Talha, YETİŞ, Ümit, UĞURLU, F.Mehmet ve MURATHAN Fatih (2017), Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Eleştirel Okuma Becerisine İlişkin Öz Yeterlik Algısının İncelenmesi, Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 12/4, 393-404, Ankara.

OGURLU, Üzeyir (2014), Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Okuma İlgisi, Tutumu ve Eleştirel Okuma Becerileri, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, Cilt 15, Sayı 2, s. 29-41, Ankara.

ÖZDEMİR, Serpil (2017), Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Özyeterlikleri, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt:5, Sayı:7, s. 41-55, Burdur.

ÖZENSOY, U. Ahmet (2011), Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersinin Eleştirel Düşünme Becerisine Etkisi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 7, Sayı 2, Aralık 2011, s.13-25, Mersin.

ÖZENSOY, U. Ahmet(2012), Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersiyle İlgili Öğrencilerin Görüşleri, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(1), s. 187-202, Samsun.

ÖZUMUTLU, Pınar, GÜRLER, İsmail, KAYMAK, Hilal ve DEMİR, Özden (2014), Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi, Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Sayı 9, Cilt 3, s. 1121-1133, Ankara.

POTUR, Önder (2014), Eleştirel Okuryazarlıkla İlişkilendirilmiş Türkçe Derslerinin Öğretim Süreci, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Kuram ve Uygulama Dergisi, Cilt 10, Sayı 4, s.807-839, Çanakkale.

SADIOĞLU, Ömür ve BİLGİN, Asude (2008), İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri ile Cinsiyet ve Anne-Baba Eğitim Durumu Arasındaki İlişki, İlköğretim Online, 7(3), 814-822, Bursa.

ŞAHİN, Çavuş, ARCAGÖK, Serdar, BORAN, Göksel, MERTOL, Hüseyin ve ÇETİN, Şirin (2017), Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sorgulama Becerilerinin İncelenmesi, Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt 3, Sayı 3, s. 17-28, Ankara.

Tezler

AKDAN, Osman (2016), Türkçe Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin, Eleştirel Okuma Becerisine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Kırşehir.

AKIN, Ferdi (2014), Eleştirel Okuma Uygulamalarının Kullanıldığı Fen Öğretiminin Öğrenme Ürünlerine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Zonguldak.

AKYOL, Ahmet (2011), 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında Eleştirel Okuma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.

ALTUNSÖZ, Dilek (2016), Türkçe Dersi 4. Sınıf Öğretim Programının Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerilerini Geliştirme Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Bartın.

ASLAN, Ezgi (2017), Eleştirel Okuma Stratejileri Eğitimi Üzerine Bir Vaka Çalışması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Mersin.

AYDIN, IŞIK, Rukiye (2017), Eleştirel Okuma Ve Tartışarak Okuma Yöntemlerinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Düzeyine Etkisi (Muş İli Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı, Malatya.

BALIKÇI, Gözde (2012), Eleştirel Okuma Yolunda Önemli Bir Adım: İngilizce Öğretmenliği Birinci Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerilerinin İleri Okuma ve Yazma Dersi Bağlamında İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

BARDAKÇI, Mehmet (2010), Muhakeme Yanlıları Hakkında Farkındalık Yaratmanın Eleştirel Okuma Gelişimi Üzerine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

BAYRAKTAR, Müge (2012), Şematik Öğrenme Modelinin Eleştirel Okuma Becerisini Geliştirmeye Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Bolu.

ÇAM, Bilge (2006), İlköğretim Öğrencilerinin Görsel Okuma Düzeyleri İle Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma ve Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişki, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Eskişehir.

ÇEKİCİ, E. Yunus (2014), Rıfat Ilgaz'ın Çocuk Kitaplarında Karşıt Söylem Bağlamında Eleştirel Okuma Etkinlik Önerileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Mersin.

ÇOBANOĞLU, Deniz (2014), 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Nasreddin Hoca Fıkralarının Eleştirel Okuma Yöntemi ile İşlenmesi ve Fıkralardaki İnsan Karakterine Ait Özelliklerin Öğretilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

DEMİR, Ramazan (2017), 7. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Hatay.

EMİROĞLU, Hatice (2014), Eleştirel Okuma Öğretiminin Eleştirel Okuma Becerisine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Düzce.

GÖNÜL, AYDIN, Duygu (2016), Türkçe Ders Kitaplarındaki Yazınsal Metinleri Okuma-Anlama Etkinliklerinin Eleştirel Okuma Ölçütlerini Karşılama Yeterliliği (8. Sınıf Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.

GÜDER, Feride, Zeynep (2004), Eleştirel Okuma: Bir Sınıf Çalışması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.

GÜNDÜZ, Birsu (2015), Üniversite 1. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ve Eleştirel Okuma Becerileri Üzerine Bir Durum Çalışması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programı, Ankara.

IŞIK, Huriye (2010), Lise Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Seviyeleri ve Eleştirel Okuma Seviyeleri İle Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Okuma Sıklıkları Arasındaki İlişki, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

KARABAY, Ayşegül (2012), Eleştirel Okuma-Yazma Eğitiminin Türkçe Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarılarına ve Eleştirel Okuma- Yazma Düzeylerine Etkisi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.

KÖSE, Nurcan (2006), Dosyalama Tekniği Uygulaması ve Değerlendirmesinin İngiliz Dili Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Özerkliği ve Eleştirel Okuması Üzerindeki Etkileri, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı, Adana.

ORHAN, Özlem (2007), İlköğretim Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinde Eleştirel Okuma Tekniğinin Kullanımının Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

TOSUN, F. Muhammet (2014), Ortaokullarda Eleştirel Okuma Eğitiminin Türkçe Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Kütahya.

ÜNAL, Evrim (2006), İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri ile Okuduğunu Anlama ve Okumaya İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Eskişehir.

YALÇINTAŞ, Esra (2014), İlkokullarda Eleştirel Okuma Eğitiminin İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Uşak.

Kitaplar

ADALI, Oya (2010), Etkileşimli ve Eleştirel Okuma Teknikleri, İstanbul: Toroslu Kitaplığı

BİNARK, Mutlu & BEK, Mine Gencil (2010), Eleştirel Medya Okuryazarlığı (Kuramsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar), İstanbul: Kalkedon Yayınları.

ŞAHİN, Abdurrahman, (2014), Eleştirel Medya Okuryazarlığı (Öğretmenler, Öğretmen Adayları ve Medya İle Bağlı Olan Herkes İçin), Ankara: Anı Yayıncılık.

ÖZÜDOĞRU, Murat (2016), Eleştirel Söylemden Eleştirel Okumaya, Ankara: Anı Yayıncılık.

ÖZDEMİR, Emin (2018), Eleştirel Okuma, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Veri Tabanları

<https://www.turkedebiyati.org/bibliyografya.html>

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

<https://scholar.google.com.tr/>

<https://atif.sobiad.com/>

<https://www.researchgate.net/>

<https://www.academia.edu/>

https://www.uts.edu.au/sites/default/files/article/downloads/academic_reading_0.pdf

Skills for Learning (2018) Introduction to critical reading [online]. Wolverhampton: University of Wolverhampton. [Accessedgivedateaccessed]. Available at: .

<https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/bibliyometrik-analiz-sikca-sorulan-sorular/>

